

SAVON SONNI JA VIKAVILLE:

Minän representointi talous- ja hoitoalan verkkokeskustelupalsto-
jen nimimerkeissä

Pro gradu

Johanna Korkea-aho

Jyväskylän yliopisto

Kielten laitos

Suomen kieli

Kesäkuu 2013

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen	Laitos – Department Kielten laitos
Tekijä – Author Johanna Korkea-aho	
Työn nimi – Title Savon sonni ja vikaville: Minän representointi talous- ja hoitoalan verkkokeskustelupalstojen nimimerkeissä	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Toukokuu 2013	Sivumäärä – Number of pages 123 sivua liitteineen
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tutkimuksen kohteena ovat talous- ja hoitoalan verkkokeskustelupalstojen nimimerkit. Internetissä käytettäviä nimimerkkejä voi pitää nykyaikaisina epävirallisina lisäniminä, joita ihmiset keksivät itse itselleen ja käyttävät joko väliaikaisesti tai hyvin pitkään, jolloin nimimerkit voivat liittyä keskeisesti identiteetin muodostamiseen. Nimimerkkien valintaan ei ole olemassa yleistä säännöstöä, vaan ihmiset voivat valita ja käyttää niitä vapaasti. Internetissä keskustellessa yksilöt eivät ole fyysisesti läsnä, joten käsitys heistä muodostuu sen perusteella, millaista tekstiä tai muuta sisältöä he verkkoon laittavat. Tämän vuoksi on tarpeen tutkia, millaisia nimimerkit ovat ja millaisia minärepresentaatioita nimimerkeissä luodaan. Tutkimuksessa tarkastellaan nimimerkkien kielellistä alkuperää, sisältöä, tyyliä ja sitä, millaisia viitteitä identiteettiin nimimerkeissä on.</p> <p>Tutkimuksen kohteena on kieli, joka nähdään sosiaalisen konstruktionismin hengessä keskeiseksi ihmisen elämää määrittäväksi ilmiöksi. Nimimerkkejä tarkastellaan kielenkäyttäjyhteisön näkökulmasta ja nimistöntutkimuksellisin menetelmin. Teoriassa tukeudutaan myös sosiaalipsykologiseen teoriaan identiteetin muodostamisesta. Aineiston 300 nimimerkkiä on kerätty syksyllä 2009 <i>Kauppalehden</i> ja <i>Taloussanomien</i> verkkosivujen keskustelupalstalta sekä <i>hoitajat.net</i>-keskustelupalstalta.</p> <p>Nimimerkkien olemus vaihtelee hyvin paljon, mutta yleistä on käyttää erityisesti substantiiveja nimielementteinä, ja näyttääkin siltä, että nimimerkit koetaan nimiksi. Eri nimikategorioiden kuuluvien nimien käyttö nimimerkin pohjana on nimittäin hyvin yleistä (<i>kai45</i>, <i>Carlos</i>, <i>O'Boy</i>, <i>PikkunenMyy</i>). Täysi anonymiteetti ei vaikuta niin yleiseltä, kuin aiempi keskustelu on olettanut. Identiteetti välittyy nimimerkeistä monella tavalla. Keskeisimpiä tapoja ovat ammatin tuominen esille (<i>Veli valkoinen</i>, <i>Ökonomi</i>) sekä erilaisten fiktiivisten hahmojen tai kuuluisuuksien nimien lainaaminen, mihin voi olla useita syitä, joiden selvittäminen edellyttäisi jatkotutkimusta. Keskustelupalsta eli konteksti vaikuttaa huomattavasti nimimerkin valintaan, kuten on aiemmissakin tutkimuksissa tullut ilmi.</p>	
Asiasanat – Keywords nimistöntutkimus, nimimerkit, identiteetti, keskustelupalstat	
Säilytyspaikka – Depository Fennicum	
Muita tietoja – Additional information	

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO.....	7
1.1 Tutkimustehtävä.....	7
1.2 Teoreettis-filosofinen tausta.....	8
2 NIMIMERKIT NIMISTÖNTUTKIMUKSEN NÄKÖKULMASTA.....	11
2.1 Nimimerkki ennen ja nyt.....	11
2.2 Nimisysteemi, -kategoria ja luokittelu nimistöntutkimuksessa.....	15
2.3 Kielellinen alkuperä.....	17
2.3.1 Propriisuus.....	17
2.3.2 Sanasemantiikka.....	19
2.3.3 Lainaaminen.....	21
2.3.3.1 Kielten välinen lainaaminen.....	21
2.3.3.2 Intertekstuaalisuus.....	21
2.4 Tyyllillisiä tekijöitä.....	23
2.4.1 Affektiivisuus.....	23
2.4.2 Monitulkintaisuus, metafora ja kielellinen leikittely.....	25
2.4.3 Virallisuus – epävirallisuus.....	27
3 IDENTITEETIN MONIULOTTEISUUS.....	29
3.1 Identiteetti ja lähikäsitteet.....	29
3.2 Identiteetin muodostaminen.....	30
3.3 Itsen ja yhteisön hahmottaminen.....	33
3.3.1 Kieli ja kategoriointi.....	33
3.3.2 Representaatio.....	35
3.4 Perinteiset identiteettikategoriat.....	37
3.4.1 Yleistä.....	37
3.4.2 Ikä.....	37
3.4.3 Sukupuoli.....	38
3.4.4 Ammatti ja luokka.....	39
3.4.5 Harrastukset, elämäntavat ja vakaumukset.....	40
3.4.6 Kansalaisuus ja kansallisuus.....	41
3.4.7 Äidinkieli ja nimi.....	42
4 MINÄ VERKOSSA.....	45
4.1 Verkonkäyttäjän identiteetti.....	45
4.2 Anonymiteetti ja keksitty identiteetti.....	46
4.3 Verkko vuorovaikutuskontekstina.....	48
5 TUTKIMUSMENETELMÄT.....	51

5.1 Aineiston hankinta.....	51
5.2 Aineiston käsittely ja laadullinen sisällönanalyysi.....	52
6 NIMIMERKKIEN KIELELLINEN ALKUPERÄ.....	56
6.1 Proprius.....	56
6.2 Sanasemanttinen sisältö.....	60
6.3 Lainaaminen.....	63
6.3.1 Kielten välinen lainaaminen.....	63
6.3.2 Intertekstuaalisuus.....	64
6.3.2.1 Fiktiiviset hahmot.....	64
6.3.2.2 Julkisuuden henkilöt, urheilu ja musiikki.....	67
6.3.2.3 Hoitoalaviitteet.....	68
6.3.2.4 Talousalaviitteet.....	71
6.3.2.5 Kytken tyypit nimimerkkien intertekstuaalisuudessa.....	73
7. IDENTITEETTIN MÄÄRITTÄJÄT JA SOSIALISAATIOYMPÄRISTÖT.....	77
7.1 Ikä.....	77
7.2 Sukupuoli.....	78
7.3 Fyysiset ja henkiset ominaisuudet.....	79
7.4 Ammatti.....	83
7.5 Harrastukset, elämäntavat ja vakaumukset.....	85
7.6 Kansallinen ja alueellinen identiteetti.....	88
7.7 Kielellinen identiteetti.....	89
8 NIMIMERKKIEN TYYLI KIELEN JA IDENTITEETTIN NÄKÖKULMASTA.....	92
8.1 Affektiivisuus.....	92
8.2 Kielellinen leikittely, metafora ja monitulkintaisuus.....	97
8.3 Virallisuus – epävirallisuus.....	100
9 POHDINTA.....	102
9.1 Nimimerkkien minärepresentaatiot ja identiteetti verkossa.....	102
9.2 Verkon yhteisöt ja todellisuus identiteetin näkökulmasta.....	105
9.3 Nimimerkkien luonne niminä.....	107
9.4 Menetelmien ongelmat ja tutkimuksen luotettavuus.....	108
LÄHTEET.....	112
Aineisto.....	112
Kirjallisuus.....	112
Nimimerkkien taustaselvityksessä käytetyt sanakirjat, verkkolähteet ja muut lähteet	116
LIITE 1 Nimimerkkiaineisto palstoittain.....	121

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimustehtävä

Tutkin pro gradu -tutkielmassani, miten identiteettiä ilmaistaan nimimerkkien avulla talous- ja hoitoalan verkkokeskustelupalstoilla, eli millaisia minärepresentaatioita nimimerkeissä tuotetaan. Lisäksi tutkin nimimerkkien kielellistä alkuperää, semantiikkaa ja tyyliä. Tutkimuskysymykseni taustalla ovat ajatukset, joiden mukaan verkossa luodaan identiteettiä (esim. Matikainen 2006; Tufecki 2008). Tämän oletuksen lisäksi oletan, että identiteetin muodostaminen näkyy jollain tasolla nimimerkissä niin, että toinen voi sen ”nähdä”. Toisaalta taustalla on myös oletukseni nimimerkeistä nykyaikaisina niminä, joilla voi olla yhteys identiteettiin, kuten nimillä yleensäkin (Alford 1988; Kiviniemi 1982; Sjöblom 2006). Oletus on nimistöntutkimuksessa kiistanalainen, mutta omaan lähtökohtaani kuuluu jatko-oletus, että vaikka kaikki nimet eivät välttämättä kuvaa kantajaansa, nimimerkit ovat sellainen nimikategoria, jossa kuvaavuus on keskeistä.

Nimistöä on viime vuosina tutkittu nimimaiseman näkökulmasta. Myös nimimerkit muodostavat maiseman, jonka verkkoyhteisön jäsenet näkevät arkisessa elämässään. Eri ympäristöissä kohdattujen nimimerkkimaisemien voi olettaa vaikuttavan yksilön nimimerkin valintaan. Tutkimuksessani painottuukin sekä sosiaalinen että yksilöllinen ulottuvuus, sillä vaikka nimimerkit ovat yksilöiden luomia, ja siten heidän identiteettiään, niitä tuotetaan sosiaalisissa yhteisöissä sosiaalisten mallien mukaan. Niin ikään identiteetti on toisaalta yksilön omaa, mutta sosiaalisessa vuorovaikutuksessa rakentuu. Voi olla, että nimimerkillä on yhteys identiteettiin, mutta voi myös olla niin, että nimimerkin keksijä ei koe nimimerkin valintaa identiteetin muodostamiseen liittyväksi asiaksi. Yhteisön näkökulmasta kunkin yksilön nimimerkki on kuitenkin yksi kantajansa ominaisuus, joka näkyy verkossa. Tämän vuoksi ei ole tärkeää, mitä yksilö ajattelee, vaan mitä yhteisö näkee. Nimimerkkimaisema on olemassa sellaisenaan ilman tietoa kunkin nimimerkin käyttäjän nimimerkkiinsä liittämistä merkityksistä. Samantyyppistä nimenkäyttäjänäkökulman valintaa on tavaramerkkitutkimuksessa perusteltu juuri sillä, että käytännössä eniten merkitsee, miten nimi vaikuttaa muihin, eikä se, mistä idealle ottaen on saatu (Saarela 1996: 245). On tietenkin totta, että nimimerkkien tutkiminen myös yksilön kannalta olisi järkevää. Tällöin voisi saada suuremman kosketuksen yksilön kokemukseen siitä, miten nimimerkki liittyy identiteettiin. Matikainen

(2006) toteaa verkon tarjoavan yhteisöllisiä elementtejä identiteetin muodostamiseen, ja kommunikatiivisen luonteen vuoksi ilmiötä tulee hänen mukaansa tarkastella vuorovaikutuksen näkökulmasta. Tutkimukseni vastaa tähän pyyntöön siltä osin, että nimimerkki on, vaikkakin hyvin pieni, osa verkkovuorovaikutusta: se osoittaa ja yksilöi keskustelijan ja antaa tietoa.

Tutkimukseni keskiössä on kieli ja tarkemmin sanoen merkitykset. Nimimerkkipäin koostuu kielellisistä ilmauksista, joilla luodaan todellisuutta. Mielen konstruoiman maailman tutkiminen tekee tutkimuksestani hermeneuttista (Tuomi–Sarajärvi 2009: 31). Sosiaalisuus ja kieli ovat keskeisiä paitsi minuuden rakentumisessa myös verkossa yleensä ja niin ikään verkossa tapahtuvassa identiteetin muodostamisessa (ks. Matikainen 2006: 114). Tieto nimimerkkien valinnasta ja luonteesta edellyttää sosiaalista vuorovaikutusta, mutta silti jokainen käyttää ja tulkitsee nimimerkkejä oman elämänsä ohjaamana. Tämän vuoksi sosiaalisen konstruktionismin ajatukset sopivat tutkimukseni taustalle. En ole ensimmäinen, joka perustelee konstruktionistisen ja kielellisen painotuksen sopivuutta verkkoidentiteetin tutkimiseen (ks. Matikainen 2006).

Tutkimukseni viitekehys koostuu erityisesti sosiaalipsykologisista teorioista sekä nimistöntutkimuksesta. Tutkimukseni on laadullista ja aineiston analyysissä hyödynnän laadullista sisällönanalyysia sekä ajatuksia ryhmäjäsenyysskategorioista. Ennen varsinaista identiteettiteemaa luon yleiskuvaa nimimerkkien sisällöstä. Olen rajannut tutkimuskysymykseni nimenomaan nimimerkeissä esiintyviin kielellisiin minärepresentaatioihin. Verkossa on monenlaisia mahdollisuuksia tuottaa minärepresentaatioita, joista nimimerkit ovat yksi mahdollisuus. Muita kielellisiä representaatioita voisi löytää esimerkiksi keskusteluviesteistä. Minärepresentaatiot voivat olla myös kuvallisia, esimerkiksi avatar-hahmon muodossa esitettyjä, mutta ne olen jättänyt tämän tutkimuksen ulkopuolelle.

1.2 Teorettis-filosofinen tausta

Tutkimukseni alkuinnoituksena on ollut ajatus nimimerkeistä nykyaikaisina lisäniminä, ja lähestyn aihetta nimistöntutkimuksen viitekehyksessä. Otettuani mukaan identiteettiteeman ja verkkokeskustelukontekstin kävi selväksi, että työ edellyttää identiteettiin ja verkkovuorovaikutukseen liittyvän teorian soveltamista. Näin ollen tutkimukseni on soveltavaa kielitiedettä, jonka keskeiset näkökulmat kumpuavat sosiologiasta ja psykolog-

iasta, ja erityisesti näitä aloja yhteen nivovasta sosiaalipsykologiasta, joka tarkastelee yksilöä sosiaalisena toimijana. Olen omaksunut laajasti yhteiskunta- ja humanistitieteissä käytetyn sosiaalisen konstruktionismin viitekehyksen, jonka mukaan sosiaalinen todellisuus, yhteiskunta ja minä muodostetaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, jossa kieli on keskeinen tekijä (Berger–Luckmann 1994; Helkama ym. 1998: 69, 225–226). *Identiteetti* on alun perin psykologinen käsite, mutta ajatukseni identiteetin muodostamisesta ja ihmisen sosiaalisesta vuorovaikutuksesta, sekä kielestä näiden keskeisenä elementtinä, ovat lähtöisin Peter Bergerin ja Thomas Luckmannin alun perin vuodelta 1966 olevasta arkitodellisuutta korostavasta teoreettisesta ajattelusta. Menemättä syvälle keskusteluihin siitä, miten sosiaalisen konstruktionismin näkemykset haastavat perinteisen psykologian tavan käsitteistää ihmisen sisintä (ks. esim. Gergen 1985), tukeudun kompromissiratkaisuun, jossa identiteetti on yhtä aikaa sekä ihmisen yksilöyttä kuvaava käsite että sosiaalisen todellisuuden ehdoilla jatkuvasti tuotettava rakennelma. Ymmärtääkseni sosiaalisen konstruktionismin viitekehyksessä ihmisen psykologinen olemus hyväksytään: ihmisen ajatellaan pyrkivän totunnaistamaan havaitsemiaan kokemuksia, ja tyypittelemään niin ihmisiä kuin asioitakin, jotta todellisuudelle saadaan mielekkyys, ja pyrkimystä perustellaan nimenomaan psykologisella helpotuksella (Berger–Luckmann 1994).

Keskeinen elementti tutkimuksessani on kategoriointi, koska se kuuluu paitsi kielen ominaisuuksiin myös identiteetin ja vuorovaikutuksen toteuttamisen tapaan ja siten nivoo edellä mainitut osa-alueet yhteen. Tutkimuksessani käytettävä teoria kategorioinnista on lähtöisin jo mainituilta Bergeriltä ja Luckmannilta sekä *Membership Category Device* -teoriasta, joka on alun perin Harvey Sacksilta 1960-luvulta (Alasuutari 2011: 119; Schegloff 2007). Kategoriointiajattelun myötä tutkimuksellani on yhtymäkohtia myös kognitiiviseen kielentutkimukseen (Onikki-Rantajääskö 2010; Sjöblom 2006). Verkkokonteksti tuo oman ulottuvuutensa tutkimukseen, ja sitä lähestyn erityisesti Janne Matikaisen (2006) ajatusten avulla. Verkkonimimerkkien käytön tarve johtuukin nimenomaan informaatioteknologiasta ja siihen liittyvästä kulttuurista sekä sosiaalisesta yhteisöstä. Koska nimimerkki on osa kulttuuria, sen tutkiminen ei voi olla olematta kulttuurintutkimusta. Kulttuurintutkimuksen alalta työtäni hyödyttävät mediaan liittyvät tutkimukset sekä kirjallisuustieteessä keskeinen intertekstuaalisuuden käsite. Toisaalta jo kielen tutkiminen sinänsä on kulttuurin tutkimista ja Alasuutari (2011: 25, 28, 57) pitääkin kulttuurintutkimusta ”siltana humanististen ja sosiaalitieteiden välillä”, sillä hän

näkee samanlaisten teoreettisten lähtökohtien soveltuvan kumpaankin tieteenalaan ja monien sosiaalitieteiden ja kulttuurintutkimuksen metodien juontuvan humanistisista tieteistä. Niin ikään Helkama ym. (1998) käyttävät siltametaforaa kuvatessaan sosiaalipsykologian suhdetta muihin ihmistä tutkiviin tieteisiin, mikä toimii yhtenä perusteena sille, että käytän tutkimuksessani sosiaalipsykologisia näkemyksiä. Myös Saarela (1996: 245–248) mainitsee, että monitieteellinen ote olisi nimistötutkimuksessa hyödyksi.

Tutkimukseni kytkeytyy hermeneuttiseen tutkimuksen perinteeseen, koska en tutki ihmisestä riippumatonta todellisuutta vaan ihmisen luomaa todellisuutta, jota ei voi saada selville ilman tulkintaa (Tuomi–Sarajärvi 2009). Kun tutkimuskohteeni ovat arki-
sen merkitysmaailman konstruktioita, tutkimukseni on toisen asteen konstruktio. Tutkimukseni ongelmallisuus kytkeytyy juuri tähän, ja filosofiseen kysymykseen siitä, miten subjektiivinen minä voi ymmärtää objektiivista minää. (Tuomi–Sarajärvi 2009: 31–35, 55, 68.) Ihmistieteellisen tutkimuksen alue on monimuotoinen, mikä näkyy osaltaan myös pro gradussani. Tutkimuksessani keskeisillä tieteenaloilla, sosiologiassa ja kulttuurintutkimuksella, on vahvat kytkökset sellaiseen laadullisen tutkimuksen perinteeseen, jota Tuomi ja Sarajärvi kutsuvat yleistäen, ja tämän yleistyksen heikkoudet tiedostaen, yhdysvaltalaisen laadullisen tutkimuksen perinteeksi. Toisaalta tutkimukseni seuraa jossain määrin fenomenologis-hermeneuttista perinnettä, koska sekä tutkijana että tutkittavana on ihminen, ja tutkimuskohteessa keskeistä ovat nimenomaan inhimilliset merkitykset, jotka saadaan siitä yhteisöstä, johon kasvetaan. Perinne ohjaa pitämään ontologiaa epistemologiaa ensisijaisempana, eli ihmisen oleminen on ensisijaista ja määrittää todellisuuden (Tuomi–Sarajärvi 2009: 34, 43–46, 64.) Niin Bergerin ja Luckmannin kuin Sacksinkin ajatukset ovat taustaltaan fenomenologisia (Alasuutari 2011: 119; Aittola–Raiskila 1994: 217–220).

2 NIMIMERKIT NIMISTÖNTUTKIMUKSEN NÄKÖKULMASTA

2.1 Nimimerkki ennen ja nyt

Nimimerkkiä käytetään sekä verkossa että verkon ulkopuolella, esimerkiksi lehtien yleisönosastopalstoilla. Tarkoitan tässä tutkimuksessa **nimimerkillä** verkossa käytössä olevaa tai käytettyä nimeä tai nimikettä, joka on verkon käyttäjän lisäämän viestin yhteydessä tai verkkosovelluksen nimimerkkikentässä. Joissain kohdissa puhun tosin nimimerkistä verkkonimimerkkiä laajempänä käsitteenä, mikä käy ilmi kontekstista. Nimimerkki on verkon käyttäjän itsestään luoma kielellinen representaatio ja melko pieni kulttuurin palanen: nimimerkki on eräs yksilöiden monista mahdollisista lisänimistä ja pieni osa verkkokeskustelupalstalla toteutettavaa vuorovaikutusta.

Verkossa käytettävän nimimerkin lähes samaa tarkoittavia vastineita ovat käyttäjänimi ja käyttäjätunnus. Toisinaan ne ovat täysin nimimerkkiä vastaavia itse valittuja yksilöintisanoja, mutta ne voivat koostua myös määrätynlaisista osista ja velvoittaa oikean nimen paljastamiseen. Esimerkki tällaisesta on etunimi.sukunimi-muotoinen käyttäjätunnus. Sähköpostiosoite on nimimerkin, käyttäjätunnuksen ja käyttäjänimen lähisukulainen kahdessa mielessä. Ensinnäkin se osoittaa viestin lähettäjän ja on siten keskeinen osa verkkovuorovaikutusta. Toiseksi sen alkuosan muodostaminen voi olla yhtä vapaata kuin nimimerkin, tai sähköpostiosoite voidaan määrätä muodostettavaksi virallisten nimien perusteella tietyn kaavan mukaiseksi.

Nimimerkkiä voi siis joissain yhteyksissä kutsua myös käyttäjätunnukseksi, ja sillä on joitakin samantapaisia ominaisuuksia kuin sähköpostiosoitteella. Sanan perusosakin on *merkki*, ei *nimi*. Tätä taustaa vasten voisi väittää, että nimimerkki ei ole varsinaisen nimi. Toisaalta ilmiöön, jota tutkin, voisi viitata myös käsitteellä verkkonimi. Tällöin käsite ei olisi yhtä ongelmallinen. Pitäydyn kuitenkin käsitteessä nimimerkki, koska se on vakiintunut ilmaus. Millä perusteella nimimerkkiä voi sitten pitää nimenä? Keskeisin syy on se, että nimimerkki yksilöi käyttäjänsä, eli viittaa tiettyyn yksilöön. Nimen tavoin nimimerkki luo mielikuvia ja on arkisessa käytössä tarpeellinen. Sitä myös käytetään verkkopalveluissa nimen tavoin: esimerkiksi viestin lähettäjän ilmaisijana tai puhuttelun kohteena, ja se on verkossa siinä kohdassa, missä olisi ”oikea” nimi, jos oikeaa nimeä käytettäisiin – ja osa käyttäekin verkossa virallista nimeään. Myös Saarela (1996)

uskaltautuu pitämään tuotemerkkiä *propria*. Heinonen (2008: 137) on väitöstutkimuksessaan havainnut, että osa nimimerkin käyttäjistä kokee nimimerkkinsä todella suureksi osaksi identiteettiään. Perinteisesti nimen ajatellaan olevan tällä ’identiteetin kokemisen paikalla’, mutta jos nimimerkki toimii samoin, sitä on helppo pitää samanlaisena, kuin nimi on. Vaikka nimimerkin pitäminen nimenä ei ole itsestään selvä asia, nimimerkkien tutkiminen nimistöntutkimuksen keinoin ei oikeastaan riipu siitä, pitääkö nimeä varsinaisena nimenä vai omaksuuko näkemyksen, että nimimerkki on yksilöön viittaava merkki. Koska nimimerkkejä käytetään nimien tavoin ja ne viittaavat yksilöihin, kuten nimet, nimistöntutkimuksen menetelmin operoiminen vaikuttaa luonnolliselta.

Määritelmälleni ei ole merkitystä, onko (verkko)nimimerkki sama tai eri kuin henkilön virallinen nimi. Kirjailijoiden salanimiä ja nimimerkkejä selvittänyt Ellilä (1966: 8–10) sen sijaan tekee eron näiden välille. Hänen mukaansa kirjoittajan oikean nimen sijasta käyttämä nimi on salanimi eli pseudonyymi. Nimimerkin määritelmän hän lainaa V. J. Kalliolta (1939): ”Nimimerkiksi eli signatuuriksi sanotaan sellaista kirjoittajanmerkintänä käytettyä kirjainyhdistelmää, johon kirjaimet on otettu kirjoittajan todellisesta nimestä ja jota yhdistelmää ei voida ajatella salanimeksi.” Lisäksi Ellilä laskee nimimerkeiksi sanat, jotka eivät perustu oikeaan nimeen ja mainitsee esimerkeiksi nimimerkit *Aseeton Maamies*, *Lepolan vanhus* ja *Äkäpussi*. Vaikka Ellilä käsittelee nimimerkkejä ja salanimiä erillisinä, toisin kuin minä, hän myöntää, ettei rajaa ole helppo vetää, eikä käytännössä edes tarpeen.

Nimimerkki on ikään kuin ihmisen itselleen antama lempinimi, jota käytetään julkisesti. Verkossa käytettävä nimimerkki on lähellä kirjailijoiden käyttämiä salanimiä. Erona on vain se, että niiden turvin ei kirjoiteta kirjoja tai lehtitekstejä, vaan verkkotekstejä. Yleisö, jonka tietoisuuteen nimimerkki päätyy, saattaa myös olla pienempi – mutta ei välttämättä, sillä verkkoa käytetään paljon. Kuten salanimet, myös taiteilijanimet edustavat samanlaista nimeämisen kulttuuria kuin nimimerkit: ne annetaan itse itselle. Taiteilijanimellä saattaa tietenkin olla enemmän vaatimuksia, koska sen turvin voi esimerkiksi pyrkiä tienaamaan elantonsa. Esimerkkejä taiteilijanimitutkimuksista ovat Anne Kulmalan (2006) pro gradu eteläpohjalaisista yhtyeiden nimistä ja Kerttu Räsäsen (2013) pro gradu suomalaisten hiphopartistien nimistä.

Kirjallisuudessa nimimerkillä on pitkät perinteet, vaikka kirjallisuuden yhteydessä puhutaankin usein salanimistä. Tutuista nimistä esimerkiksi Maiju Lassila, Johannes

Linnankoski, George Eliot, Maksim Gorki, Molière, Mark Twain tai Voltaire eivät ole kirjailijoiden ”oikeita” nimiä. Salanimiä ovat käyttäneet myös sellaiset kuuluisuudet kuin Urho Kekkonen, Mika Waltari ja Hella Wuolijoki. Varsinaisten, Ellilän tulkinnan mukaisten, nimimerkkienkin käyttöä on ollut: Juhani Aholla ja Eino Railolla nimimerkki *Sissi*, joillain muilla *Talonpoika* ja *Mukana ollut*. (Ellilä 1966: 9–21.)

Ellilä kirjoittaa vuonna 1966 (5–6), ettei salanimiä enää käytetä paljoa. Mielenkiintoinen kulttuurin ilmiö on kuitenkin se, että nykypäivänä ”salanimiä” käytetään taas paljon, mutta ei niinkään kirjailijoiden piirissä, vaan yleisemmin. Tässä historia siis toistuu uudistuneena. Alkujaan tavalliset ihmiset ovat käyttäneet salanimiä ja nimimerkkejä kirjoittaessaan lehtien palstoille, sittemmin sama ilmiö on siirtynyt internetiin. Muikku-Wernerin (2009: 312–313) mukaan nimimerkkien käyttö elää nykyään vahvasti verkon kontakti-ilmoituksissa, kun taas lehdissä nimimerkkejä on ryhdytty korvaamaan numerokoodilla. Yhdeksi selitykseksi hän ajattelee lehtien yleistyneen kannan olla hyväksymättä nimimerkkejä enää yleisönosastokirjoituksiinkaan.

Nimimerkki ei ole läpi tutkittu ilmiö. Aiempaa tutkimusta aiheesta löytyy, mutta näkökulmat ja tutkimuksen taustalla olevat tieteenalat vaihtelevat. Kielitieteellistä tutkimusta nykyajan verkkonimimerkeistä ei juurikaan ole, vaan se on vasta aluillaan. Robert Ecker on tutkinut IRC-keskustelujen nimimerkkejä. Hänen mukaansa nimimerkin valintaan voi vaikuttaa sekä yksilö itse, muut että kumpikin näistä tekijöistä: mitä vaatimuksia itse antaa nimimerkille tai mitä rajoituksia tulee muualta. (Ecker 2011: 8.) Suomalaisista kielitieteellisistä verkkonimimerkkitutkimusta edustaa kaksi Helsingissä tehtyä pienempää tutkielmaa (Matsi 2009; Tikkala 2004). Muikku-Werner (2009) on käsitellyt kontakti-ilmoitustutkimuksessaan myös nimimerkkejä. Konteksti tosin ei ole verkko vaan sanomalehdet.

Peter McCluren tutkimus lempinimien muodosta ja käytöstä vuodelta 1981 on esimerkki varhaisesta kielitieteellisestä epävirallisiin nimiin kohdistuvasta tutkimuksesta. Verkkonimimerkkejä tutkinut Lakaw (2006: 1–2) on kiinnittänyt huomiota siihen, että englanninkielisen termin *nickname* merkitys on laajentunut tarkoittamaan nimimerkkejä. Suomessa tosin molemmille on oma terminsä. Lakawin tutkimuskohteena on nimimerkkien anonymiteetti, ja hänen mukaansa chat-huoneen aihe vaikuttaa nimimerkkiin (Lakaw 2006: 10, 36). Kontekstin vaikutus onkin ilmeistä, sillä esimerkiksi kontakti-ilmoitusten nimimerkeissä voi näkyä nimimerkin käyttäjän aloitteellisuus, toiveet tavoitellun suhteen laadusta ja mainintoja itsen ohella *sinästä* ja *meistä* (Muikku-Werner

2009: 295–299, 309). Tällaisia asioita ei löytäne nimimerkeistä, joita käytetään toisenlaisissa yhteyksissä.

Lakawin lähtökohtana anonymiteetin tason analyysissä on Bechar-Israelin (1995) tapa luokitella nimimerkkejä niiden viittauskohteiden perusteella. Sama esikuva on suomalaisessa viestintätieteen alan nimimerkkitutkimuksessa: Kati Ylisalo (2006) on tutkinut lemmikkieläinaiheisen verkkokeskustelupalstan nimimerkkejä nimenantajien näkökulmasta: kyselyjen perusteella Ylisalo on selvittänyt, mihin nimimerkit viittaavat. Viittauskohteita ovat muun muassa oma itse, lemmikki, ja teknologia. Wyke Stommel (2008) on tutkinut saksalaisen syömishäiriöaiheisen keskustelu ympäristön nimimerkkejä juurikin identiteetin kannalta. Hänen mukaansa nimimerkeissä ilmenee usein se tosi-seikka, että suurin osa syömishäiriöistä kärsivistä on naispuolisia. Lisäksi nimimerkit ilmaisevat syömishäiriöstä kärsivien identiteetissä keskeisiä tuntemuksia: pienuutta, painottomuutta ja negatiivista itsearviointia.

Tehdyt tutkimukset osoittavat, että ilmiö on havaittu tutkimisen arvoiseksi, vaikka nimimerkin ei voida osoittaa kuuluvan vain jonkin tietyn alan tutkimuskohteeksi. Nimimerkin tutkimusta on syytä tehdä myös kielitieteessä, sillä nimimerkkien käyttö on nykyaikaan kuuluvaa kielenkäyttöä. Kolmantena kielimuotona kirja- ja puhekielen rinnalla puhutaan verkkokielestä, ja nimimerkit kuuluvat tähän verkkokieleen, jonka olemuksesta ei ole systemaattista kuvausta mutta jonka ominaispiirteitä on tutkittu eri ta-
hoilla. Koska verkossa käytettävä kielimuoto on omanlaisensa, myös nimimerkeissä saattaa näkyä verkko-ominaisuus. Jotain viitteitä tästä antaa Eckerin (2011) esittämä nimimerkkityyppi **vartaloon perustumattomat nimimerkit**. Tyypin nimimerkit koostuvat hymiöistä tai tietokoneen näppäimistön merkkiyhdistelmistä, jotka voivat muodostaa esimerkiksi köynnöksennäköisiä kuvioita.

Verkon yhteisöllisyyttä tutkineen Heinosen mukaan vapaa-ajan käytössä verkko-nimimerkkien tehtävänä on herättää huomio, luoda toivottu vaikutelma ja suojata reaali-identiteettiä. Nimimerkit ovat monille hyvin henkilökohtaisia, niihin sitoudutaan ja tiettyillä sivuilla käytetään aina samaa nimimerkkiä, jotta muut voivat tunnistaa yksilön. (Heinonen 2008: 131–138.) Seuranhakupalstojen nimimerkeillä on niin ikään hyvin monenlaisia tehtäviä: osoittaa, kenelle vastaukset toimitetaan, luonnehtia kirjoittajaa ja toivottua suhdetta, herättää lukijan huomio ja kiinnostus. Nimimerkeissä näkyy minän kategoriointi erilaisiin ryhmiin, mutta seuranhakupalstan nimimerkeissä on sellainen eri-

tyinen piirre, että niissä voidaan mainita myös sinä tai me, sillä tavoite on löytää uusi tuttavuus. (Muikku-Werner 2009: 277–279.)

Nimimerkin antamisen tarve ja antamiseen liittyvä tieto ovat sosiaalisia ilmiöitä, ja myös itse nimimerkit ovat sosiaalisesti konstruoituja, vaikka käytännössä yksilö valitsee itse nimimerkinsä. Hän ei kuitenkaan voisi valita tai keksiä nimimerkkiä ilman sosiaalisesta ympäristöstään omaksumiaan tietoja ja konventioita nimimerkin muodostamisesta ja toisaalta ilman sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muodostamaansa käsitystä itsestään. Tämän vuoksi nimimerkki – ja nimimerkkitutkimus – istuu hyvin niin humanistisissa kuin yhteiskunnallisissa tieteissä usein käytettyyn sosiaalisen konstruktionismin näkemykseen maailmasta.

Sosiaalisesta aspektista huolimatta nimimerkkienannossa on myös vahva individualistinen ulottuvuus, mikä liittyy juuri siihen, että toisin kuin nimet yleensä, nimimerkit valitaan itse itselle. Niiden avulla voi ikään kuin valita, kuka haluaa milloinkin olla, sillä nimimerkeissä voi mainita sellaista, mikä ei oikeasti liity itseän millään tapaa, eli harhauttaa. Lisäksi nimimerkkejä voi vaihtaa tai käyttää useita rinnakkain oman mielen mukaan. Samaa ovat tosin tehneet myös jo kirjailijat aikanaan (Ellilä 1966). Kulttuurin kannalta kiehtova kysymys on, miksi verkossa toimitaan niin laajasti nimimerkeillä eikä virallisilla nimillä. Toisaalta nykyajan massailmiö Facebook on yksi esimerkki siitä, että verkko on hiljalleen muuttunut mediaksi, jossa jokainen voi toimia omalla nimellään. Seppäsen (2005: 78) ilmaus ”Nimien käyttö on ympäristön hallintaa, ja epävirallisia nimiä käyttämällä otetaan vapaus muokata sitä sellaiseksi kuin halutaan” sopii myös nimimerkkien käytön yhteyteen.

2.2 Nimisysteemi, -kategoria ja luokittelu nimistöntutkimuksessa

Tähän tutkimukseen sisältyy oletus, että nimimerkit muodostavat nimikategorian, joka kuuluu nykyaikaisen henkilönnimisysteemin epävirallisiin lisänimiin. **Nimikategoria** tarkoittaa luokkaa, jonka jäsenillä on nimi. **Nimisysteemi** on tietynlaisista nimistä koostuva järjestelmä, joka noudattaa tiettyjä rakenteellisia ja toiminnallisia periaatteita ja voi myös muuttua. Esimerkkejä nimisysteemeistä ovat muun muassa aiemmin käytetty isän nimeen perustuva isännimisysteemi ja nykyinen usean nimen henkilönnimisysteemi. Nykyiseen systeemiin kuuluvat virallinen sukunimi ja yksi tai useampi virallinen etunimi sekä epäviralliset nimet. Nimisysteemit muuttuvat, koska niihin tulee vaikuttei-

ta ympäröivästä kulttuurista, yhteiskunnasta ja kielenkäytöstä (Ainiala ym. 2008: 21.)

Samoin nimikategoriakin muuttuvat:

Elinpiirimme muuttuminen – ihmisten siirtyminen maaseutuympäristöstä kaupunkiin, liikkumisen helpottuminen, tiedonvälityksen nopeutuminen ja toimintamme globaalistuminen – on luonut monia uusia nimikategorioita ja lisännyt näihin kategorioihin syntyneiden uusien nimien merkittävyyttä elämässämme. (Ainiala ym. 2008: 24).

Nimistöä voi analysoida monella eri tavalla. Hyvin keskeinen analysointitapa on luokittelu, joka sekin voidaan toteuttaa eri tavoin, keskittyen esimerkiksi rakenteen analysointiin tai nimielementtien tarkoitteisiin. Esimerkiksi Kiviniemi (1990) luokittelee paikannimiä niiden paikan lajia osoittavien pääsanojen mukaan maasto- ja vesistönimiin ja yhä pienempiin luokkiin, esimerkiksi jokiin, lampiin ja järviin. Mainitut Bechar-Israeli ja Ylisalo ovat luokitelleet nimimerkkejä vastaavalla tavalla, sillä he lähtevät nimien sisällöstä, vaikka eivät syvennykään nimistöntutkimukselliseen nimenosien erittelyyn. McCluren varhaisessa lempinimitutkimuksessa keskeinen piirre on nimien jako sekundääreihin, eli virallisen nimen pohjalta muodostettuihin, ja primaareihin, eli muilla perusteilla muodostettuihin lempinimiin. McClurella on siis lähtökohtana nimenantajan näkökulma. Mahdollista on myös nimikategorioiden luokittelu. (Ainiala ym. 2008: 24–26.)

Sjöblom (2006) on yritysnimiä tutkiessaan havainnut, ettei perinteinen, paljon käytetty syntaktis-semanttinen, nimeämisperusteita selvittävä malli sovellu hyvin yritysnimien tarkasteluun, koska se on luotu paikannimitutkimuksen tarkoitukseen. Samasta syystä se ei sovi omaanikaan tutkimukseen, eikä minulla ole edes mallin edellyttämää nimenantajan näkökulmaa (Kiviniemi 1990). Moni nimimerkkejä ja epävirallista henkilönnimistöä tutkinut on myös päätenyt omaan luokitteluunsa, koska syntaktis-semanttisen mallin soveltaminen ei ole ollut järkevää. Esimerkiksi Kulmala (2006) jakaa yhteynimet yleisnimien ja erisnimien pohjalta muodostettuihin nimiin. Erisnimien ja yleisnimien jakoa hyödyntävät myös muun muassa Räsänen (2013) artistinimitutkimuksessaan ja Stommel (2008) nimimerkkitutkimuksessaan. Ecker (2011: 12–18) on jakanut IRC-keskustelujen nimimerkit vartaloon perustuviin ja vartaloon perustumattomiin nimimerkkeihin. Vartaloon perustumattomat nimimerkit muodostuvat hymiöistä, symboleista tai merkeillä tehdyistä ”köynnöksistä”. Vartaloon perustuvat nimimerkit sen sijaan voivat sisältää seuraavia elementtejä tai ominaisuuksia: *stem*, *status*, *clan*, *concatenation* ja *decoration*. *Stem* viittaa vartaloon, joka voi olla sanallinen tai numeerinen. *Status*

osoittaa verkkokeskustelijan läsnäolon tai sen puutteen. Esimerkiksi kirjainlyhenteellä *BBL* (*be back later*) voi ilmaista, ettei ole tavoitettavissa. Elementti *clan* ilmaisee keskustelijan kuuluvan tiettyyn ryhmään. Termi *concatenation* taas liittyy nimimerkkien rakenteeseen ja tarkoittaa sitä, että mainitut elementit voidaan järjestää eri tavoin jonoksi. Lisäksi ne voidaan vielä ”koristella” (*decoration*) alusta, lopusta tai keskeltä erilaisilla merkeillä. Ecker mainitsee mahdolliseksi rakenteeksi myös vartaloon perustuvan ja perustumattoman nimimerkin sekamuodon, jolloin vaikkapa hymiöön voidaan yhdistää statuksesta kertova ilmaus.

Lakawin (2006: 12–13) fokus on nimimerkkien anonymiteetin asteessa. Korkean anonymiteetin nimimerkeissä ei paljasteta mitään henkilökohtaista tietoa, vaan nimimerkeissä on joko tunnistamatonta kieltä, jonkinlainen minää tarkoittava ilmaus (esim. englannin *me*), kielileikki tai onomatopoeettinen äänneyhdistelmä, esimerkiksi *mmm*. Matalan anonymiteetin nimimerkeissä mainitaan joko henkilön nimi, ammatti, ikä tai jokin piirre tai ominaisuus. Näiden ääripäiden välissä ovat matalan anonymiteetin nimimerkit, joissa viittaus itseen on epäsuorempi: kiinnostuksenkohde, paikannimi, provo-soiva nimi tai sana tai kuuluisan henkilön nimi.

Luokittelun ohella keskeisiä näkökulmia ovat nimistön etymologian, nimilainojen ja nimimuotien sekä nimenannon selvittäminen (esim. Kiviniemi 1982; Kiviniemi 1990). Samoin on tutkittu nimien monitulkintaisuutta ja assosiativisuutta (esim. Saarela 1996) sekä sitä, missä funktioissa nimiä käytetään (esim. Elonen 2004, Hurttia 2009, Sjöblom 2006) ja miten nimistä näkyy luovuus ja leikillisuus (esim. Kiviniemi 1990; Saarela 1996). Nimenkäyttäjien näkökulmaa ovat painottaneet esimerkiksi Sjöblom (2006) ja Saarela (1996).

2.3 Kielellinen alkuperä

2.3.1 Proprius

Koulussa opetettu ”selvä” substantiivien jako eris- ja yleisnimiin on kaikkea muuta kuin selvä, mikä käy ilmi esimerkiksi Ainialta (1997: 15–20). Tutkijoilla on erimielisyyksiä siitä, onko propreilla semanttista, kuvailevaa sisältöä vai onko niiden tehtävä vain yksilöidä kohde eli erottaa se muista kohteista. Kiistaa aiheuttaa vielä sekin, missä määrin propreilla on appellatiivinen tausta ja mistä proprin ja appellatiivin voi erottaa (Ai-

niala 1997: 15–20.) Vilkunan (1990: 13–14) mukaan uudemmissa nimillä ei useinkaan ole sellaista selvää merkitystä, kuin joillakin aiemmilla, aatteellisilla ja tunnepitoisilla toivenimillä on ollut, ja hän pitää merkityksettömiä nimiä ”parhaina”. Muikku-Werner (2009: 286) taas tuo esiin, että erisnimi ei yleensä kerro omistajastaan, mutta nimimerkki kertoo ainakin jotain, koska se on itse valittu.

Kiviniemi (1990: 40) uskoo vastoin monia edeltäviä tutkijoita ”yksilöivien [proprien] ja luokittelevien [appellatiivien] ilmausten kuuluneen ihmisen kielitajussa aina eri kategorioihin ja useimpien paikannimien siksi syntyneen suoraan proprisiksi tarkoitettuina ilmauksina”. Hän tarkentaa ajatustaan: ”Jako propreihin ja appellatiiveihin ei ainkaan eurooppalaisissa kielissä voi perustua yksinomaan muotoon (morfologisiin piirteisiin), koska monia ilmauksia käytetään sekä yksilöivinä että luokittelevina.” Esimerkiksi sanan *Suofjärvi* yhteydessä täytyy kontekstin perusteella päättää, onko kyseessä erisvai yleisnimi. (Kiviniemi 1990: 86, 90.) Nimissä on kuitenkin jonkinlaisia rakenteellisia tai sisällöllisiä elementtejä, jotka auttavat tunnistamaan nimen kategorialtaan esimerkiksi sukunimeksi, talonniksi, miehennimeksi jne. (Ainiala ym. 2008: 27). Ilmiö on helppo huomata arjessakin siinä, että jo kouluikäinen lapsi osaa tunnistaa nimiä tietyiksi ilman sen kummempaa tietoa.

”Se seikka, että luokittelevia ilmauksia voidaan käyttää myös niminä (ja vastavasti, joskin harvemmin, nimiä myös luokittelevina ilmauksina), on tehnyt proprin määrittelystä sellaisen kielifilosofisen ongelman, josta on varsinkin tällä vuosisadalla kirjoitettu tavattoman paljon (ainakin tuhansia ellei kymmeniä tuhansia sivuja) yleisesti hyväksytyyn ratkaisuun päätyttä. Useimmat määritelmät sanovat oikeastaan eri tavoin vain sen, että nimi on käyttäjäpiirissään vakiintunut yksilöivä ilmaus.” (Kiviniemi 1990: 89–90.) Vaikka Kiviniemen (1990: 89–94) mukaan nimenmuodostus ja sanamuodostus eivät ole samaa kielenkäytön tasoa, hän puhuu *deappellatiivisista* paikannimistä, jotka on muodostettu kokonaan appellatiivisista sanoista, eikä mukana ole propriasia aineksia. Esimerkkejä tällaisista paikannimistä hänellä ovat muun muassa *Nummi*, *Savihauta* ja *Sudentarha*.

Paitsi että proprien taustalla voi olla appellatiivi, appellatiivien taustalla voi joskus olla myös propri, tai ainakin proprin tavoin aluksi käytetty ilmaus. Tutkiessaan jyvskyläläisen yliopisto-opiskelijan nimimaisemaa Seppänen (2005: 40) on todennut ulkomaa-laisten omistamien ruokaravintoloiden epävirallisista nimistä, kuten *ählämipitseriasta*, seuraavaa: ”Nimet ovat käyttäjilleen lähes appellatiivisia, jo neutraalistuneita ilmauksia,

joita on totuttu käyttämään kaikista ulkomaalaisten omistamista kebab-pizzerioista ilman erityisempiä [rasistisia] lisämerkityksiä.”

Saarelan mukaan tavaramerkit eivät ole selkeästi appellatiiveja tai propreja, mutta niitä voi pitää niminä, vaikka ne eroavat monista muista nimistä. Niitä voidaan käyttää niin appellatiivien kuin proprien, ja jopa adjektiivien, tavoin. Perusteena tavaramerkkien pitämiselle niminä on niiden proprisen käytön yleisyys. *Ählämipitserian* kaltaisten epävirallisten nimien ohella toisinaan myös virallisten, tunnettujen tavaramerkkien/tuotemien käyttö yleistyy appellatiiviseksi eli geneeristyy, mistä esimerkkinä on *Mehu-Maija*. (Saarela 1996: 243, 249–251, 316.)

Vastaavasti kuten Kiviniemi puhuu deappellatiivisista nimistä, Saarela käyttää käsitettä deproprinen ja mainitsee yhteyden paikannimitutkimuksen assosiaationimiin. Deproprisuus viittaa kokonaisina lainattuihin kuuluisuuksien (ihmiset, fiktiiviset hahmot, rakennukset, kirjat) nimiin, kuten *Nätti-Jussi*, *Big Ben* ja *Liisa Ihmemaassa*. Tuotemerkeissä niillä tavoitellaan nimeen liittyvien mielikuvien siirtämistä tuotteeseen (Saarela 1996: 262, 290–291, 318). Nimien lainaaminen liittyy ilmiöön, josta erityisesti kirjallisuudentutkimuksessa käytetään termiä intertekstuaalisuus. Intertekstuaalisuudesta lisää luvussa 2.3.3.2.

2.3.2 Sanasemantiikka

Semantiikka on yksi nimistöntutkimuksen keskeisistä kiinnostuksenkohteista. Perinteisessä syntaktis-semanttisessa analyysissä on painotettu **lausesemantiikkaan**, jossa nimielementtien syntaktiset suhteet huomioidaan nimien merkityksen tulkinnassa (esim. Kiviniemi 1990). **Sanasemantiikka** viittaa yksittäisten sanojen merkityksiin (Kangasniemi 1997: 22; Kiviniemi ym. 1974: 24–25) ja on kielen tarkastelussa myös tarpeen. Esimerkiksi sanaluokkajako perustuu sanojen merkityksiin. Sanojen semantiikan analyysi ei kuitenkaan ole mitenkään yksioikoista, koska sanoilla on paitsi tietyt, keskeiset sanakirjamerkitykset (**denotatiivinen merkitys**), myös monenlaisia tilanteeseen käyttöön liittyviä vivahteita ja **assosiatiivisia merkityksiä**. Kangasniemi esittää Leechiä (1981: 9–23) mukailleen assosiatiivisten merkitysten lajeiksi muun muassa konnotatiivisen, affektiivisen ja kollokatiivisen merkityksen sekä tyylisävyyn. Esimerkiksi tietyn ammatin mieltäminen miehiseksi osoittaa, että ammattinimikkeellä on **konnotatiivinen merkitys**. Konnotatiiviset merkitykset voivat vaihdella kielenpuhujan mukaan, samoin

kuin affektiivisetkin merkitykset. **Affektiiviseen merkitykseen** liittyy tiettyjä tunnesävyjä tai asenteita. Vaikkapa sanat *hauva* ja *rakki* osoittavat erilaista suhtautumista koiraan. Joillakin sanoilla ilmaistaan pelkästään tunteita. **Kollokoatiivinen merkitys** taas liittyy sanan tiettyyn esiintymisympäristöön, mistä esimerkkinä on se, että sanalla *komea* viitataan yleensä maskuliiniseen kohteeseen **Tyyllisävy** taas tulee siitä, että tiettyjä sanoja käytetään yleensä tietynlaisissa yhteyksissä. Sanat eroavat myös läpinäkyvyydessään: **transparenttien** sanojen merkitys voidaan päätellä sanan osien perusteella, kun taas **opaakkien** sanojen kohdalla tämä ei ole mahdollista, vaan merkitys täytyy oppia muulla tavalla. Sanasemantiikassa pätee se, että tilanne ja kielenkäyttäjät vaikuttavat sanan lopulliseen merkitykseen, vaikka sanojen merkitystä voidaankin tarkastella jossain määrin tilanteesta erillisenä. (Kangasniemi 1997: 11–21, 66.) Yksi keskeinen merkitykseen liittyvä ilmiö on metafora, jota käsittelem monitulkintaisuuden ja leikittelyn yhteydessä luvussa 2.4.2.

Nimistö sisältää viitteitä nimenantajien kulttuuriin (Kiviniemi 1990: 147). Monet nimimerkkejä tutkineet ovat luokitelleet nimimerkkejä juurikin niiden sisältämien sanojen merkitysten perusteella (Bechar-Israeli 1995; Stommel 2008; Ylisalo 2006). Mainittuja sisältöluokkia ovat esimerkiksi teknologia, populaarikulttuuri, eläimet ja minä itse. Eckerin (2011: 8) mukaan on olemassa riski, että nimimerkit voivat sekoittua muihin sanoihin, jos ne koostuvat yleisesti käytössä olevista sanoista.

Ihmiseen viittaavat sanat ovat nimistössä erityisen keskeisiä, ja niitä tapaa paikannimistäkin. Syynä on se, että paikan omistus tai nautinta on aina ollut yksi keskeisimmistä nimeämisperusteista sijainnin jälkeen. Henkilönnimet, erityisesti kristillisperäiset miesten nimet, ovat yleisimpiä paikannimissä esiintyviä ihmisviitteisiä sanoja. Keskeisin tyyppi on *-la/-llä*-johtimiset asutusnimet. (Kiviniemi 1990: 143.)

Toisinaan puhutaan sepite- tai epäsanoista, joilla tarkoitetaan sanoja, joilla ei ole yleis- tai puhekielistä merkitystä. Sjöblom (2006: 134) puhuu mukakielisistä nimistä. Ecker (2011: 17–18) erottaa toisistaan epäsanat, joilla ei ole merkitystä ja joita ei pysty ääntämään (esim. *zrttrtr*) sekä pseudosanat, jotka voidaan kyllä ääntää, vaikka tunnettua merkitystä ei ole (*Adys*). Nimenmuodostuksessa voidaan usein olla luovia, joten pseudosanojen käyttö on hyvin mahdollista.

2.3.3 Lainaaminen

2.3.3.1 Kielten välinen lainaaminen

Lainaaminen on eri nimikategorioissa yleistä: ”*Lainanimiä* eli toisesta kielestä otettuja nimiä omaksutaan helposti etunimistöön, mutta erilaiset sanastolliset ja rakenteelliset lainavaikutukset ulottuvat kaikkeen muuhunkin nimistöön, erityisesti kaupalliseen nimistöön” (Ainiala ym. 2008: 20). Lähteenmäen (2008: 29) mukaan vieraan kielen käyttäminen peitenimissä on paitsi kohteen tunnistamista vaikeuttava keino myös tyyliseikka. Hän ajattelee englanninkielisen nimen assosioituvan samanlaisiin positiivisiin arvoihin, kuin mihin rockmusiikki ja elokuvateollisuus assosioituvat, esimerkiksi nuorekkuuteen. Hänen mukaansa vieraskielisissä nimissä tärkeintä ei ole itse nimi vaan syy, miksi niitä annetaan. Saarelan (1996: 275, 279) mukaan yritys voi pyrkiä vierasperäisillä nimillä saamaan tuotteilleen hienostuneisuuden leimaa, mutta tarkoituksena voi olla myös tuotteen vienti ulkomaille.

Muikku-Wernerin (2009: 281–282, 311) mukaan lainaaminen on kontakti-ilmoitusten nimimerkeissä yllättävänkin yleistä, mutta mitään yhtä syytä hän ei ilmiölle löydä. Vieraan kielen käytöllä voi pyrkiä esimerkiksi rajaamaan kohderyhmää. Lisäksi hän muistuttaa, että nuoremmat ovat vanhempia tottuneempia englanninkielisten ilmausten lainaamiseen. Stommelin (2008: 151) tutkimuksen nimimerkeissä on moninainen kieli-tausta. Sen sijaan Räsänen (2013: 28) mukaan suomalaisilla hiphopartisteilla on harvoin vieraskielisiä nimiä.

2.3.3.2 Intertekstuaalisuus

Koska yhtenäistä säännöstöä nimien muodostamiseksi ei ole, nimimerkin muodostamisessa on mahdollista käyttää mallina vapaasti hyvin erilaisia nimiä tai ilmiöitä. Tästä syystä nimistöntutkimuksessa keskeisen kielellisen alkuperän selvittämiseksi nimimerkitutkimuksessa tulee ottaa huomioon monenlaisia näkökulmia, joista yksi on intertekstuaalisuus.

Intertekstuaalisuus ei ole varsinaisesti nimistöntutkimuksen käytäntöön viittaava termi, vaan sen ominta sovellusalue on kirjallisuustiede. Siinäkin käsitettä on sovellettu hyvin monilla tavoilla, mitä ei pidetä ongelmattomana. Intertekstuaalisuudella voidaan tarkoittaa hyvin laajaa, koko kulttuurin kentässä toimivaa kommunikaation ehtoa

tai eri yhteyksissä eri tavoin rajattua käsitettä. (Makkonen 1991: 9–19.) Tähän tutkimukseen riittää yksinkertaistettu määritelmä ilman käsitteen filosofointia.

Muun muassa Julia Kristevan, Jonathan Cullerin ja Roland Barthesin ajatuksista lähtevä Makkonen (1991) esittää Gérard Genetten määritelmän intertekstuaalisuudelle vuodelta 1982: ”se on kahden tai useamman tekstin samanaikaista, näytettävissä olevaa läsnäoloa toisessa tekstissä – intertekstuaalisuuden selvimpiä tapauksia ovat sitaatti, plagiaatti ja alluusio.” Toinen Makkosen (1980: 22) lainaama määritelmä on Michael Rifaterrelta vuodelta 1980. Siinä otetaan huomioon ajallinen aspekti ja lukijan valta: ”Intertekstuaalisuus on lukijan tekemä huomio suhteista teoksen ja muiden teosten välillä, teosten jotka ovat edeltäneet tai jotka seuraavat tätä teosta.” Tähän yhteyteen Makkonen (1991: 23) on ottanut mukaan Owen Millerin (1985) huomautuksen, että käytännön kannalta, ja muun muassa intertekstuaalisuuden ja temaattisen samankaltaisuuden erotamisessa on hyödyksi, että subteksteiksi (viittauskohteiksi) rajoitetaan vain tekstiä edeltävät tekstit, myöhemmin ilmestyneitä tekstejä ei siis otettaisi huomioon.

Seuraavaksi käsittelen Tammen (1991: 75–87) esittelemiä tekstin ja subtekstin kytkennän keinoja. Olen luonut asian havainnollistamiseksi seuraavan taulukon.

Taulukko 1. Intertekstuaalisuuden tyypit Tammen mukaan.

Tyyppi I	teoksen tai henkilönimen maininta
Tyyppi II	muun [leksikaalisen osan] kuin nimen siteeraaminen suoraan tai muunneltuna
Tyyppi III	tyylin lainaaminen (esim. äänteellisen kuvion tai rytmin)
Tyyppi IV	monilähteisyys a) yhtäaikaista viittauksia useaan subtekstiin b) subteksti subtekstissä

Tyypit I ja II edustavat metonymistä viittaussuhdetta. Jälkimmäisestä Tuomi mainitsee esimerkkinä Tuomas Anhavan tavan käyttää Aaro Hellaakosken tekstien osia omissa teksteissään. Siteeraaminen voidaan tapauksesta riippuen tulkita joko poleemiseksi asennoitumiseksi subtekstin arvomaailmaan tai oman tekstin kytkemiseksi samaan traditioon subtekstin kanssa. (Tuomi 1991: 78–80.) Tyyppi IV on siinä mielessä erilainen, että se edellyttää jo(i)takin tyyppien I–III keinoista, ja siinä on kyse enemmänkin viittausten tai subtekstien määrästä.

Vaikka intertekstuaalisuus on kirjallisuustieteellinen termi, esimerkiksi Muikku-Werner (2009) käyttää sitä kielitieteellisessä kontakti-ilmoitustutkimuksessaan kuvaamaan ensinnäkin teosten ja sanontojen sisältöjen lainaamista. Toiseksi intertekstuaalisuus ilmenee suhteessa kontakti-ilmoitusten tekstilajiin: samanlaisten piirteiden avulla tekstit tunnistetaan eri yhteyksissä kontakti-ilmoituksiksi. Moniäänisyyden käyttäminen voi johtua siitä, että jonkun toisen ajatellaan ilmaisseen asian hyvin, tai kulttuuriviittausten, kuten Eino Leinon, käytöllä halutaan osoittaa sivistyneisyyttä ja tavoitella samantyyppisistä asioista kiinnostuneita kumppaneita. (Muikku-Werner 2009: 135, 305, 310.) Niin ikään Räsänen (2013: 44, 56–58) puhuu intertekstuaalisuudesta hiphopartistien nimissä, joissa viitataan paitsi fiktiivisiin hahmoihin, myös muihin esiintyjiin, kuten nimessä *Lauri Rapping Vantaanjoki*. Nimistöissä intertekstuaalisuus näkyykin muun muassa siten, että aiempaa nimistöä käytetään uuden nimistön pohjana niin saman nimikategorian sisällä kuin nimikategorioiden välilläkin. **Siirrynnäinen** tarkoittaa paikan nimitutkimuksessa toisen paikan nimen lainaamista (Kiviniemi ym. 1975: 49–50). Tälle läheisen käsitteen **liitynnäinen** Kiviniemi selittää seuraavasti: ”Jos jonkin alueen keskeisimmillä paikoilla jo on nimet, lähes mikä tahansa muu paikka voidaan tarvittaessa yksilöidä sijaintinsa perusteella näiden nimien avulla. Esim. *Rytijängältä* laskeva oja voi olla *Rytijängänoja* ja jängän viereinen harju *Rytijängänharju* tai lyhyemmin *Rytiharju* tai *Jängänharju*. Näin muodostettuja paikkojen sijaintiin perustuvia nimiä nimitetään liitynnäisiksi, koska ne tavallaan liittyvät paikat toisiinsa tai koska ne liittyvät jonkin läheisen paikan nimeen.” (Kiviniemi 1990: 124.) Saarelan depropriset nimet ovat muista nimikategorioista (henkilön, hahmojen, rakennusten, teosten) tuotemerkeihin lainattuja nimiä. (Luvussa 2.4.2 enemmän metaforisista siirrynnäisistä.)

2.4 Tyylillisiä tekijöitä

2.4.1 Affektiivisuus

Kuten luvussa 2.3.1 tulee esille, affektiivisuus on yksi sanojen merkitykseen liittyvä ominaisuus. Kangasniemi (1997: 15) huomauttaa, että assosiatiivisten merkitysten eri alaluokkia ei ole aina mahdollista erottaa toisistaan. Viittaankin tässä tutkimuksessa affektiivisuudella siihen, että sanoilla on erilaisia värittyneitä, tunteita tai asennoitumista paljastavia vivahteita. En erottele affektiivisiä merkityksiä, konnotatiivisia merkityksiä tai tyyliävyjä toisistaan, eikä assosiatiivisuus ole tutkimuksessani yläkäsite, vaan käy-

tän sitä osoittamaan, millaisia mielikuvia ja yhteyksiä muihin sanoihin, asioihin tai ilmiöihin tietyt ilmaukset voivat herättää. Affektiivisuus ilmenee selkeimmin ilmausten positiivisena tai negatiivisena sävynä, ja usein affektiiviset ilmaukset paljastavat kielenkäyttäjän suhtautumisen kyseessä olevaan asiaan. Sanalla affektio voidaan viitata tunteeseen, joita luonnollisesti myös kieltä käytettäessä ilmaistaan. Tunteiden huomioiminen tutkimuksissa onkin noussut esiin viime aikoina (Matikainen 2006; Lehtonen–Koi-vunen 2011: 34; Liljeström–Paasonen 2010: 1).

Kiviniemen (1982: 92) mukaan virallisten, yleensä neutraalien nimien rinnalla tarvetta on aina ollut myös sosiaalisesti ja emotionaalisesti värittyneille nimille. Tällaisia nimiä ovat muun muassa lempi-, hellittely-, pilkka-, haukkuma- ja jenginimet. Alford esittää lempinimien usein erottavan yksilöt toisistaan paremmin, kuin etunimet erottavat. Lempinimien käytön syyt vaihtelevat hänen mukaansa, mutta esimerkiksi vallankäyttö, ryhmään sisällyttäminen ja huomion kiinnittäminen voivat olla syitä. Lempinimet eivät kuitenkaan useimmiten ole neutraaleja tai positiivisia, vaan tyypillisimmin halventavia ja niiden nimeämisperusteena on luonteenpiirre, käyttäytymisen poikkeavuus, ulkonäön poikkeavuus, kotiseutu tai ammatti. (Alford 1988: 82–83.)

Toisaalta myös viralliset nimet voivat värittyä eri tavoilla. Nimervalinta riippuu muodista, ja ihailtujen henkilöiden nimien käyttö on ollut suosittu nimeämisperuste kautta aikojen. 1700-luvulla esimerkiksi kirkollisten nimien ohella Suomessa alettiin käyttää kuninkaallisilta ja muilta korkea-arvoisilta ihmisiltä tuttuja nimiä. Nimen arvoa nostavat myös sen käyttö taideluomusten henkilöahhoilla. Toisaalta Vilkuna esittää nimimuodeissa vaihtelevana juuri sen, että yhdellä hetkellä on suosittu tunnesisältöisiä toivenimiä, kuten *Onni*, *Lauha*, *Lahja* ja *Voitto*, ja toisella hetkellä asiallisia nimiä, kuten *Janne*, *Hanna* ja *Tiina*. (Vilkuna 1990: 9–10, 14, 18.)

Suomalaiset hiphopartistit hyödyntävät nimissään positiivisen sävyn tuovia, arvoa nostavia ilmaisuja, kuten nimet *Markiisi*, *Lord Est* ja *Kuningas Pähkinä* osoittavat (Räsänen 2013: 51–52). Myös negatiivisia ilmaisuja esiintyy, mutta niitä Räsänen (2013: 51) uskoo käytettävän humoristisessa merkityksessä (*Petos*, *Timo pieni huijaus*). Kontakti-ilmoitusten nimimerkeissä negatiiviset ilmaukset ovat harvinaisia (*Yksinäinen*) ja positiiviset yleisiä (*Uuttera*). Adjektiivit *raitis* ja *huumorintajuinen* ovat hyvin suosittuja kontakti-ilmoitusgenressä. Arjen aherrusta ei juurikaan kuvata, vaan esteettisyys ja tunteiden herättäminen ovat keskeisiä ominaisuuksia. Myös asenteet ja varmuus tai epävarmuus näkyvät nimimerkeissä: *Seikkailija älä vaivaudu*. Tunteikkaita nimimerkkejä

käyttävät Muikku-Wernerin mukaan yllättäen myös miehet, minkä hän selittää sillä, että nimimerkkien valinnassa painaa myös se, mitä odottaa lukijan haluavan. (Muikku-Werner 2009: 288–303, 311.)

Eckerin (2011: 26) mukaan emotiot näkyvät nimimerkkien käytössä muun muassa siten, että IRC-keskustelussa käyttäjä voi toistaa kirjaimia (*Riiitaaaaaa*) puhutellessaan toista keskustelijaa. Affektiivisuus voi liittyä myös ilmausten miellyttävyyteen. Esimerkiksi omaan nimeen kuuluvien kirjainten kokeminen muita kirjaimia miellyttävimpinä on todettu 13 maassa tai kielessä, myös suomessa, eikä se ole vain individualististen kulttuurien ilmiö. Ilmiötä on selitetty tuttuusilmiöllä (Helkama ym. 1998: 190.)

Mielikuvien voi päätellä olevan tärkeä osa nimien merkitystä, koska mielikuvien osuus tuodaan usein nimistötutkimuksissa esille (Saarela 1996; Lähteenmäki 2008). Esimerkiksi tuotemerkeissä assosiaatioilla on tärkeä, käytännöllinen, asiakkaiden mielikuviin kohdistuva tavoite, johon pyritään käyttämällä vaikkapa arvonimiä, titteleitä, vierasperäisiä nimiä ja viittauksia kuuluisiin ihmisiin tai hoivaamiseen. Myös sukupuoli näkyy tuotemerkeissä eri tavalla. Esimerkiksi tupakkatuotteissa on usein maskuliinisia etunimiä ja korkea-arvoisia titteleitä. Sen sijaan feminiinisiin tuotemerkkeihin liittyy lyhyitä sanoja, kuten *aunt* ja *mama*, joissa on konnotaatioita hoivaavuuteen. (Saarela 1996: 273–279, 295, 317–319).

2.4.2 Monitulkintaisuus, metafora ja kielellinen leikkittely

Kielen ilmaukset voidaan tulkita eri tavoin, mikä johtuu paitsi siitä, että samoille ilmauksille on olemassa eri merkityksiä, myös siitä, että jokainen tekee tulkintoja omien resurssiansa varassa (Kangasniemi 1997: 21, 44). Monitulkintaisuus voi olla tahatonta, mutta yhtä hyvin kielenkäyttäjä voi pyrkiä tietoisesti monitulkintaisuuteen, vaikkapa hauskuuttaakseen muita.

Saarela (1996: 245) analysoi aineistonsa monitulkintaisuutta siltä kannalta, että joissakin etunimen sisältävissä tavaramerkeissä on käytetty elementteinä sanoja, jotka voi tulkita sekä propreiksi, appellatiiveiksi että adjektiiveiksi. Tämän ohella myös saman ilmauksen eri merkityksiin perustuva monitulkintaisuus tulee Saarelan tutkimuksessa esille. Hän esittää, että tuotemerkeissä yhdistyy identifioivuus ja kuvailevaisuus, minkä hän näkee eduksi tavaramerkkien konkreettisten tavoitteiden (houkutellessa asiakasta, avautua mahdollisimman monelle) kannalta. (Saarela 1996: 245, 286–287.)

Kieltä käytetään usein metaforisesti, mutta metaforisuus ei ole vain kielen ominaisuus, vaan se kuuluu kaikkeen ajatteluun ja toimintaan. Esimerkiksi väittelyä paitsi kuvataan sotametaforien avulla, ajatellaankin sodankäyntinä. **Metaforisessa ilmauksessa** asia ymmärretään toisen avulla, yhteys on osittainen: verrattavien asioiden ominaisuuksista osa on samoja, osa ei. Esimerkiksi aikaa voi verrata rahaan, koska sitä kulutetaan ja se on tärkeää, mutta sitä ei voi palauttaa, kuten rahaa voi. Metaforalle läheinen on **metonymia**. Siinä osaa käytetään ilmaisemaan kokonaisuutta. Spatiaalinen hahmottaminen on metaforille yleistä. Asioiden ajatellaan olevan ylhäällä tai alhaalla. Muun muassa status on tällainen käsite; se voi olla korkea tai matala. Ajattelutavat vaihtelevat eri kulttuureissa ja metaforiset ilmauksetkin voivat olla erilaisia eri kielissä. (Lakoff–Johnson 1980: 3–6, 12–19, 35–40.)

Metaforia käytetään toisinaan nimien muodostuksessa. Kiviniemen termit **metonyyminen siirrynnäinen** ja **vertaileva siirrynnäinen** eli **proprinen metafora** tarkoittavat toisen paikan perusteella nimettyä paikannimeä. Ensimmäisestä on esimerkkinä vaikkapa talon nimeäminen pellon tai järven perusteella ja toisesta täysin eri paikan nimen lainaaminen, kuten *Siperia* ja *Kaanaa* pellonniminä. Kiviniemen esimerkki *Epraminkirkko* ladon nimenä osoittaa, että nimistömetaforien käyttö on usein kielellistä leikkittelyä. (Kiviniemi 1990: 101, 106, 125; Kiviniemi ym.1974: 49–50.) Kiviniemi onkin esitellyt joitakin ihmisen luovuuden ja leikkittelyn kannalta mielenkiintoisia nimiä, vaikka tällainen nimeäminen ei hänen mukaansa ole paikannimissä erityisen yleistä. Leikkittely soveltunee parhaiten epävirallisiin nimiin niiden sosiaalisen funktion vuoksi. Leikkimielisiä paikannimiä ovat esimerkiksi pyhäjokisen kuivan hiekkapellon nimi *Pierunkuori* sekä *Mummunmuotoinen*, kuhmolainen lampi, joka muistuttaa muodoltaan numeroa kahdeksan. (Kiviniemi 1990: 213–214.)

Sjöblomin (2006: 204) mukaan yritysnimi on metaforinen, metonyyminen tai symbolinen, jos yrityksen nimi ei suoraan osoita esimerkiksi yrityksen toimialaa, omistajaa tai sijaintia. Tällöin merkitysyhteys on epäsuora eli assosiativinen, kun vaihtoehtona on suora merkityssuhde, jolloin nimi on siis informatiivinen. Merkitys liittyy siis myös funktioon. Yritysnimillä voi informatiivisen funktion ohella olla vaikkapa houkutteleva, käytännöllinen, integroiva tai individualisoiva funktio (Sjöblom 2006: 232–242).

Stommel (2008: 150) tuo esiin, että nimimerkeissä sanojen käyttö tulee hyvin usein tulkita metaforiseksi, koska oikeasti ne eivät viittaa vaikkapa eläimiin, kasveihin tai luonnonilmiöihin, vaan ihmisiin. Sama koskee hiphopartistinimienkin appellatiivisia

sanoja, jotka eivät viittaa niihin asioihin, joihin kyseiset appellatiivit yleensä viittaavat. Artistinimissä metaforisuus on yleistä, mutta myös metonymiaa käytetään, kuten nimissä *Mikrofonistit* ja *Pohjolan Molli*. Kontakti-ilmoitusten nimimerkeissä vuodenaikojen käytöllä (*Syksyn satu*, *Kevättä kohti*) voidaan paitsi luoda tunnelmaa, myös symboloida uutta alkua. Monitulkintaisuus on sekä artistinimien että nimimerkkien yleinen ominaisuus. (Räsänen 2013: 50–53, 64–65, 92; Muikku-Werner 2009: 291, 310.)

Saarela (1996: 285–287) kuvaa sellaisia nimiä kuin *Satu-suklaa*, *Suvikulta* ja *Kuva-Sampo* propri/appellatiivi-leikittelyksi, missä keskeistä on mahdollisuus valita joko proprinen tai appellatiivinen tulkinta. Hänen mukaansa monitulkintaisuus on tuotemerkeissä keskeinen piirre. Leikittely, monitulkintaisuus, lyhentymät ja kirjoitusasun vaihtaminen ovat yleistä nimimerkeissä (Ecker 2011: 18). Kontakti-ilmoituksissa muun muassa typografisilla ja sisällöllisillä poikkeamilla on tärkeä tehtävä: huomion herättäminen (Muikku-Werner 2009: 283).

Joidenkin nimimerkkien tulkinta jää ohueksi ilman käyttäjän kertomaa nimenanto-perustetta. Esimerkiksi Eckerin (2011: 9) aineiston nimimerkin *imorrOw* käyttäjä on halunnut luoda nimimerkkiinsä äidinkieliensä ruotsin *huomista* (*imorgon*) tarkoittavasta ja vastaavasta englannin sanasta (*tomorrow*) yhdistelmän, koska on luonteeltaan sellainen, että jättää asioiden tekemisen huomiseen.

2.4.3 Virallisuus – epävirallisuus

Nimet – sekä henkilön- että paikannimet – luokitellaan usein virallisiin ja epävirallisiin nimiin. Ihminen saa virallisen, suku- ja etunimestä / etunimestä koostuvan nimen pian syntymänsä jälkeen ja käyttää tätä erilaisissa instituutioissa, kuten terveydenhuollossa ja koulutuksessa. Nimen muuttaminen vaatii viranomaiskäsittelyä. Epävirallisia nimiä ovat muut kuin viralliset nimet. Ne eivät vaadi viranomaiskäsittelyä, kuka vaan voi keksiä ja käyttää niitä ja ne saattavat olla satunnaisia, lyhytikäisiä, pienen piirin tietämiä nimiä tai yhtä hyvin laajasti käytettyjä, pitkäaikaisia ja suuren joukon käyttämiä. Epävirallisista nimistä yleisimpiä ovat lempinimet, jotka voivat olla käytössä joko vain tiettyssä piirissä tai yhtä aikaa monissa yhteisöissä nimenkantajan hyväksynnällä tai hyväksynnättä – usein niitä käyttävät muut kuin henkilö itse. Muita epävirallisia lisänimiä ovat esimerkiksi hellittely- ja haukkumanimet (Kiviniemi ym. 1974: 15) sekä erityiset peitenimet, joita käytetään puhuttaessa ihmisistä näiden tietämättä. Peitenimet ovat usein käytössä

vain pienissä piireissä (Lähtenmäki 2008.) Epävirallisilla lisänimillä on varhaisempaa historiaa jo jätkäperinteeseen liittyvissä köllinimissä (Laaksonen 1972).

Nimimerkki on epävirallinen sen vuoksi, että sen käyttö tai muuttaminen ei vaadi viranomaistoimia, eikä sen valintaan ole ohjeistusta laissa. Toisaalta nimimerkin rekisteröinti vaatii yleensä tietyn prosessin, nimimerkki kirjautuu tietojärjestelmään ja niitä käytetään julkisilla areenoilla, verkkokeskustelupalstoilla, seuranhakusivustoilla, peleissä ynnä muissa verkkoympäristöissä. Tässä mielessä voisi ajatella, että nimimerkki ei ole yhtä epävirallinen kuin lempi- tai peitenimi. Kasi (2007) käyttää termiä *sisäpiiriniimi*, joka on yksi epävirallisten lisänimien tyyppi. Nimimerkkienkin voi nähdä olevan tietyn piirin nimiä, sillä niitä käytetään tietyissä yhteisöissä ja yleensä vain kyseisen yhteisön jäsenet näkevät nimimerkit toistuvasti. Yhteisöjen koko saattaa kuitenkin vaihdella muutamien jäsenten ryhmistä hyvin suuriin ryhmiin.

Nimistöntutkimuksessa on siirrytty tutkimaan yhä enenevässä määrin epävirallista nimistöä, mikä on 2000-luvulla näkynyt erityisesti paikannimitutkimuksessa, mutta myös antroponomastiikassa (Ainiala ym. 2008: 23) eli henkilönnimistöntutkimuksessa. Pro gradujen aiheina ovat olleet esimerkiksi tietyn porukan epäviralliset lisänimet (Hurtia 2009), yhden kunnan epävirallinen henkilönnimistö (Elonen 2004) ja eri sukupuoliryhmien käyttämät peitenimet (Lähtenmäki 2008). Taina Saarela (1996) on tutkinut tavaramerkkejä, jotka ovat tosin virallisia nimiä, mutta poikkeavat luonteeltaan perinteisen nimistöntutkimuksen henkilö- ja paikannimikiinnostuksesta. Toisaalta Saarela on rajannut aineistonsa henkilönimen sisältäviin tavaramerkkeihin, joten henkilönnimistönäkökulma kytkeytyy Saarelankin työhön.

3 IDENTITEETIN MONIULOTTEISUUS

3.1 Identiteetti ja lähikäsitteet

Käsitettä **identiteetti** on perinteisesti käytetty viittaamaan siihen, että ihminen kokee itsensä samaksi, eheäksi minäksi (esim. Berger–Luckmann 1994; Mustonen 1997; Vuorinen 1997: 208) tai niihin ominaisuuksiin, jotka erottavat ihmisen muista tehden yksilöitä ainutlaatuisen (Helkama ym. 1998: 364). Käsite *identiteetti* on hyvin lähellä käsitteitä **minä** ja **minäkäsitys** (Helkama ym. 1998: 364; Mustonen 1997). **Itsetunto** viittaa itseensä kohdistuviin ajatuksiin, tunteisiin ja arvostukseen. Hyvään itsetuntoon liittyy myönteisiä ajatuksia ja tunteita ja huonoon kielteisiä. (Helkama ym. 1998: 366–367.) Vuorovaikutus on keskeistä myös itsearvostuksen kehittämisessä, joka on pitkäaikainen prosessi (Feldt ym. 2005: 100). Omassa tutkimuksessani identiteetti sisältyy minän käsitteeseen, tarkoittaa itsensä pitämistä jonakin tai jonkinlaisena ja välittyy verkossa minärepresentaatioiden kautta – tosin on hyvä huomata, ettei identiteetti suinkaan välity kokonaan verkossa, vaan vain osia siitä.

Sosiaalipsykologia jakaa identiteetin persoonalliseen ja sosiaaliseen ja korostaa erityisesti sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitystä minän kehityksessä (esim. Burr 2004; Helkama 1998; Matikainen 2006). Minän sosiaalisuutta korostavista tutkijoista pioneeri on ollut George Herbert Mead, jonka näkemyksiin viitataan usein (esim. Berger–Luckmann 1994; Helkama 1998). Burr (2004: 23–24) tiivistää Meadin keskeisen ajatuksen seuraavasti: ”Mead ajatteli, että kieli ja sosiaalinen vuorovaikutus olivat välttämättömiä mielen, tietoisuuden ja minän kehitykselle, eikä minää ole olemassa ennen yhteiskuntaa, vaan se juontuu yhteiskunnasta”. Bergerin ja Luckmannin (1994: 168, 173) mukaan minä on todellisuuden osa, ja todellisuutta pidetään yllä ja tuotetaan kielen avulla muiden kanssa. Kun minän ajatellaan juontuvan yhteiskunnasta, yksilön kannalta on suuri merkitys sillä, mihin kulttuuriin ja yhteiskuntaan hän syntyy. Kulttuurit eroavat toisistaan esimerkiksi sen suhteen, miten vahvasti ne ovat kollektivistisia tai individualistisia (Helkama ym. 1998: 344–347), minkälaisia asioita niissä pidetään itsestään selvinä. Eroja on siinäkin, minkälaisia käsitteitä, tyyppityksiä ja kategorioita asioista ja ihmisistä käytetään (neurootikko, riivattu) ja miten nämä määritellään, vaikkapa milloin voi sanoa jonkun olevan köyhä. (Berger–Luckmann 1994.)

Niin sosiaalipsykologian kuin yksilönkin kannalta keskeinen on myös **roolin** käsite. Roolit ovat julkisen tai spontaanin työnjaon perusteella saatuja tehtäviä, jotka sisältävät toisten odotusten mukaista käyttäytymistä (Helkama ym. 1998: 218, 265). Yleensä yksilö kokee minuutensa eri tavalla eri rooleissa, eli hänellä on ikään kuin ”monta miinaa” (Helkama ym. 1998: 71) Rooleihin liittyvistä identiteetin eri puolista mainitaan usein esimerkiksi kansallis-, ammatti- ja sukupuoli-identiteetti (mm. Vuorinen 1997: 208). Roolit vaikuttavat käytökseen ja käsitykseen itsestä. Väitettä perustellaan usein vankilakokeella, jossa vankien ja vartijoiden rooliin asettautuneiden vapaaehtoisten käytös muuttui suuresti rooleja vastaavaan käytökseen (Haney ym. 1973; Helkama ym. 1998: 37–38)

3.2 Identiteetin muodostaminen

Identiteetti on itsen ymmärtämiseen ja muokkaamiseen kohdistuvaa aktiivista työtä (Mustonen 1997). Identiteetin muodostamisessa tärkeimpänä vaiheena pidetään nuoruutta, jolloin yksilölle tulee ajankohtaiseksi vanhemmista itsenäistyminen ja monenlaisten, esimerkiksi koulutusta, ammattia, ihmissuhteita ja maailmankatsomusta koskevien, valintojen tekeminen. Bergerin ja Luckmannin termin kyse on **sekundaarisosialisatiosta**, johon liittyy valittujen yhteisöjen arvomaailman, kielenkäytön ja sisäisen tiedon omaksuminen. Heidän mukaansa pysyvin perusta identiteetille muodostuu jo **primaarisosialisatiossa**, joka tarkoittaa lapsuudenaikaista, perustavanlaatuaista sosialisatiota. Siinä lapsi on sosiaalisessa, kognitiivisessa ja emotionaalisessa vuorovaikutuksessa merkityksellisten toisten kanssa, minkä myötä hän sisäistää eri rooleja ja asenteita ja luo perustaa identiteetin muodostamiselle. (Berger–Luckmann 1994: 149–156, 191–194.)

Yksilöllä on erilaisia sosialisatioympäristöjä. Hurrelmann erittelee välittömiksi sosialisatioympäristöiksi ensinnäkin pienryhmät ja epäviralliset sosiaaliset verkostot, kuten perheen, suvun ja toverit. Toiseksi välittömiä sosialisatiokonteksteja ovat viralliset ympäristöt, kuten koulu ja päiväkotit. Näiden ohella sosialisatiokonteksteja ovat erilaiset ihmisiin tai esineisiin liittyvät laitokset ja organisaatiot sekä tiedotusvälineet. Kaikki sosialisatiokontekstit ovat joillain tavoilla yhteydessä laajempaan kulttuuriseen, teknologiseen, taloudelliseen ja poliittiseen yhteiskunnalliseen rakenteeseen. (Hurrelmann 1988: 71–74; Helkama ym. 1998: 84–87). Koululaitoksenkaltaiset instituutiot ovat

tärkeitä myös yhteiskunnan kannalta, koska niiden avulla yhteiskunta on olemassa (Lehtonen–Koivunen 2011: 26). Nyky-yhteiskunnassa keskeinen sosialisatioympäristö on media, jonka Fornäs (1999: 30) on esittänyt toimivan sellaisena minuuden heijastuspintana, jona aiemmin toimivat toiset ihmiset (Matikainen 2006: 119). Identiteetti liittyy socialisaatioon ja identiteetin muodostettuaan yksilön ajatellaan voivan toimia täysivaltaisena yhteiskunnan jäsenenä. (Berger–Luckmann 1994; Nurmi ym. 2007: 132–145.) Sosiaaliseen konstruktionismiin liittyy ajatus, ettei socialisaatio ole koskaan valmis, että identiteetti muovautuu koko ajan ja minuus on hajanainen kokoelma mahdollisia minuuksia (Berger–Luckmann 1994, Helkama ym. 1998: 226). Ajatuksia moninaisesta tai pirstaleisesta identiteetistä onkin viime vuosikymmeninä esitetty laajalti. Esimerkiksi kulttuurintutkija Hallin (1999) mukaan identiteetti on jatkuvassa muutoksessa. Näkemys on looginen siitä näkökulmasta, että yhteiskunta ynnä muu sosiaalinen ympäristö vaikuttavat identiteetin muodostamiseen, socialisaatio on koko elämän jatkuva prosessi ja yhteiskuntakin jatkuvassa muutoksessa. (Berger–Luckmann 1994; Helkama ym. 1998: 71, 83).

Kehittyneessä yhteiskunnassa identiteetin muodostaminen ei ole mikään yksinkertainen asia (Berger–Luckmann 1994: 171, 185), ja identiteettikeskustelu käy kiivaana niin tieteessä kuin populaarimmassakin yhteydessä (ks. esim. Hall 1999; Matikainen 2006; Mustonen 1997). Ihmisyyden ihanteen ajatellaan muuttuneen siksi, että markkinalogiikka ulottuu nykyään lähes kaikkiin instituutioihin. Lehtonen ja Koivunen tuovat esille Couldryn (2010: 5) näkemyksen siitä, että nykyihmisen, *homo economicuksen* on osoitettava suoriutumisensa eri elämänaalueilla. (Lehtonen–Koivunen 2011: 30.) Yleisemminkin puhutaan, kuinka nykyihmisten odotetaan olevan suorittajia ja monitaitureita. Taituriteemaan liittyy myös sankaruus ja tähteys: kokemuksi mukaan sensaatiomediaa seurataan ahkerasti ja menestyneitä yksilöitä ja ryhmiä ”fanitetaan” julkisesti. Toisinaan ”tavallisiakin” ihmisiä nostetaan valokeilaan (Nikunen 2008: 194; Hautakangas 2011: 149, 158) ja median roolin korostuneisuudesta kertoo sekin, että myös mattimeikkäläisten on jaettava muille kokemuksiaan (esimerkiksi Facebookissa), mitä perinteisesti julkisuuden henkilöt ovat tehneet median välityksellä. Toisaalta oravanpyörän keskelä on noustu korostamaan myös *downsiftaamiseen* liittyvää rauhallista elämänmuotoa (*Onnen uskotaan löytyvän maalta*) – joka sekin saattaa toisinaan olla tiettyssä määrin suorittamista – mediassa on kerrottava tällaisen elämäntavan noudattamisesta.

Mustosen (1997) mukaan yksilö käyttää mediaa oman identiteettityönsä tukemiseen samastamalla median ihmisiin ja hahmoihin. Samastuminen lisää itsetuntemusta ja antaa toimintamalleja sekä lisäksi mahdollisuuden eläytyä omaan elämään kuulumattomiinkin asioihin. Median ja elokuvien esittämät kuvat ja tarinat vaikuttavat siis siihen, miten ihmiset näkevät itsensä ja toisensa (Koivunen 1995: 25).

Televisiohahmojen ja muiden julkisuuden henkilöiden näkeminen yksilöille läheisinä ja merkityksellisinä henkilöinä ei ole uutta: ilmiöön on Karvosen (2011: 212) mukaan viitattu usein käsitteellä *parasosiaalinen suhde*, johon liittyy läheisyyden illuusio. Samastumiskohteiden käyttö niin yksityisessä kuin vaikkapa kansallisessakaan identiteetissä ei ole sekään uusi ilmiö. Paasonen (2010:39) mukaan ”sekä kansallista luonnetta että sen ihannetyyppejä” on Suomessa hahmotettu ”ulkomailla menestyneiden kauniiden naisten ja sinnikkäiden miesten” kautta. Esimerkkejä näistä ovat Ester Toivonen ja Armi Kuusela sekä Hannes Kolehmainen ja Paavo Nurmi. Nykyisessä identiteetin muodostamisessa ihannetyyppien määrä lienee suurempi ja median rooli korostuneempi aiempaa enemmän. Esimerkiksi mediankäyttötavoissa ovat lisääntyneet fanimaiset piirteet, kuten kiinnostuksenkohteiden käsitteleminen mediassa (Turtiainen 2008).

Muun muassa yhteiskuntatieteiden keskustelussa medioihin ja verkon käyttöön identiteetin tuottamisen areenana on suhtauduttu sekä huolestuen että optimistisesti (Matikainen 2006: 112). Ulkonäkökeskeisyyden, laihuuden, urheilullisuuden ja nuoruuden ihannoidin on nähty olevan keskeisiä länsimaisten nykyihmisten identiteetin määrittäjiä (esimerkiksi Kinnunen 2010).

Identiteetin muodostaminen ei ole vain rationaalista toimintaa, vaan affekteilla ja emootioilla on siinä oma merkityksensä. Identiteetillä on kognitiivisen puolen ohella emotionaalinen ulottuvuus. Yhteiskuntatieteissä onkin huomattu tarve tutkia myös ihmisten emootioiden vaikutusta toimintaan. (Matikainen 2006; Lehtonen–Koivunen 2011: 34; Liljeström–Paasonen 2010: 1.)

Edellä esitetyn teorian pohjalta identiteetin muodostamisen voinee esittää yhteenvedona pelkistetyesti seuraavasti: Yksilö saa syntymälahjaksi tietyt kehitystään määrittävät ominaisuudet, kuten sukupuolen, ihonvärin, tietyn kielen ja historiallisen syntymä- ja elinajan sekä paikan, jota voi kuvata eritasoisesti vaikkapa erilaisen kulttuurin (esim. länsimainen, itämainen), kotimaan (Suomi, Yhdysvallat, Kenia jne.) ja alueen (Pohjanmaa, Savo) avulla. Yksilö syntyy tiettyyn perheeseen, joka määrittää yksilölle usein myös sosiaalisen luokan, tietyn uskonnon ja monenlaisia elämäntapoihin ja arvoihin liit-

tyviä näkemyksiä. Yksilö toimii eri sosialisatiotasoilla (kuten lähipiirissä ja yhteiskunnan instituutioissa) vuorovaikutuksessa muiden kanssa esimerkiksi toteuttamalla erilaisia rooleja ja kuulumalla erilaisiin ryhmiin sekä samastumalla median ja muun ympäristönsä henkilöihin. Kaikki nämä tekijät vaikuttavat yksilön käsitykseen itsestä, joka taas samalla vaikuttaa yksilön toimintaan. Yksilö tekee elämäänsä koskevia valintoja, ja voi myös muuttaa suurinta osaa syntymässä saamistaan elämän elementeistään. Tässä prosessissa ihminen tuottaa identiteettiään. Toisaalta yksilö ei tuota identiteettiään vain itselleen, omaan päähänsä, vaan se sisältyy yksilön vuorovaikutukseen muiden kanssa muun muassa siten, että yksilö vaikuttaa ympäristöönsä, joka taas vaikuttaa häneen itseensä.

3.3 Itsen ja yhteisön hahmottaminen

3.3.1 Kieli ja kategoriointi

Edellä on esitetty, että Meadin mukaan kieli on mielen, tietoisuuden ja minän kehityksen edellytys (Burr 2004). Meadin tavoin Berger ja Luckmann (1994) esittävät, että kieli on keskeinen tekijä ihmisen olemisen kannalta. Sitä käytetään todellisuuden muodostamiseen ja ylläpitämiseen. Kieli koostuu käsitteistä. Joillakin käsitteillä on luonnossa konkreettinen kohde, johon tietty käsite viittaa, mutta tämä viittaussuhde on sovittu, eikä luonnollisesti olemassa oleva. Identiteetin kaltaisilla abstrakteilla käsitteillä ei ole mitään kosketeltavissa olevaa viittauskohdetta. (Alasuutari 2011: 61–63.) Samoin kuin nuorisosta ei voi antaa mitään yhtä ”todellista” määritelmää, koska ”nuoriso on erilaisen puhetapojen tuottama sosiaalinen konstruktio” (Alasuutari 2011: 186), myös kaikki muut vastaavat kielellistetyt ilmiöt ovat sosiaalisia konstruktioita, ja koska todellisuus luodaan näillä konstruktioilla, niiden takaiseen ”todellisuuteen” ei voi päästä käsiksi: siitä ei voi puhua tai sitä ei voi ajatella ilman konstruktioita.

Ihmiset käyttävät erilaisia käsitteitä, kategorioita ja stereotypioita maailman hahmottamiseksi ja ihmisten kuvaamiseksi. Ne ovat siis tapoja ajatella, eivät faktoja siitä, millaisia ihmiset todella ovat, sitä kun ei voi saada selville. Asiat vaikuttavat aiempaa samankaltaisemmilta, kun ne luokitellaan samaan luokkaan. Luokkaan kategoriointi ei kuitenkaan tarkoita, että luokitelluilla kohteilla välttämättä olisi kovinkaan paljon, tai edes mitään, yhteistä. Tätä osoittaa muun muassa se, että eri kielissä luokituksia voidaan

tehdä eri tavoin. *Stereotypia* on tiettyyn ryhmään liitetty joukko erilaisia, prototyypiksi ajateltuja ominaisuuksia, ja koska stereotypia on yleistys, sekin peittää yksilölliset erot. Lisäksi kategorioita voi muodostaa koko ajan lisää ja ihmisillä on osin erilaisia käsityksiä kategorioiden tyypillisistä edustajista (Helkama ym. 1998: 120–126; Kangasniemi 1997: 30–34.)

Kategoriointi ei ole neutraalia, vaan liittyy siihen, että kielen avulla maailmasta tai ihmisistä muodostetaan tiettyjä versioita. Kategoriointiin valtaan liittyy myös se, että joidenkin luokkien, kuten iän, sukupuolen ja etnisyyden, perusteella luodaan toisia ihmisiä kohtaan ennakkoluuloja, jotka ilmenevät eriaistisen negatiivisesti vähäpätöisistä oletuksista julmaan väkivaltaan. Mihin tahansa ryhmäjäsenyyksiin liittyvät ennakkoluulot ja stereotypiat ohjaavat toisiin suhtautumista (Helkama ym. 1998: 291, 301).

Bergerin ja Luckmannin mukaan ihmiset tekevät arjessaan muista ihmisistä ja maailmasta monenlaisia yleistyksiä, eli tyypityksiä. Tarkimmat tyypitykset koskevat sellaisia ihmisiä, joita kohdataan arjessa, kun taas tyypitykset ovat paljon yksilöitymättömämpiä silloin, kun ne koskevat sellaisia, joita ei kohdata henkilökohtaisesti. Tyypitysten myötä muodostuu identiteettityyppejä, joista esimerkkinä on ihmisen määrittäminen neuroottiseksi. Yhteisössä, jossa on tuotettu ja tunnetaan teoria neuroottisuudesta, yksilö voidaan luokitella tällaiseen kategoriaan. Yhteisössä, jossa tätä teoriaa ei ole, ei ole neuroottisia. Sama pätee riivatuksi tai miksi tahansa muuksi tyypitettäessä. (Berger–Luckmann 1994: 44, 195–202.)

Harvey Sacks (1992) on kehittänyt sosiaalisen konstruktionismin hengessä teorian vuorovaikutukseen sisältyvästä kategoriointista. (Alasuutari 2011; Schegloff 2007). Koska en saanut Sacksin teoksia käsiini, olen tutustunut *MCD*:hen (*Membership Categorization Device*) siinä muodossa, kuin Schegloff (2007) sitä esittelee ja tulkitsee. Teorian mukaan on olemassa ensinnäkin yleistä kategoriointia, jolla voidaan kategorioida kuka tahansa ilman etukäteistietoa, esimerkiksi sukupuolen tai iän mukaan. Ikää voi kategorioida vaihtoehtoisilla tavoilla (numerot, ikää vihjaavat ihmis- ja sukupuolisanat) Toiseksi on spesifiä kategoriointia. Tiimikategoria viittaa siihen, että tiettyyn ryhmään kategorioitavalle kategorioidaan vielä kyseisessä ryhmässä mahdollisen roolin mukainen kategoria. Ensin on siis luokiteltava, että X kuuluu tiettyyn ryhmään ja sitten valitaan tarkka roolinmukainen kategoria, esimerkiksi aluksi määritellään henkilö tiedeyhteisön jäseneksi ja tämän jälkeen opiskelijaksi/valmistuneeksi/professoriksi tms. Kate-

goriointi paljastaa valinnan, määritteleekö tietyn henkilön esimerkiksi naiseksi vai professoriksi. (Schegloff 2007.)

Menetelmää on sovellettu niin arkikeskusteluihin toisista ihmisistä (Georgakopoulou 2005) kuin yhteiskunnalliseen, julkisen tahon vuorovaikutukseen (Housley & Fitzgerald 2009). Jälkimmäinen keskittyy mediateksteihin tutkimalla radio-ohjelman, kansallisen sanomalehden ja televisiouutishaastattelun vuorovaikutusta *MCD:n* avulla. Omalla tutkimuksellani on yhtymäkohta ensin mainittuun siinä, että verkkokeskustelu on arkista vuorovaikutusta ja jälkimmäiseen siinä, että verkkokin on media, jossa käyty keskustelu on ainakin osin julkista.

Kategoriointia on tutkittu tieteen saralla erityisesti kognitiivispsykologisena ilmiönä, ja nimistöntutkimuksessakin on hyödynnetty kognitiivista kielitiedettä, muun muassa prototyypillisyyttä, analogiaa ja puheena ollutta kategoriointia (Onikki-Rantajääskö 2010; Sjöblom 2006: 17, 62–63; Kiviniemi 1990).

3.3.2 Representaatio

Moscovicin mukaan ihmisten luokittelu on mahdollista sosiaalisten representaatioiden avulla. *Sosiaalinen representaatio* viittaa sekä mielessä olevaan että maailmassa nähtävään ilmiöön, jonka avulla asioiden välille luodaan yhteyksiä ja asioita luokitellaan, jotta niitä voidaan ymmärtää ja arkielämä saadaan mielekkääksi. (Moscovici 1988: 211–214; Helkama 1998: 17–18, 185). Bergerin ja Luckmannin (1994) teoriassa sama ilmiö on suomennettu tyypittelemiseksi, josta oli puhe edellä. Helkama ym. esittävät muun muassa akateemisuuden olevan sosiaalinen representaatio, koska Alapuron (1996) mukaan se on suomalaisten opettajien ystävyyssuhteissaan hyödyntämä ihmisten luokitteluperiaate. Representaatioita ei sosiaalisen representaation teoriassa keksitä omasta päästä vaan niillä on sosiaalinen tausta (Moscovici 1988; Berger–Luckmann 1994). Representaatiot omaksutaan yhteiskunnasta (Paasonen 2006: 164). Tässä tutkimuksessa käsiteltäviä identiteetikategorioita voi luonnehtia sosiaalisiksi representaatioiksi, koska niiden avulla luokitellaan ihmisiä ja luodaan sosiaalista todellisuutta.

Käsite **representaatio** viittaa ilmiön esittämiseen jollakin tietyllä tavalla (esim. Törrönen 2010). Paasonen (2010:40–41) määrittelee käsitteen seuraavasti: ”Representaatiolla tarkoitetaan yhtäältä symbolisia merkkejä, jotka viittaavat johonkin muuhun ja edustavat sitä. Toisaalta representaatio viittaa tähän merkityksenäntoon toimintana ja te-

koina.” Represetaatiot eivät vain kerro, miten asiat nähdään yhteiskunnassa, vaan ne myös tuottavat ja uusintavat näkemyksiä. Esimerkiksi se, miten julkisuuden henkilöstä puhutaan mediassa, vaikuttaa henkilön maineeseen ja siihen, miten häneen suhtaudutaan. Representaatioiden tuottaminen on vallankäyttöä, johon sisältyy valintoja, mitä ja miten esittää. (Karvonen 2011: 188.) Muun muassa eri sukupuoliin liitettyissä merkityksissä representaatioilla on keskeinen asema: vaikkapa teknologiaa representoidaan usein miehiseksi alueeksi (Rojola 2010: 203).

Sukupuolta representoidaan paitsi julkisella myös yksityisellä tasolla. Facebook on konkreettinen esimerkki paikasta, jossa luodaan representaatioita itsestä (Paasonen 2010: 46–47.) Eckerin (2011: 19) lista IRC-keskustelujen nimimerkkien itseen viittavasta informaatiosta osoittaa, että minärepresentaatiot voivat perustua hyvin erityyppiisiin henkilökohtaisiin asioihin. Listassa mainitaan seuraavat asiat: nimi, ikä, sijainti, seksuaalisuus, ihmissuhteet, uskonto, ura, fyysinen ulkomuoto, asenne, luonne, emotionit, mielenkiinto ja harrastukset sekä suosikit. Esimerkiksi asenne ilmenee nimimerkissä *_Life_is_Beautiful_* ja emotioni nimimerkissä *feelgood*.

Representaatio on paljon käytetty, mutta ei yksiselitteinen käsite. Latinalähtöinen sana voi jo itsessään tarkoittaa esimerkiksi ranskassa ja englannissa monta eri asiaa. Käsitettä on hyödynnetty hyvin monilla eri tieteenaloilla, joista toisissa käsite nähdään epämääräisenä ja tieteellisen tarkkuuden ja objektiivisuuden kannalta erittäin ongelmallisena, kun taas toisissa käsitettä ei problematisoida. Konstruktioonisessa näkökulmassa representaation ajatellaan kytkeytyvän kontekstiin, minkä ongelmaksi on esitetty, että representaatio ei tällöin viittaa itsensä ulkopuolelle, johonkin poissa olevaan. Käsitteen ongelmat eivät kuitenkaan tee käsitteestä mahdotonta. (Knuuttila–Lehtinen 2010: 8–10; Törrönen 2010; Moscovici 1988; Veivo 2011: 88–89.) Nimimerkkitutkimukseen käsite soveltuu, koska nimimerkit edustavat ja esittävät fyysisesti läsnä olematonta verkkokeskustelijaa. Tutkimukseni seuraa sellaista representaatioperinnettä, jossa korostetaan representaatioiden valtaa muodostaa käsityksiä todellisuudesta ja ihmistä kyseisen vallan käyttäjänä, representaatioiden muodostajana (Törrönen 2010: 278).

3.4 Perinteiset identiteetikategoriat

3.4.1 Yleistä

Perinteisillä identiteetikategorioilla viitataan erityisesti ikään, sukupuoleen, ammattiin, kansallisuuteen ja asuinpaikkaan, elämäntapoihin ja vakaumuksiin sekä (äidin)kieleen. Identiteetikategorioiden avulla yksilö määrittää itsensä kuuluvaksi erilaisiin ryhmiin tai yhteisöihin ja hahmottaa omaa rooliaan niissä (esim. Helkama 1998; Sacks 1992; Vuorinen 1997: 208). Tärkeitä identiteettitekijöitä ovat myös esimerkiksi ulkonäkö, luonne, persoonallisuudenpiirteet, siviilisääty ja sukupuolinen suuntautuminen. Merkityksellisimmät identiteettitekijät vaihtelevat alueittain ja kulttuureittain (Hujanen 1997: 99). Tässä luvussa käsittelen perinteisiksi identiteetikategorioiksi nimittämiäni tekijöitä paitsi erikseen osin myös yhdessä, sillä ne ovat kietoutuneet toisiinsa ja erita-soisiin sosialisatioympäristöihin monin tavoin (Rossi 2010: 36). Sosialisatioympäristöjä ovat perhe, asuinalue, ystäväpiiri, harrastusyhteisöt, koulutusympäristö, työpaikka ja media sekä ylipäänsä yhteiskunta instituutioineen (esim. Hurrelmann 1988). Yksilön kieliyhteisö voidaan myös katsoa sosialisatioympäristöksi.

3.4.2 Ikä

Ikä on mainituista identiteetikategorioista selvärajaisin. Syntymäaika määrittää sen, minkä ikäinen yksilö milloinkin on. Ikä on monella tavalla merkityksellinen yksilön elämässä, koska se liittyy tiettyihin oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Se on täten myös yhteydessä kansalaisuuteen, koska eri maissa on erilaisia lakeja ikään liittyen. Niin ikään eri sukupuolilla voi olla erilaisia ikään liittyviä tehtäviä. Identiteetin kannalta iällä on merkitystä senkin vuoksi, että se vaikuttaa paljon siihen, kuinka muut ihmiset kohtelevat yksilöä, ja vuorovaikutus muiden kanssa puolestaan muokkaa käsitystä itsestä ja omaa toimintaa. Verkon käytössä ikä on keskeinen tekijä, koska sellaisilla sukupolvilla, jotka ovat kasvaneet ja kasvavat teknologisen kehityksen kanssa rinnan, on mahdollisuus saada erityisesti koulutuksen, kodin ja ystäväpiirin välityksellä yksityiskohtaisempi teknologinen tietovaranto kuin aiemmilla sukupolvilla. Berger ym. (1980) taas ovat esittäneet, tosin kyseenalaistetunkin, odotustilojen teorian, jonka mukaan sellaiset piirteet, kuten ikä, koulutus ja sukupuoli vaikuttavat ryhmänsisäiseen dominointiin niin, että esimerkiksi miehen tai iältään vanhemman odotetaan dominoivan ryhmässä, jolloin tämä

myös joutuu usein dominoimaan, vaikkapa olemaan eniten äänessä (Helkama ym. 1998: 213).

3.4.3 Sukupuoli

Vaikka ihminen on syntyessään tiettyä sukupuolta, yhteiskuntatieteellisessä keskustelussa sukupuolen merkitysten ajatellaan olevan sosiaalisesti ja kulttuurisesti tuotettuja, ja täten myös muuttuvia (Alasuutari 2011: 203, Jokinen 2010: 128, Rossi 2010: 23). Biologiset erot, kuten synnyttäminen, ovat tosiasioita, mutta niitä arvotetaan eri kulttuureissa eri tavalla (Kinnunen 2010: 228). Sukupuolen näkemistä kulttuurisena rakennelmana perustellaan muun muassa sillä, että kaikissa kulttuureissa sukupuoliluokitukseen ei kuulu vain kaksi luokkaa (Huuska 2010: 155). Vaikka sukupuolen pitäminen luonnollisena kategoriana ei olisi perusteltua, sukupuolta käytetään silti maailmassa monenlaisien asioiden määrittäjänä. Esimerkiksi televisio-ohjelmat ja kauppojen osastot jaetaan toisinaan sukupuolen mukaan. (Jokinen 2010: 128, Juvonen ym. 2010: 14.) Sukupuolikategoriat ilmenevät muun muassa representaatioiden avulla (Koivunen 1995: 27).

Sukupuolen määrittäminen ei ole helppoa, vaan siihen kytkeytyy monia vallan, arvostuksen ja sarron elementtejä. (Paasonen 2006: 167, Jokinen 2011: 128). Luokituksiin sisältyy myös tasapäistämisongelma: luokittelemalla tietyt ihmiset esimerkiksi naisiksi erilaiset ihmiset niputetaan joukkoon, jonka ajatellaan olevan heterogeeninen vain sen perusteella, että heidän biologinen sukupuolensa on sama (Saresma 2010: 62).

Sukupuoli-identiteettiä muodostetaan vuorovaikutuksessa sukupuolelle luotujen normien ja arvostusten kanssa, mikä ei useinkaan ole tietoista toimintaa (Jokinen 2011: 136). Suomalaisina arvostettuina miehisyyden malleina Jokinen (2011: 131–132) mainitsee Carl Gustaf Emil Mannerheimin ja fiktiivisen Antero Rokan. Näitä ihanteita representoidaan mediassa ja kulttuurituotteissa. Miehillä sopivina pidettyjä ominaisuuksia ovat muun muassa toiminnallisuus, tunteiden kontrolloiminen, rationaalisuus, hallitseminen ja fyysinen voima. Sen sijaan empaattisuus, emotionaalisuus ja yhteisöllisyys ovat Jokisen mukaan feminiinisinä pidettyjä ominaisuuksia. (Jokinen 2011: 128–129.) Kinnunen (2010: 233) mainitsee hoivan, lempeyden, hyväntuulisuuden ja alistumisen naisilta edellytettynä ominaisuuksina ja kovuuden, hallitsevuuden ja neutraaliuden miehiltä odotettavina piirteinä.

Tietynlaiset sukupuoli-ihanteet välittyvät sosialisatiossa eri tavoin. Pojille on tapana ostaa mekaanisempia leluja ja teknisempiä koneita ja poikien suuntautumista teknisille aloille pidetään normaalimpana kuin tyttöjen (Rojola 2010: 201). Koulussa taas tyttöjen oletetaan käyttäytyvän paremmin ja toiminnallisuus liitetään poikiin. Koulutus on kulttuurisidonnaista, sillä muun muassa Suomessa se on kuitenkin myös edistänyt sukupuolten tasa-arvoa, kun taas joissain maissa tytöt eivät edelleenkään käy koulua (Naskali 2010: 278–279.)

3.4.4 Ammatti ja luokka

Työn ajatellaan yleisesti olevan suuri osa useimpien ihmisten elämää ja liittyvän vahvasti identiteettiin. Puhutaankin ammatillisesta identiteetistä, jolla tarkoitetaan työhön liittyvän kulttuurin omaksumista ja itsensä näkemistä tietyn ammatin edustajana. Ammatillinen identiteetti kytkeytyy historialliseen aikaan, sillä työteko on nykyään erilaista kuin aiemmin. Mediassa on laajasti ollut esillä muun muassa työsuhteiden ja yhtenäisten ammattiurien lyheneminen. Lisäksi työ on yhteydessä erityisesti sukupuoleen. Korvajärvi (2010: 185) tuo esille käsitteen **sukupuolen mukainen segregatio**, jota on käytetty viittaamaan työmarkkinoiden jakautumiseen sukupuolen mukaan: ”Työmarkkinoita ja ammatteja pidetään vahvasti eriytyneinä, jos yli 60 prosenttia jossakin ammatissa toimivista on yksinomaan naisia tai miehiä.” Koulutus jakautuu samoin miesten ja naisten aloihin, ja yhdessä nämä ilmiöt vaikuttavat yksilöiden ammatilliseen identiteettiin, eli siihen, miten valintoja tehdään tai suositellaan tehtävän. Esimerkkinä Korvajärvi mainitsee hoitoalan ja toimistotyön perinteisinä naisten aloina. (Korvajärvi 2010: 186–188.) Sukupuolen liittyminen työhön näkyy esimerkiksi tutkimuksessa, jonka mukaan miehet ovat IT-telekonsernissa työlleen omistautuneempia kuin naiset (Feldt ym. 2005: 74). Alasuutari (2011: 133) kertoo osoittaneensa aiemmassa, vuodelta 1986 olevassa, miesten elämäntarinoita käsitelleessä tutkimuksessaan miesten kokevan kotipiirin naisen valtakunnaksi ja kodin ulkopuolisen maailman miehisen vallan alueeksi. Sukupuolisen jakautumisen syynä nähdään kulttuurissa jaetut merkitykset ja työpaikkojen arkiset käytännöt. (Korvajärvi 2010: 186–188.) Sukupuoliprosesseja työorganisaatioissa tutkineen feministi-sosiologi Ackerin mukaan muiden työpaikalla tapahtuvien prosessien ohella ihmiset arvioivat, miten esittää sukupuolensa ja seksuaalisuutensa ja tällä tavoin luovat identiteettiään (Acker 1990; Acker 1998).

Ammatti liittyy myös statukseen. Joitakin ammatteja arvostetaan muita vähemmän ja tietyt ammattinimikkeet saattavat luoda ihmisille statusta, vaikka status sinänsä voi ilmetä muutenkin kuin amatillisesti. Verkossa statusta nostavat esimerkiksi tietotekniset käyttötaidot, pitkäaikainen jäsenyys ja verbaalinen lahjakkuus (Nikunen 2008: 188). Keskeistä statuksessa on, että ihmisten välisissä suhteissa se asettaa korkeampistatuksisen parempaan asemaan suhteessa muihin.

Niin ikään luokka on identiteetikategoria, joka liittyy statukseen. Luokasta on käyty keskustelua iät ja ajat ja viime vuosina tieteellisessä keskustelussa on esitetty, että luokka on edelleen relevantti identiteettitekijä ja ihmisten eriarvoistaja. Aiemmat väitteet siitä, että luokka olisi menettänyt merkityksensä, on haluttu kumota. (Lehtonen & Koivunen 2011: 17, Rossi 2010: 36.) Luokka on ilmeisen perinnöllinen kategoria, sillä se määräytyy usein vanhempien ammatin, sosiaalisen aseman ja asuinalueen mukaan, vaikkakin nyky-yhteiskunnassa sosiaalinen liikkuvuus on mahdollista. Alapuron (1996) mukaan pariisilaiset ja helsinkiläiset opettajat eroavat siinä, miten sosiaalinen kohoaminen vaikuttaa ystävyys-suhteisiin, mikä osoittaa muun muassa sitä, että eri yhteiskunnissa luokka vaikuttaa yksilön elämään eri tavalla (Helkama 1998: 17–18). Muikku-Wernerin (2009: 287) mukaan korkea status lisää hyväksyttävyyttä seurauksissa ja ammattinimikkeitä tuodaan jossain määrin esille kontakti-ilmoitusten nimimerkeissä.

3.4.5 Harrastukset, elämäntavat ja vakaumukset

Keskeinen ihmisen elämäntapaa ilmentävä vakaumus on uskonto – tai uskonottomuus. Vakaumus voi olla myös aatteellinen tai poliittinen ja elämäntapoihin liittyvät myös vapaa-ajanviettotavat, harrastukset ja elinympäristö. Harrastusten ja elämänarvojen mainitseminen onkin koettu tärkeäksi muun muassa kontakti-ilmoitusten nimimerkeissä (Muikku-Werner 287–289).

Uskonto on historiallisesti liittynyt ihmisten elämään monin tavoin, mistä muutama esimerkkinä voisi mainita niin sotimisen kuin nimenannonkin. Suomessakin on edelleen käytössä kristillisperäisiä nimiä (Kiviniemi 1990). Naistutkimuksessa on nostettu esiin, että uskontoa käsitellään usein liian yksipuolisesti. Esimerkiksi uskonnon positiiviset puolet jäävät negatiivisten varjoon ja muun muassa musliminaisten asemaa selitetään monesti pelkästään uskonnon kautta. Lisäksi maallistumisen ja uskonnon yksi-

tyistymisen väitetään olevan yleistä kaikkialla, vaikka se koskee lähinnä Länsi-Eurooppaa. (Vuola 2010: 172.)

3.4.6 Kansalaisuus ja kansallisuus

Kansallisuus viittaa yksinkertaisimmillaan tietyn valtion rajojen sisäpuolella asumiseen, mutta on kuitenkin moniulotteisempi käsite, johon liittyvät muun muassa kansalaisuus, etnisyys ja rotu. Kansallisuudesta kirjoitettaessa on tuotu esiin, kuinka ihmiset jäsentävät maailmaa kuvittelemalla kuuluvansa yhteisöön, joka ei todellisuudessa ole mikään selvärajainen (Benedict Andersonilta käsite *imagined communities*, Urponen 2010). Yhteiskunnissa oleva valta pohjautuu siihen, että kansalaiset identifioituvat sellaiseen kokonaisuuteen kuin kansakunta (Lehtonen–Koivunen 2011: 27). Klingen (1981: 280) mukaan kansan jäsenten yhdistämisessä ja kansallistunteen nostattamisessa keskeinen rooli on erilaisilla kansallissymboleilla, kuten lipulla, vaakunalla, laululla, romaaneilla jne.

Kansallisuudesta puhutaan usein sekä poliittisena että etnisenä ilmiönä (esim. Klinge 1981: 283). Etnisyyden katsotaan kuvaavan laajemmin sosiaalisia suhteita ja henkilön kulttuurista taustaa (Valovirta 2010: 93). Käsitettä etnisyys käytetään rodun käsitteen kanssa rinnakkain tai sen korvaajana. Rodusta puhuminen nähdään ongelmallisena, sillä rotu on pitkään ollut keskeinen ihmisten eriarvoistaja. Historiallisesti rodut on ajateltu hierarkkiseksi, ja tieteellisessä keskustelussa on tuotu esiin, kuinka valkoihoisuutta pidetään yhä edelleen normina monissa yhteyksissä. (Valovirta 2010: 92–94.) Klinge (1981: 283) pitää ongelmana kansallisuuden tarkastelua rodun perusteella siitäkin syystä, että eri rotujen ja kansojen rajat eivät käy yksiin.

Kansalaisuus tarkoittaa Urposen mukaan ”poliittisen yhteisön ja sen muodostaman valtion jäsenyyttä sekä tähän jäsenyyteen liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia”. Hän esittää feministisen kansalaisuustutkimuksen osoittaneen, että kansalaisilla on erilaisia oikeuksia ja velvollisuuksia sukupuolen mukaan ja käyttää esimerkkinä muun muassa naisen aiempaa riippuvuutta aviomiehestään (Urponen 2010: 293–296), mutta sukupuolisia kansalaisuuseroja voi nähdä nykyaikanakin esimerkiksi asevelvollisuudessa. Koska maailmasta on tullut monikulttuurinen, ajatusta kansalaisuudesta yksilön ja valtion suhteena ei ole pidetty enää riittävänä, joten on alettu puhua kulttuurisesta kansalaisuudesta: ”**Kulttuurisen kansalaisuuden** käsite korostaa juuri sitä, että

kansalaisuus ei ole pelkkä juridinen, poliittinen ja sosiaalinen oikeuksien ja velvollisuuksien kooste.” (Lehtonen–Koivunen 2011: 35–36.)

Kansallisuus ja kansalaisuus liittyvät keskeisesti maantieteellisiin ja alueellisiin näkökulmiin, jotka nekin näkyvät ihmisten elämässä. Mediassa esimerkiksi puhutaan usein *meistä* tavoitteena korostaa alueellista identiteettiä. Alueen identiteetti tai ihmisten kokema alueellinen identiteetti eivät synny tyhjästä, vaan niihin on vaikuttamassa niin alueen elinolot, historia ja kulttuuri kuin erityisesti juuri mediassa, vaikkapa maakuntalehdissä, esiin tuodut asiat. (Hujanen 1997: 99–100, 108–110.) Ihmisillä on myös stereotyyppisiä käsityksiä siitä, millaisia tietyn alueen ihmiset ovat. Karjalaisuus nähdään usein avoimuutena ja vilkkautena, ja kontakti-ilmoitusten nimimerkeissä saatetaan korostaa vaikkapa maaseudulla asumista (Muikku-Werner 2009: 288.)

3.4.7 Äidinkieli ja nimi

Alueellinen ja kansallinen identiteetti liittyvät usein myös kielelliseen identiteettiin, jos kansalla on yhteinen kielellinen perinne ja nykyisyys (Berger–Luckmann 1994: 174). Kielellinen identiteetti muodostuu siitä, että saman kielen, puhutavan, murteen tai rekisterin käyttäjät ylläpitävät yhdessä todellisuutta. Äidinkielen oppiminen sisältyy perustavaan primaarisosialisaatioon ja sekundaarisosialisaatiossa uudenlaisten todellisuuksien sisäistäminen tarkoittaa myös näihin todellisuuksiin liittyvän kielenkäytön omaksumista. Bergerin ja Luckmannin esimerkissä todellisuuksien yhteensovittaminen on ongelmallista muun muassa silloin, kun on ensin oppinut paheksumaan säädyttöä kielenkäyttöä ja sitten sosiaalistuu sellaiseen yhteisöön, johon säädytön kielenkäyttö kuuluu. (Berger–Luckmann 1994: 158–159, 174.)

Ihmisen toiminta on monella tavalla kielestä riippuvaista: kielen avulla hahmotetaan todellisuutta, luodaan minätietoisuus, suunnitellaan toimintaa ja jaetaan tietoja ja tunteita (Helkama ym. 1998: 55–61). Kieli liittyy täten vahvasti identiteetin muodostamiseen. Kieli määrittää ne rajat, miten ihminen käsitteellistää maailmaa, joten identiteettiin vaikuttaa se, minkä kieliseksi ihminen syntyy. Esimerkiksi eri kielissä ”samaa” tarkoittavilla sanoilla on omia sivumerkityksiä ja miellelyhtymiä. Kielellisessä identiteetissä voidaan nähdä kaksi tasoa: kansalle yhteinen identiteetti sekä yksilön oma kielellinen identiteetti. Yksilön kielelliseen identiteettiin sisältyy yksilölle ominainen tapa käyttää kieltä, sekä hänen tietonsa, taitonsa, asenteensa ja tunteensa, jotka liittyvät kie-

leen. (Heikkinen–Mantila 2011: 96.) Muun muassa kielelliset resurssit, elämänhistoria ja motivaatio vaikuttavat yksilön kielenkäyttöön (Lappalainen 2008: 85). Mantilan (2008: 63–64) mukaan kaikki yleiskielestä poikkeavat kielivalinnat ovat identiteetin ilmaisua, ja vaikka se voi olla tiedostamatontakin, erityisesti murteen käyttö on nykyään identiteetin ilmaisua.

Äidinkielen asema vaikuttanee paitsi yksilön kielelliseen identiteettiin, koko kielenkäyttäjyhteisön identiteettiin. Klinge (1981: 284) huomauttaa, että kieli ei ole hyvä tekijä eri kansojen eroista puhuessa, sillä ilmiö on hyvin monimuotoinen ja toisaalta kielen asema on muuttunut äärimmäisen paljon viime vuosisatoina: Talonpoika tarvitsi kotitilansa tai kyläyhteisönsä ulkopuolista kielellistä vuorovaikutusta hyvin harvoin. Nykyaikana tilanne on aivan toinen.

Myös nimi liittyy identiteettiin. Vaikka nimellä tai nimeen kuuluvilla tavuilla ei yleensä ole mitään erityistä merkitystä tai tunnesisältöä, nimen omistaja ja ympäristö värittävät nimeä. Vilkunan mukaan persoonallisuuden ja aseman muutos sekä ikä ovat olleet usein syynä etunimen asun muutokseen. Esimerkiksi erään nivalalaisen Johanneksen kutsumanimimuotoja ovat eri elämänvaiheissa olleet *Junnu*, *Jussi* ja *Juho*. Myöhemmin hänestä puhuttaessa on käytetty lisäksi sukunimeä ja titteliä. Vilkuna jatkaa: ”Jos nimellä ei ole ollut kyllin toisintoja ilmaisemaan luonteikkaan ihmisen erikoisleimaa, henkilö sai entisaikaan etenkin kansan parissa kuvaavan liikanimen (*Sutki-Heikki*) tai erityisen lempinimen.” (Vilkuna 1990: 7–11.)

Nimen yhteys identiteettiin ilmenee siitäkin, että tärkeissä elämänvaiheissa nimeä usein vaihdetaan, ja erityisesti puhuttelunimi voi vaihdella nimenkäyttäjyhteisön mukaan. Sukunimi kytkee yksilön laajempaan yhteisöön ja muun muassa Suomessa sukunimi vaihdetaan yleensä avioituessa. Kokemukseni mukaan joskus sukunimeä vaihdetaan myös huonojen perhesuhteiden vuoksi vaikkapa toisen vanhemman sukunimeen. Muissa kulttuureissa on vastaavia nimenvaihtoperinteitä. Esimerkiksi Kiinassa on ainakin ennen käytetty koulussa eri nimeä kuin syntymässä saatu nimi ja kuoleman jälkeen yksilöön on voitu viitata muistonimellä. Vilkunan mukaan nimeä on aikoinaan vaihdettu ”arvokkaan persoonallisen erikoiskyvyn”, kuten kirjoittamis- tai laulutaidon löydyttyä, tai jos huono onni on seurannut liikaa. Nimenvaihdolla on ajateltu voitavan muuttaa elämäntulkua. (Alford 1988: 81–82; Kiviniemi 1982: 57, 93; Vilkuna 1990: 8.)

Alfordin (1988: 85–86) mukaan nimenvaihto ei ole vain kielellinen muutos, vaan se voi edesauttaa identiteetin muutosta huomattavasti. Jotkut identifioituvat nimeensä

niin vahvasti, että nimen muutos vaikuttaa käsitykseen itsestä. Helkaman ym. (1998: 75) mukaan Harré (1983) on esittänyt erisnimien ja persoonapronominien käytön oppimisen liittyvän minäkäsityksen syntyyn. Nimi liittyy identiteettiin myös siten, että tiettyillä nimillä voi olla kulttuurisia konnotaatioita, jotka vaikuttavat muiden ja itsen käsityksiin nimenkantajasta. Esimerkiksi *Pamela* voi tuoda mieleen amerikkalaisen julkkisuuden henkilön, *Pamela Andersonin* ominaisuuksia ja *Uuno* vaikkapa suomalaisen koomisen elokuvasankarin tai tavan käyttää sanaa *uuno* haukkumasanana. Vaikka *Uuno*-nimen suosio on hiipunut, aikanaan nimeä on tehnyt tunnetuksi muun muassa arvostettu kansakoulun isä Uno Cygnaeus (Vilkuna 1990: 180–181).

Kaikissa kulttuureissa nimenantoon liittyy joitakin periaatteita, mutta säännösten tiukkuus vaihtelee (Alford 1988: 1). Osa periaatteista on erilaisia kulttuurin ja uskomusten erilaisuuden vuoksi, mutta myös yhtenevyyttä on, mikä johtuu ajattelutapojen yleisinhimillisyydestä (Kiviniemi 1982: 58). Joissakin kulttuureissa nimien käyttö on avointa, kun taas joissakin oikea nimi on salainen ja tarvitaan erillisiä julkinimiä (Kiviniemi 1982: 57; Alford: 1988: 2, 4).

Paitsi että nimikäytännöt ovat kulttuurisidonnaisia, kulttuuri voi näkyä itse nimissä. Suomalaisille tärkeä luonto on aina näkynyt erityisesti suomalaisessa paikannimisissä. (Kiviniemi 1990: 139.) Kansallisen heräämisen myötä reilu sata vuotta sitten kalentereihin alettiin lisätä yhä enemmän suomalaisia nimiä, kun kirkon ja vieraskielisen hallinnon paineessa vanhat suomalaiset nimet olivat jääneet lähinnä paikannimiin ja kansanrunouteen. Kristillisiä lainanimiäkin käytettiin usein suomalaistetussa asussa. (Vilkuna 1990: 13.) Myös kontakti-ilmoitusten nimimerkeissä saattaa näkyä kansallisuuden korostaminen: *Suomea ihannoiva*. (Muikku-Werner 2009: 297).

Nykyään nimi yleensä paljastaa sukupuolen, vaikka aiemmin kaikki etunimet, kuten *Kaino*, *Lahja* ja *Vieno*, eivät ole olleet yksiselitteisesti vain naisen- tai miehennimiä. Sukupuoli näkyy nimen rakenteessakin monesti sillä tavalla, että miehennimet päättyvät useammin o:hon tai ö:hön, kun taas a-loppuiset nimet ovat useammin naistennimiä. (Vilkuna 1990: 10.) Kontakti-ilmoitusten nimimerkeissä sen sijaan miesten ja naisten käyttämissä nimimerkeissä ei ole merkittävää eroa. Miehet tuovat ammattinsa hieman useammin esille ja naiset puolestaan toiveitaan kumppanin elämäntavoista tai suhteen laadusta. Nimimerkin valinta on kuitenkin tärkeää yhtä lailla kuin perinteistenkin nimien valinta (Muikku-Werner 2009: 283–284, 311.)

4 MINÄ VERKOSSA

4.1 Verkonkäyttäjän identiteetti

Usein puhutaan tai kirjoitetaan verkkoidentiteetistä tai virtuaalisesta identiteetistä. Käsitteeseen liittyy sellainen ongelma, että se antaa ymmärtää ihmisen olevan verkossa eri toimija kuin ”muussa elämässä”, mikä ei pidä paikkaansa (Matikainen 2006; Paasonen 2006: 165–167). Tähän liittyen Matikainen (2006: 120) kirjoittaa: ” Verkossa toimivat ihmiset ovat aina jotain sukupuolta, he ovat jonkun ikäisiä, kuuluvat joihinkin ryhmiin (esim. ammattiin ja/tai opiskeluun liittyvät), heillä on enemmän tai vähemmän läheisiä ihmissuhteita ja he suorittavat arkipäiväisiä ja yhteiskunnallisia tehtäviään.” Hänen mukaansa mainittuja ominaisuuksia ei välttämättä tuoda esille verkossa, vaikka ne vaikuttavatkin toimintaan. Nakamura (2002) korostaa biologisten resurssien, kuten sukupuolen ja rodun olevan keskeisiä tekijöitä verkkovuorovaikutuksessa. Vastaavasti Nikunen (2008) esittää sukupuolen, iän ja kansallisuuden olevan tärkeitä verkossa. Paasonen (2006: 156) mukaan on tavallista käyttää nimimerkeissä sukupuolen, iän ja asuinpaikan osoittavia ilmauksia sekä myös kysyä näitä muilta verkkokäyttäjiltä termillä *ASL* (age, sex, location). Heinonen (2008: 131) kirjoittaa nimimerkkien olevan keskeisin osa virtuaali-identiteettiä, jota luodaan paitsi omista haaveista, myös todellisen minän osista ja usein paljastetaan sellaistaakin, mitä ei muualla paljastettaisi. Niin ikään Eckerin (2011: 19) mukaan itseen viittaavien, tietoa paljastavien nimimerkkien käyttö on yleistä. Sen sijaan Hautakankaan (2008: 163) *Big Brother* -faniyhteisöön kohdistuneessa tutkimuksessa nimimerkeissä ei useinkaan ollut demografisia tekijöitä. Myös Lakawin (2006: 16–20) aineistossa eri aihealueiden chat-huoneissa on suhteellisen suuri osuus nimimerkkejä, joiden sisältö on tunnistamatonta kieltä. Hänen mukaansa keskustelupalstan tai chat-huoneen aihe vaikuttaa huomattavasti nimimerkin valintaan: urheiluaiheisessa tilassa käytetään paljon mielenkiinnonkohteen osoittavia nimimerkkejä ja seuranhakuaiheisessa tilassa luonteen tai nimen paljastaminen on yleistä. Kielellisen identiteetin osalta verkkokäyttäytyminen on kiintoisaa. Englantia käytetään paljon muun muassa fanisivustojen materiaalin tuottamiseen, jolloin materiaali voidaan jakaa hyvin laajan yhteisön ulottuville. Toisaalta on myös kansallisuuden tai kielen mukaan ryhmittyneitä faniyhteisöjä, joissa vuorovaikutus- ja tekstintuottokielenä on oma äidinkieli. (Nikunen 2008: 190.)

Identiteetti välittyy verkossa eri tavalla kuin kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa, koska ihmiset eivät ole fyysisesti läsnä ja esimerkiksi nonverbaalinen vuorovaikutus tai tunteiden ilmaiseminen on vähäisempää. Verkossa korostuu identiteetin kognitiivinen puoli, kun taas affektiivinen puoli jää taka-alalle, vaikkakin tunteiden ilmaiseminen on mahdollista verkossakin. (Matikainen 2006: 13, 119.)

Verkko nähdään usein tilana, jossa identiteettiä luodaan. Kun identiteetin muodostamisen ajatellaan edellyttävän vuorovaikutusta, on täysin perusteltua ajatella identiteetin muodostamista tapahtuvan verkossakin. Edellisten näkemysten mukaisesti on kuitenkin syytä muistaa, ettei verkossa identiteettiä luoda tyhjästä. Paasonen (2006: 160) ajattelee kotisivujen ja IRC-gallerian tapaisten sivustojen mahdollistavan itsen objektivoinnin ja sitä kautta minäesitysten tutkiskelun suhteessa identiteettinormeihin ja -ihanteisiin. Matikaisenkin (2006: 115, 119) mukaan identiteetin rakentaminen on verkossa korostuneen tietoista, ja se voi vaihdella aktiivisesta tuottamisesta satunnaiseen liikkumiseen verkon todellisuudessa.

Ihmismieltä ja sosiaalista vuorovaikutusta kuvannut Goffman (1959) on esittänyt jo kauan sitten, että sosiaalinen maailma on ikään kuin teatteri, jossa minää esitetään muille (Helkama 1998: 72; Matikainen 2006: 114). Alasuutari (2011: 180) arvioi, että Goffmanin tavalla nähdä identiteetti muuttuvana ja minä ”vuorovaikutuksen rakenteesta juontuvana yhteiskunnallisena konstruktiona” on ollut suuri vaikutus. Näkemys minän esittämisestä onkin ollut suosittu myös verkkoa koskevassa identiteettikeskustelussa (Matikainen 2006: 114; Paasonen 2006: 155–156). Matikainen pitää kehittelyä kuitenkin keskeneräisenä, ja Paasonen mukaan Goffmanin teoria unohtaa vallan teeman olettaessaan yksilön voivan vapaasti valita, miten esittää itseään. Matikainen muistuttaa, että Goffmann kehitti teoriansa nimenomaan kasvokkaiseen vuorovaikutukseen ja toisaalta verkossakaan toiminnan ei voi olettaa olevan pelkkää itsen esittämistä vaan toiminnalla voi olla muitakin funktioita.

4.2 Anonymiteetti ja keksitty identiteetti

On esitetty, että mahdollisuus osallistua verkkovuorovaikutukseen anonyymisti voi vähentää kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa tärkeiden tekijöiden – iän, sukupuolen, asuinpaikan ja etnisyyden – merkitystä. Toisaalta myös näihin liittyviä ennakkoluuloja on helpompi tuoda julki, kun omaa henkilöllisyyttä ei tarvitse paljastaa (Hautakangas

2008: 163). On myös huomautettu, että anonymiteetin merkitystä verkkovuorovaikutuksessa korostetaan usein liikaa (Nikunen 2008).

Nikunen (2008: 187–188) esittää faniuden negatiivisen leiman vähentyneen mahdollisesti juuri sen vuoksi, että fanit ovat voineet osallistua verkkovuorovaikutukseen ja -tuotantoon helposti, näkyvästi ja positiivisessa hengessä. Anonymiteetti ei siis vaikuta faniuden yhteydessä merkitykselliseltä; fanius kytkeytyy verkon ulkopuoliseenkin maailmaan esimerkiksi siten, että verkkotutuilta voidaan lainailla materiaalia. Toisaalta anonymiteetti ei ole jotain, joka kuuluu vain verkkoon: esimerkiksi hiphopartisteilla voi olla pyrkimyksenä oikean identiteetin salaaminen (Räsänen 2013: 61). Heinosen (2008: 135) mukaan verkon käyttö on moninaista, ja tietyt käyttötavat muuttuvat ajassa: aiemmin valokuvan laittamista seuranhakupalstalle pidettiin liian uskaliaana tai hävettävänä, kun taas sittemmin on alettu pitää huonona, jos kuvaa ei ole.

Tufeckin (2008) mukaan yleinen pelko on kohdistunut nimenomaan siihen, että nuoret paljastaisivat itsestään liikaa verkossa, ja hänen tutkimuksensa osoittaa, että eri asioita paljastetaan melko avoimesti. Tiedon määrää ei kontrolloida, mutta mahdollisia tapoja rajoittaa esimerkiksi oman profiilin näkyvyyttä hyödynnetään kuitenkin yleisesti. Nuoret eivät vaikuta Tufeckin arvion mukaan uskovan työnantajien tai muiden etäisten henkilöiden katsovan tietoja tulevaisuudessa, vaan yleisöhuolet kohdistuvat läheisiin aikuisiin, kuten vanhempiin ja opettajiin. Yksityisyyden rajoittamisessa keskitytäänkin spatiaaliseen tilan rajoittamiseen, mutta ei huomioida temporaalista ulottuvuutta, eli tiedon säilymistä. Vastoin aiempia tutkimuksia Tufeckin ei koe, että yksilö voisi esittää verkossa useita identiteettejä, vaan päinvastoin verkossa on hallittava vaikutelmaa itsestä ja esitettävä yhtenäistä identiteettiä monilukuiselle yleisölle. Kaiken kaikkiaan hän pitää tärkeänä, että minärepresentaatioiden luomiseen liittyvä ekspressiivinen verkon käyttö erotetaan kaupalliseen ja tiedonvälitykselliseen toimintaan perustuvasta instrumentaalisesta verkon käytöstä.

Paasonenkin muistuttaa verkon käytön olevan vaihtelevaa ja kirjoittaa, että aiemman tutkimuksen heikkoutena on ollut verkon käytön pelkistäminen identiteettikokeiluihin ja perusteeton vapauden korostaminen. Hän tyrmää ajatuksen, että internetissä sukupuolta voisi vaihtaa ja identiteettiä muokata oman halunsa mukaan, sillä ympäristöllä on identiteetin muodostamisessa suuri merkitys, eikä yksilö päätä sitä, miten hänen muodostamansa representaatiot tunnistetaan ja tulkitaan. Kaiken lisäksi representaatiot ovat yleensä lainattuja, kuten tuttuja hahmoja ja tyyppittelyjä, sillä ”ruumiittomien hahmojen

tekemisessä voidaan hyödyntää lähinnä tunnistettavia representaatioita". (Paasonen 2006: 150–157, 163–165.) Nimikkeiden ja hahmojen kokeilu on Paasonen (2006: 152, 163–166) mukaan pikemminkin rooli- kuin identiteettileikkiä: ”Vastakkaisen sukupuolen stereotyyppinen jäljittely ei ole identiteetin vaihtamista, eikä tämä poista sukupuolirajojen merkitystä vaan korostaa niitä entisestään. Toisesta sukupuolesta kokeillaan vain pintaa, koska ruumiillisuus ja aistimellisuus jäävät leikin ulkopuolelle.” Kokeilu rajoittuu siis lähinnä sukupuolen, seksuaalisuuden, iän ja rodun esittämiseen.

Kaikki eivät kokeile ja vaihtelee nimimerkkejä, ja monilla on tutkimusten mukaan verkossa käytössä perinteisiä nimiä (Paasonen 2006: 161). Kuitenkin yksilön identiteetti voi olla aivan tasapainoinen, vaikka hän kokeilisikin erilaisia esityksiä minästä; tästä huolimatta verkkokäyttäjien on silti hyvä muistaa, että myös epätasapainoisia ihmisiä on verkossa yhtä lailla kuin verkon ulkopuolellakin (Heinonen 2008: 133). Matikainen (2006: 115) kritisoi ”löyhästi perusteltuja näkemyksiä” siitä, että keksitty identiteetti olisi yksilön kehitykselle positiivinen mahdollisuus ja tuo esille tutkimustuloksia, joiden mukaan keksityn identiteetin käyttö ei ole verkossa kovin vakiintunutta. Keksittyjen persoonien nimet liittyvät noin 45 %:ssa tapauksista todelliseen nimeen ja 8% käyttää omaa nimeään. Myös keksittyyn nimeen sitoudutaan niin, että sitä ei vaihdeta alati. (Matikaisen 2006: 115 mukaan Wallace 1999.) Toisaalta Matikainen (2006: 115–116) moittii keskustelua keksitystä identiteetistä liian yksilökeskeiseen identiteettikäsitteeseen perustuvaksi ja arvioi sen kuuluneen enemmänkin internetin alkuaikoihin.

4.3 Verkko vuorovaikutuskontekstina

Edellä olen jo esittänyt, ettei verkossa toimiminen ole muusta elämästä erillistä, mutta verkolla on kuitenkin omia erityispiirteitään. Matikaisen (2006: 113) mukaan verkko kytkeytyy instituutioihin ja organisaatioihin, vaikka se toisaalta on oma maailmansa, josta saadaan tietynlainen käsitys tietokoneen käyttöliittymän ohjaamana. Identiteetin muodostamisen kannalta keskeistä hänen mukaansa on verkon näkeminen julkisena, avoimena ja toiminnallisena tilana, vaikka verkko kytkeytyy identiteetin luomiseen myös julkaisukanavana ja mediana siihen kuuluvine piirteineen (esim. vuorovaikutteisuus, riippumattomuus paikasta, personointi ym.). Hautakangas luonnehtii internetiä ”henkilökohtaisen ja joukkoviestinnän yhdistelmäksi, puolijulkiseksi tilaksi meidän ja median välissä”. Omaa toimintaa verkossa pidetään jonain muuna kuin varsinaisena

osallistumisena mediaan. Mediakulttuuria valtarakenteiseen voidaan kyseenalaistaa, vaikka se kuitenkin asettaa tietyt rajat toiminnan mahdollisuuksille. (Hautakangas 2011: 164.)

Verkko ei ole mediana muista erillinen, vaan esimerkiksi televisiosarjojen katsojat ja fanit käsittelevät näkemäänsä ja kokemaansa internetissä, mihin voi viitata käsitteellä *intermediaalisuus* (Nikunen 2008; Hautakangas 2011). Hautakangas (2008: 160) selittää: ”Analyyttinen ja kriittinen keskustelu verkossa tarjoaa yleisön jäsenille mahdollisuuden kohentaa kokemustaan TV-viihteen parissa ja kokea kehittyvänsä >>aktiivisena katsojana>>. Tällainen osallistuminen ja verkkokeskustelujen seuraaminen voi myös nousta varsinaista TV:n katselua tärkeämmäksi.” Nikusen (2008: 185) mukaan televisiofaniudelle ei ole aiemmin ollut verkon kaltaista kenttää, jolla ilmentää faniuttaan ja jakaa kokemuksiaan.

Verkon yhteisöllisyys koskee käyttäjiä yleisemminkin kuin vain faneja. Virtuaaliyhteisöjä on pidetty löyhinä yhteisöinä, joihin on helppo tulla, mutta joista on myös helppo lähteä (Nikunen 2008: 188). Verkkoyhteisöissä onkin nähty sekä perinteisen yhteisön kanssa samanlaisia että erilaisia ominaisuuksia ja paikallisten yhteisöjen merkityksen vähenemisen selitykseksi tarjottu intressiyhteisöjen lisääntyminen ilmenee sekä verkossa että ylipäänsä kaikessa toiminnassa. Matikainen ei niele sellaisenaan ajatusta, että identiteetin muodostaminen ei perustuisi enää ”stabiileihin luokituksiin”, vaan perusteena olisivat vaihtuvat, usein löyhät yhteisöt. Sen sijaan hän uskoo, että tällaisen uudenlaisen yhteisöllisyyden ohella on myös perinteisempää yhteisöllisyyttä. Lisäksi hän uskoo, että verkko ei ole ainoa uudenlaisen yhteisöllisyyden ja identiteetin muodostamisen selittäjä, vaan kyseessä on laaja, kulttuurinen ja yhteiskunnallinen prosessi. Verkossa voi olla yhteisöllisyyttä – tästäkin on kiistelty – mutta siihen vaikuttavat monet kontekstuaaliset tekijät, eikä verkko sinänsä luo yhteisöllisyyttä. (Matikainen 2006: 116–118.) Haverinen (2008: 19) luonnehtii tutkimaansa *Sylvia Plath* -aiheista sivustoa Benedict Andersonin (2007) termillä *kuviteltu yhteisö* perustellen näkemystään seuraavasti: ”Kaikki jäsenet eivät ole keskenään tuttuja tai tapaa koskaan verkon ulkopuolella, mutta tästä huolimatta tunne yhteisöstä elää tämän kuvitellun yhteisön jäsenten mielessä, mistä selkeimpänä osoituksena on me-muotoinen puhe ja *SP*-foorumien kirjoittajien taipumus määritellä keskustelijoiden joukko ryhmäksi.”

On olemassa sekä väliaikaisia että pitkäaikaisia verkkoyhteisöjä, ja niissä ilmenee niin toveruutta kuin eriarvoisuutta sekä ryhmätoiminnassa ilmeneviä normeja ja rajoit-

tuksia. Aktiiviset tai pisimpään sivustolla viihtyneet keskustelijat nousevat muita ylempiä jäsenmittareissa, joita joillakin sivustoilla käytetään. Korkeampaa statusta voivat nauttia myös kielellisessä ilmaisussa tai tietokoneen käytössä taitavat keskustelijat. (Nikunen 2008: 188, 195, 199; Haverinen 2008: 19.) Toisaalta verkkovuorovaikutukseen kuuluu myös näkymätön yleisö, sillä yksittäinen käyttäjä ei voi tietää, ketkä kaikki hänen kirjoituksiaan, kuviaan tms. katsovat, ja osallistuminen voi olla passiivistakin (Matikainen 2006: 114; Tufekci 2008; Hautakangas 2008: 161). Omaehtoisilla sivustoilla verkon käyttäjien toiminta lienee suhteellisen vapaata. Sen sijaan esimerkiksi *Big Brother* -yhteisössä osallistujien toiminta hyödyttää tuotantoyhtiötä, joka aktivoi yleisöä saadakseen etua (Hautakangas 2008: 160–161).

5 TUTKIMUSMENETELMÄT

5.1 Aineiston hankinta

Aineistonkeruun lähteeksi valitsin verkkokeskustelupalstoja talous- ja hoitoalalta, koska kyseiset alat olivat valintahetkellä ja sitä edeltäneinä aikoina laajan julkisen keskustelun kohteena. Aineistoni koostuu yhteensä 300 eri nimimerkistä, joista 100 on kerätty *hoitajat.net*-keskustelupalstalta, 100 *Kauppalehden* verkkosivuston keskustelupalstalta (www.kauppalehti.fi) ja 100 *Taloussanomien* verkkosivuston keskustelupalstalta (www.taloussanomat.fi). Aineisto on kerätty 1.12.2009. *Hoitajat.net*-keskustelupalsta on tarkoitettu lähinnä hoitoalan ammattilaisille ja opiskelijoille, *Taloussanomien* ja *Kauppalehden* palsta taas kaikille halukkaille, mutta erona on se, että jälkimmäiseen palveluun tulee rekisteröityä. *Taloussanomien* verkkokeskustelupalstalla nimimerkki sen sijaan kirjoitetaan viestin yhteyteen joka kerta erikseen.

Aineisto on kerätty satunnaisesti siten, että ensin valitsin kultakin palstalta mahdollisimman samantyyppisen keskustelualueen. Tällaiseksi osoittautui uutisten tai ajan-kohtaisaiheiden kommentointiin tarkoitettu alue, jollainen oli kaikilla palstoilla. Sitten arvoitin monenneltako sivulta kerään aineistoa, ja tämän jälkeen vielä sen, monennenko viestiketjun kyseiseltä sivulta otan mukaan. Mukaan tulleista viestiketjuista otin mukaan kaikki eri nimimerkit, jotka olivat osallistuneet viestiketjuun. Jatkoitin keräämistä arpomalla sivuja ja viestiketjuja niin kauan, että koossa oli 100 eri nimimerkkiä palstaa kohden. En välittänyt siitä, tuliko keskusteluaiheisiin keräämisen aikana mahdollisesti uusia viestejä. Se vaikuttaa vain siihen, että tietyt viestiketjut saattavat siirtyä sivulta toiselle, otannan satunnaisuudelle se ei kuitenkaan ole haitaksi. Jälkikäteen kun ei ole enää väliä, monenneltako sivulta mikäkin viestiketju ja nimimerkki on keräyshetkellä otettu.

Keruuvaiheessa otokseen valikoituneisiin viesteihin sisältyi 4 viestiä, joista nimimerkki puuttui. Nämä tyhjät kohdat jätin otoksen ulkopuolelle, sillä nimimerkin puutteen syy on todennäköisesti epähuomio, vaikka toisaalta nimimerkin käyttämättömyys voisi olla myös tietoinen valinta. Lisäksi yksi otokseen sattunut viesti oli ylläpidolta. Sitä en ottanut mukaan.

5.2 Aineiston käsittely ja laadullinen sisällönanalyysi

Tutkimuksen teoreettinen tausta vaikuttaa valittavaan tutkimusmenetelmään, koska molemmat liittyvät siihen, millaista tietoa tutkimuksella voidaan tuottaa. Fenomenologis-hermeneuttisen perinteen tutkimuksissa tehdään ”jo tunnettu tiedetyksi” eli tottumuksen tai itsestäänselvyuden vuoksi huomaamattomaksi jäänyt ilmiö nostetaan tietoiseksi. (Tuomi–Sarajärvi 2009: 34–35; ks. myös Alasuutari 2011: 244.) Nämä päämäärät kuvaavat nimimerkkitutkimustani paremmin kuin osaisin itse muotoilla.

Käytän menetelmänä laadullista sisällönanalyysia, koska se soveltuu paitsi tutkimustehtävääni myös teoreettisiin lähtökohtiini, joissa kielelliset ilmaukset nähdään merkityksellisiksi maailman rakentajiksi. Tutkimukseni toteuttaa myös nimistöntutkimuksessa käytettyjä tapoja, kuten kielellisten elementtien sisällön ja semantiikan tarkastelua. Itse asiassa tämä osa nimistöntutkimuksen menetelmistä voidaankin nähdä sisällönanalyysina; sen ohella tai sijaan nimistöä on tutkittu muun muassa etymologisesti ja sosiolingvivistisesti.

Sisällönanalyysi täytyy ymmärtää tässä yhteydessä laveasti, sillä kapeammin ajateltuna sen avulla aineistoa lähestytään todellisuuden kuvana, kun taas diskurssianalyttisen tutkimuksen kohteena on vuorovaikutus todellisuuden rakentajana. Yhdysvaltalaisessa tutkimusperinteessä filosofisen taustan sijaan korostetaan metodeja ja jätetään usein huomiotta todellisuuden luonne ja sen ulkoapäin tutkimisen mahdottomuus. Sisällönanalyysi voidaan kuitenkin nähdä moneen tutkimusotteeseen sopivana menetelmänä ja eklektisen näkökannan mukaan tutkimuksissa on mahdollisuus käyttää metodeja soveltaen. (Tuomi–Sarajärvi 2009: 14, 43–48, 61, 91, 104). Omassa tutkimuksessani korostuukin ajatus, että keksimällä tai valitsemalla nimimerkkejä yksilöt luovat todellisuutta. Aineistoni on kuitenkin satunnainen poikkileikkausnäyte yhden hetken nimimerkkimaisemasta, jossa ei ole näkyvissä prosesseja vaan vain sisältöjä. Siten on tyydyttävä siihen, millaista tietoa aineistosta voi saada.

Tavan tehdä sisällönanalyysia olen omaksunut Tuomelta ja Suorannalta (2009: 91–124), jotka nojautuvat sisällönanalyysin pääpiirteissä Milesin ja Hubermanin yhdysvaltalaiseen perinteeseen nivoutuvaan sisällönanalyysin tekotapaan. On myös huomattava, että vaikka termit eroavat, idea ei ole kaukana fenomenologisesta tavasta analysoida aineistoa. Tuomi ja Sarajärvi esittävät myös yhdysvaltalaiseen perinteeseen kuulumattoman **teoriaohjaavan sisällönanalyysin**, jossa heillä on perustana Eskolan esittämä jako

(2010: 182–183). Teoriaohjaavan sisällönanalyysin taustalla on aineistolähtöisen analyysin mahdottomuus tehdä tutkimusta ilman minkäänlaista teoreettista ajatusta, ja teoriaohjaava analyysi on ikään kuin ratkaisu tähän ongelmaan (Tuomi–Sarajärvi 2009: 96, 100).

Sisällönanalyysi menee pääpiirteittään niin, että aluksi aineisto käydään läpi pelkistäen eli redusoiden alkuperäiset ilmaukset. Tämän jälkeen pelkistyksistä muodostetaan ryhmiä, ja ryhmiä edelleen yhdistetään eli klusteroidaan, minkä jälkeen voidaan siirtyä abstrahoinnin eli teoreettisten käsitteiden tai mallin muodostuksen vaiheeseen. Näin aineisto saadaan tiivistettyä ja näennäisen monimutkaisuuden alta löydetään päälinjat. (Tuomi–Sarajärvi 2009: 101–113; Alasuutari 2011: 241.) Lopulta päätelmien teossa tukeudutaan teoriaan. Aineistoa korostava tulkinta liitetään induktiiviseen ja teoriaa korostava lähestymistapa deduktiiviseen päättelyyn, jolloin teoriaohjaava analyysi on näiden välillä (Tuomi–Sarajärvi 2009: 97, 108, 113.)

Teoriaohjaava analyysi sopii omaan tutkimukseeni, koska varsinaista juuri tällaisen tutkimuksen teoriaa ei vielä ole. On kylläkin olemassa teoriaa identiteetin muodostamisesta, kielen käytöstä ja nimien ominaisuuksista, mutta tutkimuksessani on hyvä antaa aineiston ensin puhua ja sen jälkeen miettiä, miten aineistosta löydettyt asiat liittyvät teorioihin. Tältä osin tutkimukseni tasapainoilee suhteessa filosofisista lähtökohdista kumpuavaan perinteeseen. Fenomenologiassa pidetään arvossa puhdasta, teoriasta riippumatonta tulkintaa, mikä tosin on sinänsä mahdotonta (Tuomi–Sarajärvi 2009: 96–97). Tähän liittyen täytyy korostaa, että teoriolla on kuitenkin ollut hyvin keskeinen rooli tutkimuksentekoni alusta lähtien, mikä näkyy jo oletuksesta, että nimimerkeissä saattaa olla identiteettiin liittyviä ilmiöitä. Lisäksi nimimerkkien tarkastelu niminä perustuu vahvasti nimistöntutkimuksen teoriaan, vaikkakin siinä myös aineisto ohjaa etenemistä (esimerkiksi intertekstuaalisuuden teorian mukaan ottaminen).

Tavoitteeni on tutkia, miten verkkokeskustelijat nimittävät tai kuvaavat itseään ja mitä resursseja tässä käyttävät. Tutkimukseni kohteena ovat toisin sanoen kulttuuriset jäsenyydet. Kulttuurisia jäsenyyksiä voi tutkia tekstiaineistosta selvittämällä tekstin sisältämiä erontekoja ja luokituksia eli maailman jäsentämistä. Tämä ei ole vaikeaa: ”Se edellyttää vain sitä, että tutkija tekstejä lukiessaan etäännyttää itsensä siitä, mitä teksteissä konkreettisesti kerrotaan. Huomio kiinnitetään siihen, miten se kerrotaan ja miten niissä ilmaisunsa saavat näkemykset tai käsitykset asioista tuotetaan erilaisten erontekojen ja luokitusten kautta.” (Alasuutari 2011: 115–117.)

Jotta näennäisen moninaisuuden alta voisi löytää yleisen rakenteen (Helkama ym. 1998: 39–40), aineisto tulee saattaa hallittavan kokoiseksi pelkistämällä havaintoja (Alasuutari 2011: 51). Pelkistämisessä aineiston ilmaukset hävytetään (Tuomi & Sarajärvi 2009). Pelkistämisen kannalta nimistö on erikoinen tutkimuskohde, sillä nimiä ei voi varsinaisesti pelkistää. Itse tutkin nimimerkeistä identiteetti puolta, joten pelkistämisen kohteeksi tulevatkin nimimerkkien identiteetti viitteet.

Erityisesti havaintojen pelkistys- ja ryhmittelyvaiheessa tutkijan panos on huomattava, sillä hän päättää, etsiikö aineistosta samuutta vai erilaisuutta (Eskola–Suoranta 1998: 90) ja miten hän aineistoaan redusoi, klusteroi ja abstrahoi (Tuomi–Sarajärvi 2009: 93, 100–101). Tarkemmin sanottuna kulttuuristen erontekojen analyysissä kyse on merkitysrakenteiden tutkimisesta eli siitä, mitä erontekoja ja luokituksia itse teksti sisältää (tai ihminen tekee), ja tutkijan rooli on ”löytää” nämä esiyymmärryksensä avulla (Alasuutari 2011: 118–121). Omassa tutkimuksessani on sekä tekstin sisältämien luokittelujen tutkimista että näiden luokittelujen luokittelemista, joka on taas enemmän tutkijan ja viitekehysten määrittämää. Näiden kahden lähestymistavan yhdistäminen ei ole mitenkään erikoista (Alasuutari 2011: 121). Alasuutarin (2011: 123) mukaan erontekoa voi tarkastella osoituksena siitä, että se sisältyy kulttuurisiin malleihimme, tulkintarepertuaareihin, joita käytämme: ”Kulttuurin ja kieliyhteisön jäsenenä meillä ei kerta kaikkiaan ole muuta mahdollisuutta kuin käyttää ja soveltaa niitä erottelujärjestelmiä, jotka kulttuuriin kuuluvat ja jotka muutkin ymmärtävät.”

Havaintojen pelkistäminen kuuluu tutkimuksenteon ensimmäiseen tasoon. Tältä ”selvityksen” tasolta on noustava abstraktille tasolle, jossa tuloksia tulkitaan, eli ”arvotus ratkaistaan”. Käytännössä tosin näitä tasoja on vaikea erottaa. (Alasuutari 2011: 39–44, 77.) Abstraktille tasolle voi pyrkiä suhteuttamalla havainnot teoriaan, kuten Alasuutari (2011: 46, 52) ohjaa: ”Mitä enemmän samaan ratkaisumalliin sopivia johtolankoja voidaan löytää, sitä todennäköisemmin ratkaisu on oikea. Täydellistä varmuutta tieteellinen tutkimus ei voi koskaan saavuttaa” (Alasuutari 2011: 48). Jotta aineistosta löydetäisiin vastauksia tutkimuskysymyksiin, laadullisessa analyysissä pyritään tekemään systemaattisia havaintoja ja toisaalta systemaattisuus liittyy objektiivisuuden tavoitteeseen (Helkama ym. 1998: 39–40).

Tämän vuoksi pyrin itsekin systemaattisuuteen. Kerättyäni aineiston kävin aineistoa ensin läpi etsimällä tietoa siitä, mihin nimimerkit saattaisivat viitata. Apuna oli erityisesti *Google* ja Väestörekisterikeskuksen nimipalvelu (VRK) sekä erilaiset sanakirjat.

Tämän jälkeen muodostin *Microsoft Excel* -ohjelmalla taulukoita, joihin kokosin nimimerkit ja kullekin nimimerkille palstaa osoittavan koodin. Etsin nimimerkeistä nimistöntutkimuksen teoriasta omaksumiani asioita, esimerkiksi *proprien* ja *appellatiivien* osuutta, sanasemanttisia sisältöjä, kieltä, rekisteriä, tyyliä ja niin edelleen. Koodasin tiedot kunkin nimimerkin osalta omalle rivilleen, aina kyseistä aihetta käsittelevään sarakkeeseen. Tässä vaiheessa tutkimukseni oli erittäin teorialähtöistä. Myös identiteettiteemaan minulla oli jo valmiiksi mielessä asioita, joita etsiä, ja joita etsinkin, mutta katsoin aineistoa myös miettien, mitä nimimerkeissä on ja mitä ne kertovat. Kävin aineistoa yhä uudelleen läpi aina tietyn löytämäni tarkastelunäkökulman, esimerkiksi affektiivisuuden, avulla. En siis pelkistänyt jokaista nimimerkkiä erikseen mekaanisesti, vaan tutkin aineistoa etsien uusia tarkastelukulmia, kunnes en enää löytänyt.

Tällainen toiminta tekee tutkimuksestani teoria- ja aineistolähtöisen tutkimuksen välimuodon, jota voi kutsua teoriaohjaavaksi menetelmäksi (Tuomi–Sarajärvi 2009) ja osoittaa paikkansapitäväksi väitteen, että tutkimusprosessi ei ole suoraviivainen jatkumo aiheen valinnasta johtopäätösten tekoon (Alasuutari 2011: 217, 251). Prosessin aikana lukemani naistutkimuksen teoria ja tutkimustieto sukupuolesta ohjasivat minua käsittelemään valittuja ja löydettyjä tarkastelunäkökulmia (sukupuolta ja affektiivisuutta) myös rinnakkain.

Laadullisen tutkimuksen raportointi ei ole kovin yksinkertaista. Vaikka luotettavuuden mittana pidetään usein systemaattisuutta ja asioiden laajaa avaamista, on useita näkemyksiä, miten laadullisesta tutkimuksesta on raportoitava, eikä kaikkea voi tai edes kannata raportissa näyttää (Tuomi–Sarajärvi 2009: 21). Laadullisessa tutkimuksessa korostetaan usein, että alkuperäisen aineiston ilmaukset eivät sovellu varsinaisiksi perusteluiksi esitetyille tuloksille, vaan ne toimivat vain esimerkkeinä ja elävöittäjinä (Tuomi–Sarajärvi 2009: 22; Alasuutari 2011). Alasuutari tosin myöntää, että aina yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa ei ole helppo erottaa empiirisiä havaintoja tutkimuksen tuloksista. Hän kuitenkin korostaa, että havainnoista tulee tulosten saannille tärkeitä johtolankoja silloin, kun niitä tarkastellaan jonkin teoreettisen viitekehyksen läpi. (Alasuutari 2011: 78–81.) Nimistöntutkimuksessa on tapana käyttää yksittäisiä nimiä todistusaineistona tietyistä ominaisuuksista. Koska nimistöntutkimuksen luonne ohjaa työtäni, käytän laajasti alkuperäisiä ilmauksia, mutta voin aivan hyvin hyväksyä niiden luonteen ensisijaisesti päätelmien havainnollistajina.

6 NIMIMERKKIEN KIELELLINEN ALKUPERÄ

6.1 Proprius

Tarkastelen nimimerkkien kielellistä alkuperää ensin sanaluokkien ja erityisesti propriusuden osalta. Sanaluokkajakoa nimielementtien tarkastelussa on hyödyntänyt myös Ecker (2011). Lisäksi tarkastelen nimimerkkejä sanasemantiikan (luku 6.2) ja lainaamisen (luku 6.3) kannalta. Otsikko proprius viittaa siihen, että nimimerkeissä on usein elementteinä alkujaankin erisniminä tunnettuja sanoja. Substantiiviset nimielementit ylipäätään ovat yleisiä.

Suurin osa nimimerkeistä koostuu substantiiveista, joten voi sanoa, että nimimerkkien perustyyppi perustuu substantiivielementtiin. Tämän vuoksi keskeinen tutkimuskulma kohdistuu appellatiivisten ja propristen elementtien tarkasteluun. Sama näkökulma on ollut esimerkiksi Stommelilla (2008) nimimerkkitutkimuksessa sekä Kulmalalla (2006) ja Räsäsellä (2013) esiintyjänimitutkimuksessa. Tiivistäen nimimerkkien substantiivielementit voi esittää taulukon 2. avulla.

Taulukko 2. Nimimerkkien substantiivielementit.

Appellatiivi yksin	Appellatiivi- ja proprielementti yhdistettynä toisiinsa tai jompikumpi yhdistettynä muuhun	Propri yksin
<i>Kansalainen katumus mermaid Pöllö Stetari</i>	<i>epoksi9 Savon Sonni Sijoittaja06 SirLucas Suppea oppimäärä Tyrni1 uuno007 Ville Visionääri</i>	<i>Aatu C-Vita galileo Olympia TexWiller Veritas</i>

Huomionarvoista aineistossani on, että lainanimien käyttö on yleistä ja nimenmuodostus yhdistämällä, johtamalla tai keksimällä vaikuttaa vähäiseltä. Nimenmuodostuksellisia, omaperäisiä yhdyssanoja ei juurikaan esiinny. Tällaisia saattaisivat olla *Luu-riapina* ja *Peitonpaikkaaja*, sillä niiden käyttö ei ole ainakaan kovin vakiintunutta. Nimimerkeissä käytetyt yhdyssanat ovat pääasiassa vakiintuneita yhdyssanoja.

Tavallisten ja epätavallisempienkin etunimien käyttö yksinään on huomattavan yleistä, ja jatkossa olisikin mielenkiintoista selvittää, ovatko nämä nimet käyttäjien virallisia nimiä vai lainataanko nimimerkkeihin myös tavallisia etunimiä. Nimimerkkielementteinä eivät kuitenkaan ole vain perinteiset etu-, suku- ja lempinimet vaan myös hyvin monenlaiset fiktiivisiltä hahmoilta, todellisilta henkilöiltä tai tuotteilta lainatut nimet. Valmiiden nimien käyttäminen on taloudellinen piirre, jonka Kiviniemi (1990: 100) on liittänyt paikannimisysteemiin, ja se näyttäisi pätevän myös verkkokäyttäjien epävirallisiin lisänimiin.

Lainanimien käyttö verkkonimimerkkeinä tekee ilmauksista tavallaan toisen asteen propreja: propreiksi tarkoitettujen ilmausten elementteinä käytetään muihin nimikategorioihin kuuluvia propreja. Kyseessä on siis Saarelan (1996) mainitsema deproprius, mikä on täten yhteistä nimimerkeille ja tuotemerkeille – ja arvaten muillekin nimikategorioille. Esimerkiksi esiintyjänimissä on sekä appellatiivisia että propriisia elementtejä (Kulmala: 2006).

Nimimerkki on tietystä mielessä erilainen nimi kuin etunimi. Se on paikannimenkaltainen, kun sitä tarkastellaan Ainialan (1997: 15) henkilönimen ja paikannimen erilaisuutta osoittavan väitteen valossa: ”Henkilönimet eivät ole samalla tavalla yksiviitteisiä kuin paikannimet. Perinteisesti on ajateltu, että leksikkoon kuuluu esimerkiksi vain yksi Heikki-nimi, vaikka Heikki-nimisiä on tuhansia, kun taas esimerkiksi Heresaari-nimiä on yhtä monta kuin on sennimisiä paikkoja.” Paikannimenkaltaisuus tulee siitä, että ei ole olemassa nimimerkkivarantoa, josta valita, vaan nimimerkki luodaan jokaisessa tilanteessa erikseen. Tietenkin nimimerkin käyttäjä voi lainata tai varastaa nimimerkin myös toiselta, eikä hän voi varmistaa, että kukaan muu ei ottaisi samaa nimimerkkiä käyttöön. Yksilölliseen nimimerkkiin voi kuitenkin pyrkiä myös korostuneen tietoisesti. Rakenteen kannalta nimimerkit eivät ole paikannimienkaltaisia: paikannimien rakenne on säännöllisempi ja toisaalta vallalla ovat yhdysnimet, koska ne tarjoavat monenlaisia ilmaisumahdollisuuksia (Kiviniemi 1990: 100).

Lainapropreihin voisi periaatteessa lisätä mitä tahansa itse valittuja elementtejä, millä niistä voisi pyrkiä tekemään enemmän ”omia”. Huomionarvoista kuitenkin on, että nimimerkeissä lainanimiin – eli kuuluisien ihmisten, kuten esiintyjien ja historiallisten vaikuttajien nimiin, sekä fiktiivisten hahmojen ja tuotteiden nimiin – ei ole lisätty yleensä mitään muuta, vaan nimiä käytetään sellaisenaan, ikään kuin kunnioittaen alkuperäistä nimeä. Harvoista omista versioista esimerkkejä ovat *uuno007* ja *PikkunenMyy*.

Appellatiiviperustaiseen nimimerkkiin lisätään paljon herkemmin esimerkiksi adjektiivimääritteitä ja numeroilmauksia (ks. seuraava luku).

Propristen elementtien suuri määrä nimimerkeissä viittaa siihen, että nimimerkit koetaan nimiksi. Toisaalta myös appellatiivisia elementtejä on runsaasti. Kummankin substantiivityypin suuri määrä osoittaa, että nimimerkkeihin liittyvät käytännöt ovat moninaisia. Nimimerkkielementtejä ei ole aina helppo luokitella tiettyyn sanaluokkaan kuuluviksi. Esimerkiksi nimimerkkielementtinä olevan sanan *wabbit* merkitys voi olla adjektiivinen 'uupunut' tai taustalla voi olla propri liittyen joko piirrosohjelmaan, pelihahmoon tai *Nabaztag*-jänikseen, joka on eräänlainen älykäs lelu (ilmoittaa esimerkiksi sähköpostin saapumisesta) (MOT-CO s.v. *wabbit*; *Wikipedia* s.v. *Wackiki Wabbit*; *Dofus Game Guide*; *AppsZoom.com*). Nimimerkit *Satu* ja *Ansa* ovat esimerkkejä tapauksista, joissa nimimerkkielementeillä on sekä appellatiivinen että proprinen merkitys.

Koska nimimerkit ovat nimiä, ne ovat propreja, onpa ne muodostettu mistä elementeistä tahansa. Substantiivielementit on nostettu tähän keskiöön siksi, että substantiivit ovat nimimerkkien yleisintä rakennusainetta. Substantiivien ohella nimimerkkielementteinä on käytetty adjektiiveja, verbejä ja partikkeleita sekä eri sanaluokan sanoja yhdistämällä muodostettuja lausumia eli pidempiä ilmauksia, jotka ovat usein väitteen muodossa mutta eivät muodosta täydellistä virkettä. Näiden ohella on joukko nimimerkkejä, jotka vaikuttavat yksilöllisiltä, nimimerkkejä varten luoduilta sanoilta: *Biini*, *gartsu*, *guco*, *robsku*, *spärlä*, *suffe*, *syxid*, *Söppe* ja *veegari*. Nämä eivät ole tunnistettavissa olevaa kieltä, vaan joko käyttäjien luovia tuotoksia tai mahdollisesti jo käytössä olevia lempinimiä tai sitten niin triviaaleihin asioihin liittyviä ilmauksia, ettei niiden tunnistamiseen riitä tutkijan yleistieto tai apuvälineet, kuten *Google*. Lakaw (2006) kutsuu vastaavanlaisia sanoja tunnistamattomiksi sanoiksi ja Ecker (2011) pseudosanoiksi. Näitä ilmauksia voidaan nimittää Sjöblomin (2006) mallia seuraten *mukakielisiksi nimiksi*. Joillekin mainituista sanoista voi löytää jonkinlaisia mahdollisia viittauskohteita, mutta yhteydet tuntuvat haetuilta. *Biini* voisi liittyä tietokoneslangiin, sillä sennimisen ohjelman voi ladata verkosta (*Freshwap.net*). Äänteellisesti läheinen on myös tiedostopäätte *-bin*. Toisaalta *Biini* voisi olla englanninkielisen *bean*- tai *Bean*-sanan suomeen mukautettu laina. Jälkimmäisessä tapauksessa sen alkuinnoittajana olisi voinut olla komediahahmo *Mr. Bean*. Sanaa *söppe* on käytetty useissa ruotsinkielisissä blogeissa (esim. *Sofsan.se* 2011) keittoaiheen yhteydessä, joten sana liittyyne ainakin keittoon. Nuoret käyttävät sanaa tarkoittamaan 'söpöä' (esim. *Huiskeliini* 2013). Mielenkiintoinen havainto on

se, että aineistossani esiintyviin *mukakielisiin nimiin* ei ole liitetty muita elementtejä, kuten numeroita tai adjektiivieja, eikä edes Eckerin (2011) mainitsemaa koristelua.

Pelkät adjektiivit ovat nimimerkkielementteinä yllättävän harvinaisia, mikä osaltaan todistaa sitä, että nimimerkit koetaan nimiksi: niihin pyritään ottamaan enemmän substantiiveja. Kontakti-ilmoitusten nimimerkeissä adjektiivit ovat yleisiä (Muikku-Werner 2009: 280), joten keskustelupalstojen nimimerkit eroavat niistä hieman. Sen sijaan hiphopartistienkin nimissä pelkkiä adjektiivieja yleisempiä ovat adjektiivin sisältävät yhdysnimet, kuten *Iso-H* (Räsänen 2013: 30). Pelkistä adjektiiveista koostuvia nimimerkkejä aineistossani ovat *Oivallinen* ja *Katatoninen* sekä nimimerkit, joiden alkuperä voidaan tulkita paitsi adjektiiviksi, myös muuksi: *Julma*, *KV*, *kätsä*, *Lauha*, *Major*, *pitkis* ja partitiivimuotoinen *köyhää*. Julmaksi on kutsuttu muun muassa hallitsija *Iivanaa* ja suomalaista juoksijaa (*Julma-Juha*). *Lauha* on paitsi adjektiivi, myös naisen nimi, luonnonalue Isojoella (Lauha) ja heinäkasvi (PS s.v. *lauha*). Sana *pitkis* on muun muassa urheiluleirin (Pitkis) nimi ja viittaa niin pitkiin sarjakuviin kuin tiettyyn sarjakuva-albumiinkin (tomu 2010), vaikka merkitys voi liittyä yleisestikin pituuteen. Määritteinä olevia adjektiivieja on nimimerkeissä *deadpixel*, *Entinen Esko*, *Maaailman vahvin tyttö*, *MattiMahtava*, *Nuorempi hoitsupoitsu*, *rakenteellinen burn out*, *Sairaanhyvähoitaja*, *SatunnainenSijoittaja*, *Simpleman*, *Suppea oppimäärä*, *VARMA TAKUU* ja *Veli valkoinen*. Sekä adjektiivisen että substantiivisen tulkinnan mahdollistavat nimimerkit *Stiffneck*, *vikaville* ja *Voimanainen*. *Voimanainen* voi olla feminiininen vastine ilmaukselle *voimamies* tai viitata joko fyysisesti tai henkisesti vahvaan ihmiseen (PS s.v. *voimanainen*). Samalla tavalla *vikavillen* voi ajatella substantiiviseksi tai adjektiiviseksi. *Stiffnecked* tarkoittaa jääräpäistä (MOT EN s.v. *stiff-necked*), mutta myös fyysistä oiretta niskassa (Stahler 2010) Lisäksi *Stifneck®* on kaularankavammoihin tarkoitettun tukikaulurin tuotenimi (Laerdal Oy), ja nimeä käyttää myös ranskalainen rock-yhtye (Stiff/Neck).

Substantiivien ja adjektiivien lisäksi nimimerkeissä on partikkeleita ja verbejä sekä erilaisia lausumia ja väittämiä, joista enemmistö on *Taloussanomien* verkkokeskustelupalstalta, jossa nimimerkkejä ei tarvitse rekisteröidä. Rekisteröimättömyys tuo sen, että osa nimimerkeistä on ennemminkin osa viestiä, kuin varsinainen nimimerkki – toisissa tapauksissa taas nimimerkki on samanlainen kuin useimmat rekisteröidyt, perustyyppiset nimimerkit. Osa jää näiden kahden ääripään väliin: nimimerkissä tuodaan esille väite, joka on nimimerkin käyttäjän asettama nimimerkki ja samalla painokas lo-

petus itse viestille (*maalaisjärki käyttöön, Nimim. Tämä ei ole uhkaus, Tuottoa asiakkaalle*). Kontakti-ilmoituksissa on aivan samoin mahdollista nivoa nimimerkki semantisesti yhtenäiseksi viestin kanssa, ikään kuin tiivistämään viestin sanoman (Muikku-Werner 2009: 304).

Rekisteröimättömyys toisaalta mahdollistaa pidemmät ilmaukset ja toisaalta näyttää sallivan muodossa enemmän vaihtelua. Rekisteröimättömiä, perustyyppistä poikkeavia nimimerkkejä ovat *Jepulis, ShitThingBull, Ihmettelen, Huomasin, joo, Ohhoh!* ja *Been there*. Rekisteröityjen nimimerkkien osalta perustyyppistä poikkeavia nimimerkkejä ovat *einarieinairise, jopas, kops, juupeli, näintälläkertaa, Tosi On* ja *Manit Män* – viimeisin vain silloin, jos tulkitsee ilmauksen lauseena (monitulkintaisuudesta luvussa 8.1). *Kops* tuo ehkä ensin mieleen äänteen, mutta nimi kuuluu myös fanifiktiosivustolle (KOPS) sekä pelille (Lauha 2001). Lähellä perustyyppiä, mutta yleistä pidempi on lausekkeen muodossa oleva nimimerkki *Ei mikään lentäjiä kadehtiva ekonominplattu*, jonka erikoisuutena on ilmaista tiettyyn ryhmään kuulumattomuus.

Aineistoni nimimerkkien perustana ovat sanat: Eckerin mainitsemia hymiöihin ja merkeillä tehtyihin ”köynnöksiin” perustuvia nimimerkkejä ei ole ollenkaan. Pelkästään tunnettuihin symboleihin perustuvia nimimerkkejä on kolme: *#10, F, zzz*. Yleisessä käytössä *F* voi tarkoittaa esimerkiksi säveltä, fluorin kemiallista merkkiä tai voiman tunnusta.

6.2 Sanasemanttinen sisältö

Tarkastelen sanasemantiikkaa kielellisen alkuperän yhteydessä paljastaakseni, miltä elämanalueilta sanastoa on otettu. Nimimerkkien elementit viittaavat ihmisiin, eläimiin, fiktiivisiin hahmoihin, paikkoihin, teoksiin, konkreettisiin esineisiin sekä abstrakteihin käsitteisiin. Ihmisviitteiset nimimerkit ovat aineistossani hyvin yleisiä, mikä ei ole millään tavalla yllättävää, sillä viittauskohteet, verkon käyttäjät, ovat ihmisiä. Viittauskohde ei kuitenkaan liene ainoa selitys ihmisviitteisten elementtien suurelle määrälle nimimerkeissä; ihmisviitteiset elementit voivat esiintyä nimissä kuin nimissä. Kiviniemen mukaan paikannimissä esiintyy muun muassa sellaisia sanoja kuin *seppä, ukko, pappi, akka, ämmä, suutari, äijä, herra, vaari*, vaikkakaan niiden käyttö ei ole erityisen yleistä. Niin ikään sukunimi voi toimia vaikkapa talon tai pellon nimittämisen perusteena. (Kiviniemi 1990: 145.) Ihmisviitteisiä nimimerkkejä on syytä tarkastella perusteellisem-

min nimimerkkityypin yleisyyden vuoksi. Seuraava taulukko 3. on edellisen luvun taulukon 2. laajennus, josta nähdään yleiset tavat käyttää ihmisviitteisiä appellatiiveja ja propreja.

Taulukko 3. Ihmisviitteiset appellatiivit ja proprit.

Appellatiivi yksin	Appellatiivi + muu	Appellatiivi + propri	Propri + muu	Propri yksin
<i>Ökonomi</i>	<i>SatunnainenSijoittaja</i>	<i>Asiantuntija Mäki</i>	<i>kai45</i>	<i>Buddha</i>

Edellisessä luvussa on jo tullut ilmi, että propreja käytetään hyvin usein lisäämättä niihin muita elementtejä. Ihmisviitteiset proprit viittaavat perusetunimiin (*tobias*), sukunimiin, esiintyjien (*BlasterMaster*), urheilijoiden (*Smeichel*, jalkapalloilija) ja historiallisten vaikuttajien (*Kekkonen*, *Kekkonen*, *Kekkonen*) nimiin (The Blaster Master; *Peter Smeichel hails David De Gea* 2012). Kuolleiden ihmisten nimien käyttäminen osoittaa, että nimet elävät. Toisaalta kuuluisuuksien nimet ovat nekin erittäin eläviä, mutta toisella tavalla: niitä käytetään mediassa, mikä antaa kuvan niiden käyttäjistä erityisinä, ihailtavina henkilöinä.

Propriin ja appellatiivin yhdistelmä voi olla yhdyssana tai sanaliitto, joka alkaa joko proprilla tai appellatiivilla: *SimoPoika*, *lapinukko*, *vikaville*, *Ville Visionääri*, *Asiantuntija Mäki*. Tämän ja seuraavan tyypin (propri + muu) rajoilla on erityinen yhdistelmä propri + englannin määräinen artikkeli + appellatiivi, kuten nimimerkissä *sant-sibar the sairaanhoitaja*. Ilmaisutyypillä on esikuvansa nimimerkkien ulkopuolisessa maailmassa (esim. *Billy the Kid*). Propriin yhdistäminen muuhun kuin appellatiiviin toteutetaan useimmiten yhdistämällä etunimeen luku tai adjektiivi: *kai45*, *MattiMahtava*. Muutamaan etu- ja sukunimen yhdistelmään on lisätty myös suomalainen kaupungin nimi, mutta tällaisia nimimerkkejä ei ole tarpeen mainita suoraan. Erikoisempia muotoja ovat *jukkatx* ja *qjorma*, joilla saattaa tosin olla käytännöllinen selitys: mahdollisesti tavanomainen nimi on jo käytössä ja sama nimi on haluttu saada rekisteröidyksi lisäämällä alkuun tai loppuun jokin yksilöivä elementti. *SatamakadunSoros* on esimerkki paikannimen ja henkilönnimen yhdistelmästä, jossa henkilönnimen merkitys laajentuu yleisnimisempään, appellatiivisempaan suuntaan: eri paikoilla voi olla oma soroksensa. *Soros* on kuuluisa sijoittaja ja talousalan vaikuttaja (GeorgeSoros.com). Proprien merki-

tysten laajentaminen on niin ikään muusta kielenkäytöstä tuttua: Jyväskylää esimerkiksi luonnehditaan joskus metaforisesti *Suomen Ateenaksi*.

Ihmisviitteisiä appellatiiveja käytetään paljon sekä yksin että erilaisten määritteiden ja lisien kanssa. Nämä appellatiivit viittaavat joko yleisesti ihmisyyteen (*metsien_mies, Kansalainen, Nainen*⁶³), tietynlaiseen tilaan, luonteeseen tai olemukseen (*Sosiopaatti, pessimistini, Voimanainen*), ammattiin (*Ökonomi*), harrastukseen (*golffaja, SatunnainenSijoittaja*), asuinpaikkaan (*saaristolainen*) tai asemaan (*nuorempi hoitsupoitsu, Major*). Major voi viitata majuriin tai muuten tärkeään henkilöön (MOT-EN ja MOT-PO s.v. *major*). Major tosin on myös mangasankari (McCarthy 2006).

Eläintennimityksetkin ovat usein ymmärrettävissä nimenomaan ihmisviittauksiksi siitä syystä, että ihmisiä voidaan kutsua metaforisesti vaikkapa pöllöksi (*Pöllö*), sonniksi (*Savon Sonni*), kukoksi (*Cucco*), pässiksi (*Oinaspässi*) ja mursuksi (*Mursu*). *Mursuksi* voidaan kutsua lihavaa tai viiksekästä ihmistä, tai jopa ensimmäisen vuoden kauppätieteen opiskelijaa (URB s.v. *mursu*). *Mursu* on myös sukunimi (Mikkonen – Paikkala 1993: s.v. *Mursu*), ja niin Urbanista sanakirjasta kuin *Youtubestakin* löytyy mursuaiheinen katkelma *Kummeli*-ohjelmasta (*Minä olen mursu*). Lisäksi yhdyssana *Luuriapina* viittaa suoraan ihmiseen, koska se ei ole tietty apinalaji.

Fiktiiviset hahmot tulevat nimimerkeissä ilmi lähinnä nimiensä avulla eli propreina. Eräs fiktiiviseen hahmoon viittaava appellatiivi aineistossani on, nimittäin *mermaid*, joka sekin tuo helposti mieleen nimen (*Pieni merenneito*). Fiktiivisiin hahmoihin viitattavia propreja käsittelem tarkemmin seuraavassa luvussa.

Viittauskohteina ovat myös konkreettiset esineet sekä abstraktit käsitteet. Niin appellatiivisten kuin propristenkin ilmausten määrä on huomattava, mutta niitä käytetään useimmiten yksin, yhdistämättä muihin elementteihin. Proprit viittaavat erilaisiin tuotteisiin ja niitä käsittelem tarkemmin intertekstuaalisuuden yhteydessä seuraavassa luvussa. Konkreettisiin esineisiin viittavien appellatiivielementtien joukko on huomattava. Näistä suurin osa liittyy joko uudempaan (*deadpixel, Ram, Sample*) tai perinteisempään (*Stetari, Piikki, Jyrä, Ansa, Santapaperi, pettuleipä*) teknologiaan. *Ram* tosin voi merkitä monta asiaa. Ilmaus lienee tutuhkoin muistin isokirjainlyhenteenä (*random access memory*), mutta se voi viitata myös tähtikuvio *Oinaaseen*, horoskoopimerkki *oinaaseen*, muihin appellatiiveihin, kuten *pässi* ja *muurinmurtaja*, ja *ram* tunnetaan verbinäkin: 'sulloa, juntata' (MOT-EN s.v. *ram*). Abstrakteihin asioihin viittaavat ilmaukset

ovat nekin yleisiä, ja keskeisimpänä viittauskohteena ovat henkiset ilmiöt (*katumus, Morte, sanse, darshan, Rahavainu, Pyhä, oppositio*). Hindulaisuuteen viittava sanskriitin sana *darshan* tarkoittaa näkyä Jumalasta (Sharma 2012). *Sanse* viittaa jonkilaiseen perinteeseen, joka liittyy ainakin haitilaiseen voodooon (Gade Nou Leve Society 2005–2011). Henkisiin ilmiöihin liittyviä ilmauksia voi pitää tavallaan ihmisviitteinäkin, niiden erityistyyppinä, joten mahdollisuudet viitata verkkokäyttäjään ovat moninaisia.

6.3 Lainaaminen

6.3.1 Kielten välinen lainaaminen

Nimimerkeissä käytetään paljon vieraskielistä sanastoa. Lainatuissa nimissä on mukana vieraskielisiä nimiä, jotka saattavat viitata tiettyyn henkilöönkin, mutta joille ei välttämättä ole selkeää viittauskohdetta. Näitä ovat muun muassa japanilainen nimi *Kenziro* (*Kenziro name meaning*) sekä venäläistyyliset *Anatoli* ja *Gavnushkin*. Nimet *Carlos* ja *Smeichel* saattavat viitata tiettyyn jalkapalloilijaan, mutta myös espanjankieliseen etunimeen ja saksankieliseen sukunimeen.

Englanti on odotetusti suosituin lainakieli, mutta lainattu sanasto on lähtöisin hyvin monista eri kielistä. Englanninkielistä sanastoa on esimerkiksi nimimerkeissä *gannet, pile, Sample, Stiffneck* ja *Twindouble*. *Gannet* tarkoittaa merilintua, suulaa, mutta on slangikäytössä 'ahne' (MOT-CO s.v. *gannet*). *Twindouble* tarkoittaa hotellihuonetta, jossa on kaksi parisänkyä (The Interpid Traveler 1999–2007). Toisessa merkityksessä *twin double* viittaa hevostarvien vedonlyöntiin (MW s.v. *twin double*).

Nimimerkin *BastardoGrande* sana *bastardo* on italiaksi haukkumasana avioliiton ulkopuoliselle lapselle tai yleisemmin kurjalle tyyppille tai roistolle (MOT-IT s.v. *bastardo*). Myös espanjassa merkitys on samankaltainen: 'avioton' tai 'rappeutunut', 'sekarotuinen', 'epämuodostunut', sekä lisäksi sana voi viitata jonkinlaiseen satulaan (MOT-ES s.v. *bastardo*). *Grande* taas viittaa suureen tai tärkeään (MOT-IT ja MOT-ES s.v. *grande*). Italiaan viittaavat myös käkeä tarkoittava *Cucco*, linnaa tarkoittava *Castello* ja salanimen vastine *pseudonimo* (MOT-IT s.v. *cucco, castello, pseudonimo*). Latinalähtöisiä nimimerkkejä ovat *Veritas*, 'totuus', ja *maximus*, maskuliinisukuinen adjektiivi 'mahtavin' (LAT s.v. *veritas*; KIV s.v. *maximus*). Esperantonkielinen *Google* paljastaa

nursion olevan ainakin luostarilaitoksen kehittäjän *Benedictus Nursialaisen* sukunimi esperantoksi (*Wikipedia*). *Kiju* on oletettavasti japania; ja nimi on käytössä ainakin yhtyeellä (*Myspace*) ja mehulla (*Kiju organic*). *Morte* tarkoittaa italiaksi ja portugaliksi 'kuolemaa' sekä ranskaksi (fem.) 'kuollutta' (MOT-IT, MOT-PO ja MOT-RA s.v. *morte*). Ruotsia on nimimerkissä *di-mannen*. Nimimerkin *Ökonomi* taustalla voi olla tietysti ekonomisanan muuntelu, mutta myös tanskan taloutta tarkoittava *økonomi* (MOT-TA s.v. *økonomi*). Saksassakin talousaiheiset sanat alkavat ö:llä. *Darshan* on sanskriittia. Nimimerkkien *sanse* tai *Kerja* lähtökieli ei myöskään ole suomi.

Nimimerkin *Pagba* alkuperä ei ole läpinäkyvä, mutta kyseessä on ainakin kirjainlyhenne ilmaukselle *Panay Gamefowl Breeders Association*, mikä liittyy Filippiinien kukkotappeluperinteeseen (FD s.v. *PAGBA*). *Youtubestakin* löytyy kukkotappeluvideoita hakusanalla *pagba*. Toisaalta *LinkedIn*-verkostoitumissivusto paljastaa *Pagban* olevan myös sukunimi (LinkedIn). Vieraskielisten nimimerkkien ohella aineistossani on sekakielisiä nimimerkkejä: *santsibar the sairaanhoitaja*, *Vänes the hippipupu*, *Manit Män* ja *John Doe vai mikä se oli?*.

Vieraskielisten ilmausten käyttö voi johtua monista syistä: yksi kenties haluaa osoittaa tietyn kielen osaamista, kun taas toisen mielestä jokin vieraan kielen sana on niin kaunis tai erikoinen, että pääsee nimimerkkiin. Aiemmin on mainittu Lähteenmäen näkemys siitä, että englanninkielisen sanaston käyttö tuo nimiin mahdollisesti toivottua sävyä. Saarela (1996) tuo samoin esiin assosiaatioiden merkityksen. Voi myös olla niin, että nimimerkin valitsija käyttää jotakin itselleen tietystä aihealueesta tärkeää sanaa miettimättä sen suuremmin ilmauksen kielellistä alkuperää. Kielellistä identiteettiä tarkastelen tarkemmin luvussa 7.7.

6.3.2 Intertekstuaalisuus

6.3.2.1 Fiktiiviset hahmot

Nykyinen pelikulttuuri vaikuttaa olevan keskeinen nimimerkkien lähde. Esimerkkejä video- ja tietokonepeleihin liittyvistä nimimerkeistä ovat mahdollisesti peleihin viittaavat nimimerkit *C/T*, *Blaster Master* ja *Kops* sekä pelihahmoihin oletettavasti viittaavat *Cucco*, *Eiskar*, *Guldan*, *Morte* ja *Torsola* (*Wikipedia* s.v. *Blaster Master*; *Zelda-pedia*; *Zam Network LLC* 2012). Esimerkiksi *Gul'dan* on voimakas manaajahahmo *World of Warcraft* -pelissä (*WoWWiki Suomi*). *C/T* voi viitata *Counter-Strike*-peliin, samoin kuin *LL*.

Eckerin mukaan *LL* on nimittäin *Counter-Strike*-klaaniin viittaava lyhenne, jota käytetään muun muassa *IRC*-nimimerkkien yhteydessä *QuakeNet*-verkostossa. Klaaniviittaukset ovat sanojen ja lausekkeiden lyhenteitä: *LL* on lyhennys sanoista *Latterlig Lett* ja tarkoittaa 'naurettavan helppoa' (en. *ridiculously easy*). (Ecker 2011: 13–14.) Peliviite sisältynee myös nimimerkkiin *Torsola*. *Torsola* on paitsi jonkinlainen suoja *Runescapessa*, myös pelaajan nimi *Travian*-pelissä, jossa on paljon *Torso-Cityjä* (*Runescape-wiki*; *Travian world analyzer*).

Pelimaailman nimien käyttö lienee erityisesti verkkonimimerkkien ominaisuus, sillä esimerkiksi Räsänen (2013: 59) mukaan hiphopartistinimissä videopeliin viittaava *Three Legs Luigi* on poikkeus. Viittaus peleihin ei kuitenkaan ole aina täysin selvä, mikä johtuu erityisesti siitä, että pelien ja pelihahmojen nimet ovat nekin usein lainattu- ja nimiä: myytit, historia ja elokuvat antavat aiheita, maailmoja ja nimiä pelikulttuuriin. Esimerkiksi nimimerkki *turma* voi viitata verkkoroolipeliin (Riimusudet), mutta rooli-pelimaailmaan se lienee otettu roomalaisen ratsuväkijoukon nimityksestä (Caesar 2000). Niin ikään nimeä *Buddha* käytetään verkkoroolipeleissä (91.com 2003–2012). Aineistossani on nimimerkki *Looney* ja *Monty Python's Looney Bin* on videopeli, jonka taustainnoitus lienee komediaryhmä *Monty Pythonissa* (*Monty Python's Looney Bin*). Nimimerkki *Morte* voi viitata kuolemaan, mutta *Morte*-haulla internetistä löytyy tietoa useista eri pelihahmoista, sekä mies- että naispuolisista, ja myös *Googlen* kuvahaku tuottaa useita avataria (*Sands of Destruction Character Spotlight #2: Morte Asherah; Morte. A wise-cracking skull from Planescape: Torment; Player Characters; Fallout wiki*).

Peliviitteisten nimien käyttäminen nimimerkissä voi kertoa peliharrastuksesta, mutta yhtä hyvin hahmon nimen käyttäminen voi liittää tiettyjä ominaisuuksia – vaikkapa valtaa tai vahvuutta – nimimerkin käyttäjästä muodostuvaan kuvaan. Vaikka pelikulttuurin voimakas näkyminen talous- ja hoitoalan nimimerkeissä hieman jopa yllättää, se on toisaalta selitettävissä. Verkon pelimaailmat ovat juuri niitä yhteisöjä, joissa käyttäjänimiä, nimimerkkejä ja hahmoja erityisesti tarvitaan. Näissä maailmoissa on jo pitkään annettu verkkonimiä ja pelikulttuuri siihen liittyvine tarinoineen on ollut antamassa aiheita nimeämisen avuksi. Näitä nimiä verkon käyttäjien on varmaankin ollut helppo käyttää muuallakin kuin varsinaisissa peliyhteisöissä. Pelihahmot saattavat tulla tärkeäksi osaksi pelaajan elämää ja identiteettiä, jolloin niihin liittyvien nimimerkkien laajempikin käyttö mahdollisesti vahvistaa peliharrastukseen painottuvaa identiteettiä.

Pelikulttuurin ohella keskeisiä lainanimien lähteitä ovat sarjakuvat ja piirrossarjat tai -elokuvat sekä animaatiot. Aineistoni nimimerkeistä *Bianca*, *Gromit*, *Helge*, *Kroisos P*, *Liisa Ihmemaassa*, *Looney*, *maximus*, *Mickey*, *PikkunenMyy*, *Puh*, *TexWiller* ja *Vampirella* ovat oletettavasti fiktiivisistä tarinoista lainattuja. *Bianca* on *Bernard ja Bianca*-piirroselokuvien hahmon nimi, mutta myös Uranuksen kuu ja italialainen sukunimi (Wikipedia s.v. *Bianca*; Facebook). *Helge* on sarjakuvahirvi (Mortimer – Junko-Koskinen 2002). *Maximus* taas on Marvelin skitsofreninen ja nero sarjakuvahahmo (Wikipedia s.v. *Maximus*).

Myös nimimerkkien *dino*, *Rahavainu* ja *Tuomari* taustalla voi olla fiktiivinen hahmo, vaikka sanat on saatettu valita muillakin perusteilla. *Tuomari* on esimerkki sarjakuvasta, josta on tehty niin elokuvia kuin videopelikin (Wikipedia s.v. *Tuomari*), minkä vuoksi mahdollisia viittauskohteita on useita – myös yleiskielessä ja hoitoalan slangissa (ks. luku 6.3.2.3). Piirrettyjen fiktiivisten hahmojen ohella nimimerkeissä on assosiaatioita kirjojen hahmoihin sekä näyteltyihin elokuvien ja televisiosarjojen henkilöihin. Näistä esimerkkejä ovat muun muassa *Elmeri Hautamäki* ja *H Chinaski*. Nimimerkki *H Chinaskin* intertekstuaalisuus on moniviitteistä: sitä käyttää nimenään rock-yhtye, joka kertoo nimen juontuvan kirjailija Charles Bukowskin hahmosta *Henry Chinaski* (Doubleplusgood 2000). *Elmeri Hautamäki* vaikuttaa perusnimeltä, mutta *Kummeli*-elokuvan nähnyt huomaa, että nimimerkki lieneekin viittaus elokuvan mielisairaaseen henkilöön. Nimimerkin *Samfinn* innoittajana on melko todennäköisesti *Buffy*, vampyyrintappaja-sarjan hahmo, joka esiintyy myös wikihahmona (*Samantha Finn*), vaikka muitakin alkuperävaihtoehtoja voisi löytää. Nimimerkin lähteenä lienee ollut jopa laulun hahmo: *einarieinarise* viittanee Juice Leskisen lauluun *Einarin polkupyörä*.

Olkoot fiktiiviset hahmot piirrettyjä tai ihmisten näyttelemiä, niiden käyttämisen nimimerkkien innoittajana voi ajatella perustuvan juuri niiden inhimillisyyteen. Fiktiiviset hahmot elävät omassa todellisuudessaan ja niillä on usein ihmiselle tyypillisiä ominaisuuksia. Tarinoiden kautta hahmot tulevat ihmisille läheisiksi.

Tulkintaan liittyy aina tieto maailmasta ja intertekstuaalisen tulkinnan saralla tarvitaan tietoa viittauskohteesta. Jos nimimerkki on *PikkunenMyy*, tulkinta saattaa muodostua paitsi sanoista – ”henkilö on ehkä pienikokoinen” – myös tiedosta, että *Muumi*-sarjan *Pikku Myy* on hieman ilkkurinen, oman tahtonsa tiedostava tyttö. Toisaalta ajatukset *Pikku Myy*stäkin ovat yksilöllisiä: joidenkin mielestä *Pikku Myy* voi olla ilkkurinen, kun taas toisten mielestä pohjimmiltaan hyväntahtoinen, ovela tai kekseliäs. Fiktiiv-

visten hahmojen luonteenpiirteet tai ulkonäkö ovat oletettavasti monen nimimerkin tulkinnan kannalta keskeisiä. Toisaalta nimimerkki on saatettu valita sen perusteella, mikä hahmo miellyttää tai tuo mieleen nostalgisia muistoja lapsuudesta.

Fiktiivisten hahmojen nimien käyttäminen nimimerkkeinä saattaisi selittyä jossain määrin sijaiskokemuksen käsitteellä. Tämä on kuitenkin vain olettamukseni, joka pitäisi varmentaa tutkimalla. Helkaman ym. (1998) mukaan sijaiskokemus viittaa siihen, että ”yksilön tieto itsensä kaltaisten yksilöiden suorituksista vaikuttaa myös pystyvyyden kokemiseen” ja paitsi ystävät myös kirjat sekä elokuvat toimivat tällaisten sijaiskokemusten lähteinä. Niin ikään Mustonen (1997) esittää hahmoihin samastumisen tärkeäksi identiteetin muodostuksessa. Berger ja Luckmann (1994: 193–195) puhuvat subjektiivisesti valitusta mielikuvitusidentiteetistä, joka viittaa sellaiseen tilanteeseen, että ihminen toivoisi itselleen identiteettiä, joka ei ole hänelle kyseisessä yhteiskunnassa mahdollinen ja jonka yksilö kuitenkin kokee itsekseen. Esimerkkinä heillä on halu tulla ritariksi.

6.3.2.2 Julkisuuden henkilöt, urheilu ja musiikki

Nimimerkeissä on viittauksia myös todellisiin ihmisiin, vaikka toisen virallisen nimen käyttäminen verkossa ei ole ongelmaton ilmiö. Televisiosta tai urheilumaailmasta tutut henkilöt ovat silloin tällöin kertoneet mediassa löytäneensä esimerkiksi Facebookista omalla nimellään tehtyjä profiileja, jolloin kyseessä on identiteettivarkaus. Osa nimimerkeistä viittaa jo edesmenneisiin ihmisiin, jolloin tilanne ei liene kovin paheksuttava. *Buddha*, *galileo* ja *Kekkonen*, *Kekkonen*, *Kekkonen* voivat käyttää nimimerkkejään pelkäämättä, että nimen alkuperäinen kantaja tulisi heitä syyllistämään nimi- tai identiteettivarkaudesta.

Urheilijat, muusikot ja näyttelijät sekä muut vaikutusvaltaiset ihmiset ovat niitä elossa olevia ihmisiä, joiden nimiä näkyy nimimerkeissä, kuten seuraava lista osoittaa: *Carlos*, *Smeichel*, *Lemmy1916* (*Motörhead – The official website*), *SatamakadunSoros*. Tiettyyn urheilijaan saattaisi viitata myös nimimerkki *#10*, mutta viittaus ei ole yhtä selvä tai paljastava. Muusikoiden tai yhtyeiden taiteilijanimiin viittaavat nimimerkit *BastardoGrande*, *BlasterMaster*, *dev*, *kemmuru* ja *Telaketju*, vaikka joillakin näistä on muitakin mahdollisia merkityksiä (*Myspace*; *Google*; *Telaketju*). Paitsi nimiin, nimimerkit voivat viitata myös musiikkikappaleisiin. Tapauksen *einarieinarise* ohella nimimerkien innoittajina saattavat olla seuraavat laulut: Lynyrd Skynyrdin *Simpleman*, Turo’s Hevi Geen *Santapaperi* ja Irwinin *Ryysyranta*, minkäniminen on tosin myös Irwinin

koti. Jo mainittu nimimerkki *Lemmy1916* sisältää Motörheadin kappaleen ja levyn nimen. Muusikoiden nimien käyttämiselle on varmaankin samantapaisia syitä kuin fiktiivisten hahmojen nimien lainaamiselle. Fanit haluavat mahdollisesti samastua idoliinsa tai kertoa nimimerkin valinnallaan kuuntelevansa tietynlaista musiikkia.

Vaikka muiden ihmisten nimien käyttäminen verkossa saattaa toisinaan olla moraalisesti arveluttavaa tai jopa petos (jos käyttää nimeä väärin esimerkiksi taloudellisessa tarkoituksessa), lainaaminen ei ole aina negatiivinen asia. Muusikot, taiteilijat ja yritykset voivat hyötyä siitä, että heidän nimiään levitetään verkossa yleisempään tietoisuuteen eli markkinoidaan ilmaiseksi. Olkoonkin niin, että joihinkin nimiin, kuten yritysten ja tuotteiden nimiin, voi liittyä laillisia oikeuksia ja rajoituksia.

6.3.2.3 Hoitoalaviitteet

Aineistoni nimimerkkien konteksti on joko talous- tai hoitoalan verkkokeskustelupalsta loppuvuodesta 2009. Nimien suhteuttaminen omaan kontekstiinsa rikastuttaa niiden analysointia, ja niinpä käsittelen tässä luvussa nimimerkkien viitteitä talous- tai hoitoalaan. Ajankohtaa tässä ei oteta huomioon, koska se vaatisi vertailuaineistoa. Nimimerkkien kontekstiksi voidaan ajatella myös jokaisen käyttäjän oma profiili tai palstalle lähetetty viesti (tai lähetetyt viestit), jonka yhteydessä nimimerkki näkyy. Nimimerkkiä suhteessa muihin profiilitietoihin tai viestiin en käsittele tässä tutkimuksessa juurikaan. Ainoastaan hoitajien palstan sukupuolen analyysissä huomioon, onko profiilissa annettu tieto sukupuolesta.

Hoitoalan palsta on tarkoitettu vain hoitoalan ihmisille, joten on odotettavaa, että ala näkyy myös nimimerkeissä. Seuraava taulukko 4. havainnollistaa erilaisia hoitoalaviitteiden ilmenemismuotoja.

Taulukko 4. Hoitoalaviitteet.

Ilmenemismuoto	Nimimerkki
Ammatti, tutkintonimike	<i>BS</i> <i>hoitopoika</i> <i>kätsä</i> <i>Lääkärihoitaja</i> <i>msh</i> <i>Nuorempi hoitsupoitsu</i> <i>Nurse2008</i> <i>nursio</i> <i>Oinaspässi</i> <i>psyhoi</i> <i>sairaanhyvähoitaja</i> <i>santsibar the sairaanhoitaja</i> <i>sh jemi</i> <i>sissy</i> <i>Sistah</i> <i>Student Midwife</i> <i>Vampirella</i> <i>Veli valkoinen</i>
Sairaus, oire, potilas	<i>Katatoninen</i> <i>pile</i> <i>Sosiopaatti</i> <i>Stiffneck</i>
Lääke, aine, huume	<i>-teme-</i> <i>Benny</i> <i>C-Vita</i> <i>Lyrice</i> <i>Telaketju</i>
Menetelmä, väline	<i>C/T</i> <i>Stetari</i> <i>Torsola</i> <i>Tuomari</i>
Muut	<i>Elämäntähti</i> <i>Morte</i>

BS:ää voi käyttää lyhenteenä muun muassa ammattinimikkeelle Bachelor of Surgery (MOT-CO s.v. *BS*). Leskisen lääkärislangikirjassa (s.v. *kätsy*) on kättilölle vastine *kätsy*, mutta *hoitajat.net*-palstalla samaa voisi tarkoittaa nimimerkki *kätsä*. Nimimerkki *msh* saattaisi viitata mielisairaanhoitajaan. Sana on otettu Perussuomen sanakirjaan (PS s.v. *mielisairaanhoitaja*) mielenterveyshoitajan aiempänä nimityksenä. Verkossa lyhennettä näkee käytetyn viittaamaan hoitajaan, esimerkiksi juuri *hoitajat.net*-sivustolla (HOI). Toisaalta *msh* voi viitata myös melanosyyttejä stimuloivaan hormoniin (Doping-

linkki.fi) tai olla lyhennys sanoista Marvel Super Heroes, jota muun muassa verkkopeelaajat käyttävät (*Wikipedia* s.v. *msh*). *Vampirella* viittanee vampyyriin, ja sitä kautta se voidaan tulkita hoitoalaviitteeksi: *vampyyrillä* tai *verenimijällä* tarkoitetaan lääkärislangissa laboratoriohoitajaa eli verikokeiden ottajaa (LES s.v. *vampyyri*). *Pässi* taas tarkoittaa päivystäjää (LES s.v. *yöpässi*), joten *Oinaspässi* voidaan tulkita tekijännimitykseksi. Hoitajista puhutaan yleisesti sisarina, ja tämä näkyy nimimerkissä *Sistah* (URB s.v. *sistah*). Myös sanaa *sissy* voi käyttää monien muiden merkitysten ohella siskon hellittelynimenä (URB s.v. *sissy*), ja sitä kautta se on mahdollista tulkita hoitajaa tarkoittavaksi.

Suurin osa hoitoalaviitteistä kohdistuu erilaisiin ammattinimikkeisiin, mikä ei ole sinänsä yllättävää, koska ammattinimikkeen käyttäminen alan ammattilaisia kokoavalla sivustolla helpottanee keskustelua: se ikään kuin osoittaa kunkin keskustelijan tarkemman roolin ja mahdollisesti paljastaa myös sen, millä asiantuntemuksen tasolla keskustelija viestii – opiskelija on eri asemassa kuin vaikkapa kokenut hoitaja. Ammattinimikkeitä käsittelen identiteetin kannalta luvussa 7.4.

Ammatin ohella hoitoalaviitteet voivat kohdistua sairauksiin, lääkkeisiin ja hoitovälineisiin. *Katatoninen* tarkoittaa katatoniaa potevaa ihmistä ja *katatonia* viittaa skitsofreniaan (MOT-UU s.v. *katatoninen* ja MOT-LÄ s.v. *katatonia*). *Sosiopaatti* viittaa luonnehäiriötä potevaan henkilöön, jolla on vaikeuksia yhteiskuntaan sopeutumisessa (PS s.v. *sosiopaatti*). Sen käyttäminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen keskittyvällä sivustolla erottuukin negatiivisen merkityksensä vuoksi. Englanniksi *pile* on nimitys peräpukamille (*Wikipedia* s.v. *pile*).

Lääkkeisiin tai huumeisiin viittaavia nimimerkkejä on useita. Lyricaa käytetään muun muassa epilepsian ja ahdistuneisuushäiriön hoitoon (*Pharmaca Fennica* s.v. *Lyrica*). Urbanin sanakirjan mukaan *telaketju* viittaa *Xanor*-nimiseen tablettiin (URB s.v. *telaketju*). Nimimerkin *-teme-* pohjana oleva sana voi olla lyhennys päihteenä käytettävästä *Tegmesic*-lääkkeestä, jota myös nimellä *Teemu* kutsutaan (URB s.v. *Teme*). Toisaalta *Teme* voisi olla vaikkapa juuri *Teemu*-nimisen lempinimi. Niin ikään *TeMe* tarkoittaa Teatteri- ja Mediatyöntekijöiden yhdistystä (*TeMe*). Huumeena käytettävään aineeseen, amfetamiiniin, voisi olla viite myös nimimerkissä *Benny*, joka tosin ei ole hoitajien palstalta (URB s.v. *benny*). Lisäksi *Kauppalehden* nimimerkissä *Koden Faija* voi nähdä aineviittauksen. Kodeiini, joka voidaan lyhentää *kodeksi*, on oopiumin alkaloidi (PS s.v. *kodeiini*.) *Kauppalehden* ja *Taloussanomien* palstalta löytyy muunkinlaisia, hoitoalaviitteiksikin mahdollisesti tulkittavia nimimerkkejä: *epi*, *maximus*, *Piikki*. Sana *epi*

voi tarkoittaa niin epidemiologiaa, sairaaloiden epidemiologista osastoa kuin epilepsiaa ja epiduraalipuudutustakin (LES s.v. *epi*). *Maximus* taas on sarjakuvahahmo, jolla on skitsofrenia.

Nimimerkki *Tuomari* on mielenkiintoinen hoitoalan kontekstissa tulkittuna. Yleiskielessä sana tuonee useimmille mieleen oikeussali-istunnot, mutta lääkärislangissa sanaa voi käyttää letkusta, joka tuo niveltähystyksessä huuhtelunestettä tähystysalueelle. (LES s.v. *tuomari*.) Kirjainyhdistelmä *CT* voi peliviittauksen ohella viitata tietokone-tomografiaan (LES s.v. *CT*). Elämäntähti on ambulanssin kyljessä oleva symboli, minkä vuoksi nimimerkin *Elämäntähti* voi olettaa viittaavan ensihoitajaan.

Tulkintojen kontekstisidonnaisuuden vuoksi nimimerkkimaisema näyttäytyy eri ihmisille erilaisena. ”Goffman kuvaa, miten sosiaalinen käyttäytyminen tapahtuu aina jossakin merkitysjärjestelmässä eli kehyksessä. Kun kehys muuttuu, teot ja puheet tulkitaan uudella tavalla.” (Helkaman ym. 1998: 73 mukaan Goffman 1974.) Nimimerkki *Veli valkoinen* on hyvä esimerkki tulkintakehyksen vaikutuksesta. Jotta ymmärtää hoitoalan palstan nimimerkin *Veli valkoinen* viittaavan sairaanhoitajaan, tulee tietää kulttuurinen konventio puhua sisar hento valkoisesta, josta M. Majan säveltämässä ja sanoittamassa laulussa *Valkea sisar* (Suuri toivelaulukirja 10–12) lauletaan. Kyseistä ilmausta käytetään yleisesti viittaamaan hoitajaan. Jos tätä tietoa ei olisi, tulkinta saattaisi olla aivan toisenlainen. Valkoisuus voitaisiin ymmärtää vaikkapa ihonväriin tai puhtautteen viittaavaksi.

6.3.2.4 Talousalaviitteet

Tulkintakehys tulee huomioida myös palstoittain: esimerkiksi talousalan verkkokeskustelupalstalla rahaan liittyvissä nimimerkeissä voi olla erilainen sävy kuin vaikkapa hoitoalan palstalla. Talousalaan viittaavista nimimerkeistä reilu puolet on *Taloussanomien* keskustelupalstan nimimerkkejä, jotka ovat osa kirjoitettua viestiä. Ne ovat lausemaisia, tai väitteen muodossa esitettyjä ilmauksia, joita ei ole tarpeen käsitellä sen tarkemmin. Keskitynkkin tässä perustyyppin nimimerkkeihin. Seuraava taulukko 5. valaisee talousalaviitteiden tyyppejä.

Taulukko 5. Talousalaviitteet.

Ilmenemismuoto	Nimimerkki
Talouseläimen toimijat	<i>ecomies</i> <i>Manit Män</i> <i>Rahastosijoittaja</i> <i>SatamakadunSoros</i> <i>SatunnainenSijoittaja</i> <i>Sijoittaja06</i> <i>Ökonomi</i>
Vauraus tai rahan puute	<i>Kroisos P</i> <i>Kultaporsas</i> <i>Kultapossu</i> <i>Manit Män</i> <i>Rahavainu</i>
Yritysten nimet ja tuotemerkit	<i>beva</i> <i>Brooks.</i> <i>C-Vita</i> <i>Castello</i> <i>deko</i> <i>Dino</i> <i>epoksi9</i> <i>jopas</i> <i>jussipussi</i> <i>Kiju</i> <i>Lyrice</i> <i>O'Boy</i> <i>Pikavippi</i> <i>rockefella</i> <i>Stiffneck</i> <i>Twindouble</i> <i>Veritas</i> <i>wabbit</i>

Suosituin talousalaviitteinen sana vaikuttaa olevan sijoittaja. Lisäksi osa nimimerkkien tarkoitteista liittyy vaurauteen, osa taas rahan puutteeseen. Ei ole yllättävää, että kyseisillä palstoilla raha vaikuttaa tärkeältä, niissähän keskustelelee taloudesta kiinnostuneita ihmisiä. Varattomuuden tuominen esille voi osoittaa jopa katkeruutta ja tyytymättömyyttä yhteiskunnan tilaa kohtaan. Vaurauden mainitseminen sen sijaan saattaa liittyä individualistiseen statuksen osoittamiseen. Varakkaiden ihmisten voi sanoa kuuluvan kultapossukerhoon (PS s.v. *kultapossukerho*; MOT-KI s.v. *kultapossukerho*). *Kultapossukerho* on myös ollut aikanaan erään pankin lapsille suunnatun asiakasohjelman nimi. *Kroisos* viittaa upperrikkaaseen ihmiseen (MOT-KI; MOT-UU) ja Aku ankas-

ta tuttuun hahmoon *Kroisos Pennoseen*, sekä historiallisen Lyydian kuninkaaseen (Wikipedia s.v. *kroisos*).

Nykykulttuurin kaupallisuus näkyy nimimerkeissä siten, että nimimerkkielementteinä on hyvin paljon sanoja, jotka voidaan tulkita tuotteisiin tai yrityksiin viittaaviksi – nimimerkin valitsija tosin ei ole välttämättä pyrkinyt talousalaviitteeseen, sillä tuotteidenkin nimiä luodaan usein jo olemassa olevasta sanastosta. Nimimerkki *Brooks* tuo mieleen urheilujalkinemerkin ja aiemmin mainittu *Castello* on sana, joka on annettu myös muun muassa veneille (*Castello-boats* 2013) ja juustolle (Arla Ingman Oy Ab). Nimimerkin *jussipussi* pohjana oleva riimillinen sanapari on ollut myös leipämerkki, ja nimimerkki *rockefella* tuottaa assosiaation kuuluisaan Rockefellerin öljysukuun sekä ruotsalaiseen lastenvaatevalmistajaan (*Rockefella.se* 2012), mutta myös samanniminen wiki-hahmo löytyy verkosta (*Masked* 2011). Isokyröläinen *Johan-Puu* valmistaa tuotteita, joiden nimi on *Jopas* (Johan-Puu) ja nimimerkki *Twindouble* voisi viitata kaksosille tarkoitettuihin lastenrattaisiin (*Alatest* 2008–2010). *Dino* voi viitata moneen asiaan, joista yksi, ei niin ilmeinen, on henkilönostinmerkki (*Rotator* 2013).

Tuotteen nimen käyttäminen nimimerkissä on omiaan paljastamaan jotakin nimimerkin omistajan elämäntavasta, mutta kuten sanottua, tällaisten tulkintojen kanssa täytyy olla varovainen, sillä mahdollisia viittauskohteita on useita ja kukin tulkitsija tekee tulkintansa omien tietojensa ohjaamana.

6.3.2.5 Kytkenän tyypit nimimerkkien intertekstuaalisuudessa

Koska nimimerkkejä käytetään kuten nimiä, ei liene yllätys, että intertekstuaalisuusluvussa käsitellyistä kytkenän tyypeistä (Tammi 1991) nimimerkeissä yleisin on tyyppi I eli nimien lainaaminen sellaisenaan. Kaikki intertekstuaaliset nimimerkit eivät kuitenkaan viittaa aiemmin käytössä olleisiin tai muualla käytettäviin nimiin, vaan viittaukset voivat kohdistua myös muihin ilmiöihin, esimerkiksi tiettyyn kulttuuriin, historialliseen aikaan tai tapaan ilmaista jokin asia tietyllä tavalla. Nämä edustavat intertekstuaalisten kytkentöjen tyyppiä II. Jos intertekstuaalisuutta ajatellaan hyvin laajasti, kaikki kielenkäyttö sisältää viittauksia aiemmin käytettyyn kieleen. Seuraavassa otan kuitenkin esille selkeimpiä tällaisista aineistoni viittausuhteista, joissa viittauskohde ei ole erisnimi.

Nimimerkin *John Doe vai mikä se oli?* erisnimeltä vaikuttava osa *John Doe* vastaa suomen ilmausta *mattimeikäläinen*, joka tarkoittaa ketä tahansa tavallista ihmistä, tai tuntematonta *herra X*:ää (*MOT-ID* s.v. *john doe*). Siten *John Doe* ei ole varsinainen

erisnimi, kuten ei *mattimeikäläinen*kään. Nimimerkin jatkokin, *vai mikä se oli?*, ilmaisee, että kyse on jostain epämääräisestä. Tällaisessa nimimerkissä identiteetti ei ole kovinkaan vahvasti esillä, ellei sitten tulkitse tällä perusteella nimimerkin käyttäjää humoristiseksi.

Selkeä kulttuuriviite on nimimerkissä *Veli valkoinen*, jota käsittelin hoitoalaviitteiden yhteydessä. Myös *Sairaanhyvähoitaja* kertoo hoitajasta ja on tuttu ilmaus alalla: opiskelijat ja hoitajat voivat tilata paitoja, joihin on painettu teksti *sairaana hyvä hoitsu* (Rockjet clothing). Vastaavantapaista konstruktiota on käytetty myös hoitoalan kirjassa *Sairaana hyvä potilas* (Salonen 2006) ja esikuvaa on nähtävissä jo vuonna 1997 valmistuneessa elokuvassa *Sairaana kaunis maailma* (IMDb). Vastaavantapainen, mutta viittaussuhteeltaan hämäämpi, on nimimerkki *Peitonpaikkaaja*, joka saattaa viitata suomalaisen perinteeseen kuuluvaan hölmöläissatuun hölmöläisistä. Sadussa hölmöläiset pidentääkseen peittoa paikkaavat sitä leikkaamalla toisesta päästä paloja ja lisäämällä ne toiseen päähän (*Suomen lasten hölmöläissadut* 2003: 84). Toisaalta kyseessä voi olla myös tekijännimitys.

Evakon lapsi ja *pettuleipä* ovat nimimerkkejä, jotka tuottavat varmasti monelle assosiaation sota-ajan Suomeen. Sen sijaan *lapinukko* ja *metsien_mies* voivat viitata yleisemmin suomalaiseen kulttuuriin. Nimimerkeissä on mukana paikka, joka tuottaa helposti assosiaation suomalaiseen maisemaan ja niissä kulkevaan tavalliseen suomalaiseen. Toisaalta *metsien_mies* on lähellä nimeä *Metsien miehet*, joka taas kuuluu amerikkalaiselle metsureiden elämästä kertovalle tosi-tv-ohjelmalle.

Tässä yhteydessä täytyy mainita vielä nimimerkit *jussipussi*, *MattiMahtava* ja *Entinen Esko*, joissa kaikissa on kylläkin miehen etunimi mukana mutta jotka eivät ole ainutlaatuisia, näitä nimimerkkejä varten luotuja muodostelmia. Sanonta *Entinen Esko* esiintyy ainakin Heikki Meriläisen romaanissa *Kuusten juurella*, ja jo aiemmin käsitelty *jussipussi* on tuttu hokema. *MattiMahtava* ei ole välttämättä yhtä tuttu konventio, mutta sitä käytetään yleisenä nimenä tilanteissa, joissa tarvitaan esimerkiksi erisnimen kaltainen nimi. Vastaavantapaisia esimerkkiniimiä ovat ainakin *Olli Opiskelija* ja *Matti Meikäläinen*. Suomen kieli taipuu monenlaisiin sananmuunnoksiin, joita on lainattu myös nimimerkeissä *Vellu Pirinen* ja *Rusoposkinen Inkkari*.

Jos moni erisnimeen viittaamaton intertekstuaalinen viite kohdistuu suomalaiseen kulttuuriin, niin jotkin nimimerkit sisältävät viitteitä myös muihin kulttuureihin, kuten

darshan ja *sanse*. Edellä olen jo käsitellyt teknologiaviitteitä. Ne tulevat esiin muillakin nimimerkkitutkijoilla, muun muassa Bechar-Israelilla.

Nimimerkkiaineisto tukee hyvin ajatusta, että tekstejä kytketään toisiinsa intertekstuaalisuuden tyyppien I ja II mukaan. Tyypit ovat hyvin edustettuina esimerkiksi hoito- ja talousalaviitteissä. Tyypin III tunnistaminen nimimerkeissä sen sijaan ei ole kovin helppoa – tai vaikka tyyppiä voisi jossain määrin tunnistaa, en pidä järkevänä analysoida aineistoa tältä kannalta kovinkaan paljoa, koska oletan verkon käyttäjien tekemän hyvin yksilöllisiä tulkintoja silloin, kun jokin nimimerkki heidän mielestään muistuttaa rytmisesti tai äänteellisesti jotakin toista nimeä tai tekstiä. Oma ennakkokäsitykseni nimimerkistä *darshan* kuuluu kuitenkin selvästi tähän tyyppiin. Sanaa tuntemattomana tulkitsin sitä aluksi vain sen äänteellisen asun perusteella: mieleeni tuli äänteellisesti läheinen sana *Tarzan*. Myös rakennetyypissä *Vänes the hippipupu* ja *santsibar the sairaanhoitaja* on nähtävissä rytmisen kuvion tai rakenteen lainaaminen. Kielitieteen termein ilmaistuna voisi puhua konstruktiosta.

Koska useiden nimimerkkien viittaussuhteet tuntuvat moninaisilta, myös tyyppi IV on mukana: nimimerkeillä on monia mahdollisia viittauskohteita (*Veli valkoinen*) tai ne on lainattu jo lainatusta tekstistä (*H Chinaski*). Kuten luvussa 2.3.3.2 on esitetty, intertekstuaalisuuteen luetaan toisinaan myös tekstin jälkeisten tekstien vaikutus tulkintaan. Tammen (1991: 74) mukaan ”lukemisen konventiot muuttuvat uusien tekstien niin vaatiessa”. *Tyrni1* saattaa tuoda monelle mieleen paljon julkisuudessa esiintyneen sketsihahmo *Marja Tyrnin* ja siten johdattaa luomaan nimimerkin käyttäjästä tiettyjä mielikuvia. Olkoonkin niin, että *Marja Tyrni* on esiintynyt sketsisarjassa vasta tammikuusta 2010 lähtien, ja nimimerkki *Tyrni1* luotu jo sitä ennen, koska nimimerkkiaineisto on kerätty joulukuussa 2009.

Edellä olen analysoinut nimimerkkien intertekstuaalisuutta siltä kannalta, miten Tammen (1991) mainitsemat kytkennän keinot näkyvät. Tammi (1991: 67) huomauttaa kuitenkin, että tekstiä tulkitessa pelkkä subtekstien havaitseminen ei ole kovin hyödyllistä, jos ei löydä niiden tekstile tuomaa merkitystä. Olen pyrkinyt avaamaan intertekstuaalisia viitteitä samalla, kun olen esitellyt, mistä lainauksia on otettu. On kuitenkin hyvä muistaa, että ensinnäkin nimimerkit voivat herättää yksilöllisiä assosiaatioita tiettyihin sanoihin, asioihin ja ilmiöihin ja nimimerkkien tulkinta pohjautuu kunkin tulkitsijan omaan historiaan ja tietämykseen. Toiseksi yhdelläkin tulkitsijalla tulkinta voi olla eri hetkinä erilainen, joten intertekstuaalisuuden tuomia merkityksiä on ääretön määrä.

Hyödyllinen käsite on myös Makkosen (1991: 23) esittämä Riffaterrelta peräisin oleva **aleatorinen intertekstuaalisuus**. Se tarkoittaa "satunnaista yhteyttä, jonka lukija luo tekstin ja minkä tahansa tekstin – kirjallisen tai ei-kirjallisen, fragmentin tai koko teoksen – välille yksilöllisistä lähtökohdistaan käsin." Tammen (1991: 65, 91) mukaan subtekstien huomaaminen ei ole välttämätöntä tekstin ymmärtämiseksi, eikä silläkään ole väliä, onko kirjoittaja tehnyt tietoisia vai tahattomia yhteyksiä tekstien välille.

Peruskäyttäjän tulkintatilanne poikkeaa tutkijan tulkintatilanteesta, koska olen tutkimusta tehdessäni paneutunut perusteellisesti nimimerkkiaineistoon ja siihen, mihin nimimerkit saattaisivat viitata. Myös Saarela (1996: 245) huomauttaa itsellään olevan mittavimmat tiedot kuin nimenkäyttäjillä, joiden näkökulmaa hän pitää tutkimukseen keskeisenä. Tutkimuksen myötä saatava kuva nimimerkkien intertekstuaalisista suhteista ei ole siten sama kuin peruskäyttäjän kuva ilmiöstä, mutta tutkimuksessa on hyvä pyrkiä tekemään jonkinlaista yleiskuvaa – jokaisen verkon käyttäjän oman, yksilöllinen kuvan selvittäminen olisi mahdotonta. On vielä muistettava, että myös minulla nimimerkkejä tutkiessani on oma historiani, joka ohjaa tulkintaani. Niin ikään tutkimukseni taustalla on ajatus, jonka mukaan mitään asiaa ei voi koskaan tulkita lopullisesti tai vain yhdellä tavalla. Olen kuitenkin omaksunut tutkimukseeni sen monien muidenkin omaksuman ajatuksen, että intertekstuaalisten viitteiden määrittämisessä valta on vastaanottajalla riippumatta tekijän aikomuksista. Jos tutkisi nimimerkinantajien näkökulmaa, intertekstuaalisuuskin ilmenisi tekijän näkökulmasta.

7. IDENTITEETTIN MÄÄRITTÄJÄT JA SOSIALISAA- TIOYMPÄRISTÖT

7.1 Ikä

Talous- ja hoitoalan verkkokeskustelupalstojen nimimerkeissä ikä ei vaikuta olevan kovinkaan yleinen suoraan ilmaistava identiteettivihje, sillä vain harvoissa nimimerkeissä on suora ilmaus, jonka voi yhdistää ikään. *Eskimo68:n*, *ahja99:n* ja *kai45:n* kaltaisten nimimerkkien luvut voidaan tulkita iän tai syntymävuoden maininnaksi, vaikka toisinaan lukuja voi tulkita muillakin kuin ikään liittyvillä perusteilla. Toisinaan tällaisissakin tapauksissa iän annetaan kuitenkin tulla epäsuorasti esille. *Nurse2008* implikoi, että nimimerkin käyttäjä on mahdollisesti joko aloittanut tai lopettanut hoitajan opintonsa vuonna 2008. Ajallinen ja toiminnallinen identiteetin hahmottaminen yhdistyy samantyyllisesti nimimerkissä *Sijoittaja06*. Ammattinimikkeiden maininnat ovat myös esimerkkejä, jotka kertovat epäsuorasti, että nimimerkin käyttäjä määrittelee itsensä aktiivisessa työiässä olevaksi. Tulkintaan saadaan tietty skaala, johon käyttäjän ikä voidaan arvioida. Sama epäsuora ikäskaalahahmotus toteutuu ammattinimikkeiden lisäksi sukupuolen ja iällisen aspektin yhdistävissä sukupuolisoissa, jotka sisältyvät seuraaviin nimimerkkeihin: *SimoPoika*, *Maailman vahvin tyttö*, *Voimanainen*, *Nainen63*, *sotamies Ramba*, *metsien_mies*, *lapinukko* ja *pappainsinööri*. Laajemman historiallisen aikaperspektiivin tunteminen auttaa tulkitsemaan nimimerkin *Evakon lapsi* ikää.

Tiivistäen ikää ilmaistaan eksplisiittisesti suhteellisen vähän, mutta toisaalta ikä välittyy epäsuorasti usein silloin, kun ilmaistaan sukupuolta tai ammattia ja erityisesti jos näihin yhdistetään ajallinen ulottuvuus. Selitys saattaa piillä siinä, että ikä ei ole pelkkänä numeroina kovinkaan merkityksellinen vaan liittyy aina muunlaiseen itsensä hahmottamiseen. Ikäkategoriointi on Sacksin teorian mukaan yleistä kategoriointia, eli kuka vain voidaan kategorioida iän osalta, ja näin ollen iän esille tuominen ei edellytä yhtä pitkälle menevää kategoriointia kuin vaikkapa ammatin esille tuominen. Koska kaikilla kuitenkin on ikä, ja koska vuorovaikutuksessa iällä on monille merkitystä, voi olettaa, että verkkovuorovaikutuksessa muiden ikää pyritään ainakin jollain tasolla arvioimaan. Oman iän paljastaminen joko suoraan tai epäsuorasti antaa viitteitä siitä, että verkkokeskustelija haluaa tuoda ikänsä muille tiedoksi – hänelle iällä on siis merkitystä.

7.2 Sukupuoli

Sukupuoli on myös yleiskategoria, joten yleensä ihmisen sukupuoli voidaan määrittää ilman etukäteistietoa. Teorialuvussa on kuitenkin tuotu esille, että sukupuoli ei ole niin yksinkertainen kategoria, kuin miksi se helposti asiaa suuremmin pohtimatta ymmärtää. Sukupuoli on myös hyvin henkilökohtainen asia, eikä sen ilmaiseminen tai ilmaisematta jättäminen liene verkkovuorovaikutuksessakaan merkityksetöntä.

Kaikista nimimerkeistä miessukupuoleen viittaa suoraan 80 nimimerkkiä ja epäsuorasti 10 kun vastaavat luvut naisiin viittaamisessa ovat 23 ja 4. Molempien sukupuolien viitteiksi voi tulkita 4 nimimerkkiä. Suora viittaaminen tarkoittaa maskuliinisen/feminiinisen proprin käyttöä tai mieheen/naiseen viittaavaa sukupuolisanaa. Epäsuoraksi viitteeksi katson esimerkiksi lainatun nimen nimenkantajan sukupuolen, olipa lainanantaja todellinen henkilö tai fiktiivinen hahmo. Hoitoalan palstalla suoria miesviitteisiä nimimerkkejä on 20 ja naisviitteisiä 17. Koko aineistossa miesviitteisten nimimerkkien osuus on huomattavasti naisviitteisten nimimerkkien osuutta suurempi, joten hoitoalan naisvaltaisuus näkyy nimimerkeissä. *Kauppalehden* keskustelupalstalla sukupuoliero näyttää valtavalt: suoria miesviitteitä on 40 ja suoria naisviitteitä 2. *Taloussanomien* keskustelupalstalla vastaavat luvut ovat 20 ja 2. Toisaalta voi olla niin, että naisvaltaisen alan keskustelupalstalla naiset herkemmin tuovat sukupuolensa esiin ja miesvaltaisten alojen palstoilla mahdollisesti useammin salaavat sen, ja sama voi olla toisin päin miehenkin kohdalla. Ylipäänsä miehet joko keskustelevat verkossa enemmän näillä palstoilla tai tuovat sukupuolensa yleisemmin esiin nimimerkeissään.

Yleisimmät sukupuolivihjeet tulevat esiin joko perinteisen etunimen, lempinimen tai sukupuolisanan muodossa: *Satu*, *Pena*, *Koden Faija*, *Maailman vahvin tyttö*. Sukupuolisana voi olla myös englanninkielinen (*O'Boy*). Koska naisten nimet päättyvät usein *a*:han (Vilkuna 1990), *a*-loppua voi pitää vihjeenä naissukupuoleen, kuten nimimerkissä *Lyrica*. Miessukupuolivihjeitä ovat eläinten urossukupuolen osoittavat nimitykset (*Savon Sonni*, *Oinaspässi*, *Cucco*) sekä maskuliininen arvoa ilmaiseva etuliite *sir* (*SirLucas*). Lainanimien osalta nimenkantajan sukupuoli voi antaa vihjeen sukupuolesta, vaikka myös vastakkaisen sukupuolen edustajien nimiä on mahdollista lainata: *Lemmy1916*, *Vampirella*. Monitulkintaisia identiteettivihjeitä on muun muassa nimimerkeissä *Veritas*, *Samfinn*, *Morte* ja *Tyrni1*. *Veritas* viittaa sukupuolineutraalin eläkevakuutusohjelman tarujumalattareen ja siten feminiiniseen maailmaan, mutta toisaalta myös masku-

liiniseen autoteollisuuteen (*Wikipedia* s.v. *Veritas*). *Samfinn* tuo mukanaan ajatuksen miehennimestä, mutta viittaa *Buffy, vampyyrintappaja* -televisiosarjan naispuoliseen hahmoon. Kuolemaa tarkoittavan *morten* suku ranskassa on feminiininen, mutta populaarikulttuurista löytää sekä miehisen että naisisen fiktiivisen hahmon nimeltään *Morte* (ks. luku 6.3.2.1). *Tyrni1* on jo aiemmin osoitettu ennen *Marja Tyrnin* suosiota keksityksi, mutta läheinen miellelyhtymä kyseiseen sketsihahmoon tuo mukanaan sukupuoli-päselvyyden: *Marja Tyrni* on hahmona nainen, mutta ruumiillistuu miesnäyttelijä Aku Hirviniemessä.

Hoitoalan palstalla nimimerkin yhteydessä näkyy käyttäjästä muitakin tietoja, joista yksi on sukupuoli. Sitä ei tosin ole pakko laittaa näkyviin. Nämä tiedot osoittavat sen, että nimimerkin sukupuolivihje ei aina kerro todellista sukupuolta: esimerkiksi Väestörekisterikeskuksen mukaan yksinomaan naisille annettu nimi *Lauha* on miespuolisen verkkokeskustelijan käytössä ja reilusti naisia useammin miehille annettu nimi *Jemi* taas naisen nimimerkissä *sh jemi* (VRK s.v. *Lauha* ja s.v. *Jemi*). Miespuoliselta yhtyeeltä (*kemmuru*) ja hahmolta (*Puh*) lainatut nimet ovat naisen käytössä. Nimimerkin *Puh* sukupuoli tosin ei yllätä, sillä *Nalle Puh* -kiinnostus vaikuttaa kokemukseni mukaan enemmän tyttöjen ja naisten asialta. Nimen lainaaminen ei välttämättä tarkoitaakaan itsen samastamista lainanimen kantajaan, vaan se voi kertoa esimerkiksi faniudesta.

Sukupuoli siis tulee usein nimimerkissä jollakin tavalla esiin, mutta sen sijaan siivilisäätty ei paljastu yhdestäkään nimimerkistä, eikä perinteinen sosialisaatioympäristö perhe näy kovinkaan monessa nimimerkissä. Perhetermejä tulee ilmi seuraavissa nimimerkeissä: *Evakon lapsi*, *Koden Faija*, *pappainsinööri* ja *SimoPoika*. Muutamissa nimimerkeissä mainitaan sukunimi, joten ne viittaavat tavallaan myös sukuun. Kaiken kaikkiaan nimimerkkien käytössä korostuu enemmän intressiyhteisöjen kuin perinteisten identiteettitekiäjöiden, vaikkapa perheen, vaikutus.

7.3 Fyysiset ja henkiset ominaisuudet

Kulttuurin ulkonäkökeskeisyys ja sen liittyminen ihmisten identiteettiin eivät näy talous- ja hoitoalan verkkokeskustelupalstojen nimimerkeissä. Selitys saattaa olla siinä, että kyseiset foorumit ovat mahdollisesti asia- ja tehtäväkeskeisiä. Ulkonäköviittausten voisi kuvitella olevan runsaampaa sosio-emotionaalisella funktiolla painottuneilla palstoilla, joita voisivat olla esimerkiksi seuranhakupalstat, mutta toisaalta ainakaan Muik-

ku-Werner (2009) ei tuo tätä esiin. Lakaw kertoo henkilökohtaisten piirteiden paljastamisen olevan yleisiä romanttisesti suuntautuneiden keskustelijoiden nimimerkeissä, mutta tähän ryhmään kuuluu hänellä niin henkiset kuin fyysisetkin ominaisuudet, joten ulkonäköviittausten määrä ei tule suoraan ilmi. Toisaalta ulkonäön korostaminen voitaisiin kokea pinnallisuutena, mikä ei välttämättä sekään ole toivottava ominaisuus lähinnä ammatillisesti ja mielipiteiden perusteella organisoituneissa verkkoyhteisöissä. Fyysisiin ominaisuuksiin ja ulkonäköön liittyvät tosin jotkin nimimerkit, kuten *PikkunenMyy*, *pitkis*, *Voimanainen* ja mahdollisesti *ryysyranta*. #-merkkiä käytetään usein ilmaisemaan pelinumeroa, ja tätä kautta nimimerkin *#10* voisi ajatella viittaavan esimerkiksi urheilullisuuteen, samoin kuin urheilijan nimen käyttäminen (*Carlos*, *dino*, *Smeichel*).

Vahvuuteen ja voimaan liittyvät nimimerkit voivat synnyttää mielikuvan niin henkisestä kuin fyysisestäkin ominaisuudesta, kuten esimerkit *Voimanainen*, *Maailman vahvin tyttö* ja *MattiMahtava* osoittavat. Mukana on myös voiman tunnuksenkin assosioituva *F*, vaikka muitakin mahdollisia merkityksiä *F*-kirjaimelle on.

Sananmuunnosta huomaamaton tulkitsija voi ajatella nimimerkin *Rusoposkinen Inkkari* myös sen ulkonäköviittauksen avulla. Ihonväri ja etnisyys ovat yleisiä teemoja historiallisessa identiteettikeskustelussa, mutta eivät verkossa yksilön muodostaessa identiteettiään, vaikka *Rusoposkinen Inkkarin* lisäksi verkossa toimii *Eskimo68*. Nimimerkki voi tuoda mieleen eskimoille prototyyppisesti ajatellun ulkonäön ja tähän liittyykin nimimerkkien yleisempi luonne: kuten ikää, ei ulkonäköäkään ilmaista suoraan vaan epäsuorasti. Vallalla on fiktiivisten, erityisesti piirrettyjen, hahmojen nimien lainaaminen. Lainamalla hahmon nimeä voidaan lainata myös hahmon ulkonäkö. Ei liene täysin perusteetonta olettaa, että nimimerkit *Puh*, *dino*, *Helge*, *TexWiller* ynnä muut aktivoivat mieleen hahmojen ulkomuodon. Tämä on kuitenkin vain oletukseni, ja sen osoittaminen oikeaksi tai vääräksi onnistuisi vain tutkimalla. Näin tutkimukseni tuottaa myös uusia kysymyksiä, minkä ei voi ajatella olevan huono piirre tieteellisessä työssä.

Henkisiä ominaisuuksia implikoivat enemmän ja vähemmän suoraan lukuisat nimimerkit, joista selvimmät viitteet olen koonnut taulukkoon 6. Suoria viittauksia ovat muun muassa adjektiivit ja tietynlaista käyttäytymistä implikoivat sairaudet. Epäsuorempia viittauksia ovat fiktiivisten hahmojen nimet, jolloin tulkitsijan on tiedettävä esimerkiksi hahmon skitsofreenisuudesta tai taidokkuudesta. Osa nimimerkeistä sopii useampaan kohtaan. Esimerkiksi pöllö symboloi sekä viisautta että viittaa toisinaan tyh-

myyteen tai huolimattomuuteen: ”Senkin pöllö!” Monia vivahteita on nimimerkissä *uuno007*, jonka alku viittaa niin tyhmään ihmiseen (PS s.v. *uuno*) kuin koomiseen elokuvahahmoon ja loppu taas taiturimaiseen toimintasankariin *James Bondiin*. Empaattisuuteen ja avuliaisuuteen voi lukea hoitoalan ammattinimikkeet, koska hoitoalan työntekijöiltä edellytetään yleensä tällaisia ominaisuuksia. Kaikkia näihin viittaavia nimimerkkejä taulukkoon ei ole kuitenkaan otettu niiden runsauden vuoksi.

Taulukko 6. Nimimerkeistä välittyvät henkiset ominaisuudet.

Ominaisuus	Nimimerkki
älykyys, viisaus, kekseliäisyys, nokkeluus, kätevyys, tehokkuus, erinomaisuus	<i>Asiantuntija Mäki</i> <i>BlasterMaster</i> <i>galileo</i> <i>Gromit</i> <i>kätsä</i> <i>Oivallinen</i> <i>PikkunenMyy</i> <i>Rahavainu</i> <i>SatamakadunSoros</i> <i>uuno007</i> <i>Ville Visionääri</i>
kokeneisuus, kestävyys, vahvuus	<i>Been there</i> <i>Evakon lapsi</i> <i>Jyrä</i> <i>Lääkärihoitaja</i> <i>Maaailman vahvin tyttö</i> <i>MattiMahtava</i> <i>metsien_mies</i> <i>pettuleipä</i> <i>Tuomari</i> <i>Voimanainen</i>
empaattisuus, avuliaisuus, ystävällisyys	<i>nursio</i> <i>Puh</i> <i>Sairaanhvähöitaja</i> <i>santsibar the sairaanhoitaja</i> <i>Velivalkoinen</i>
luonteen helppous	<i>einarieinarise</i> <i>Lauha</i> <i>Simpleman</i>
säästäväisyys, luonnonläheisyys, vähään tyytyväisyys	<i>Kultapossu</i> <i>Suppea oppimäärä</i> <i>Vänes the hippipupu</i>
henkisyys	<i>Buddha</i> <i>darshan</i> <i>katumus</i> <i>Morte</i> <i>Pyhä</i>
epävakaas	<i>Elmeri Hautamäki</i> <i>H Chinaski</i> <i>Katatoninen</i> <i>Lyrice (lääke)</i> <i>maximus</i> <i>Sosiopaatti</i>
pessimistisyys	<i>pessimistinisti</i> <i>vikaville</i>
röyhkeys, julmuus, itsepäisyys	<i>BastardoGrande</i> <i>Julma</i> <i>Oinaspässi</i> <i>oppositio</i> <i>Savon Sonni</i>
tyhmyys	<i>Peitonpaikkaaja</i> <i>Pöllö</i> <i>uuno007</i>
koomisuus, hellyttäväisyys	<i>Puh</i> <i>uuno007</i>

7.4 Ammatti

Konteksti vaikuttaa suuresti ammatillisen identiteetin esittämiseen ja tuottamiseen verkkokeskustelupalstoilla: Hoitajien palstalla on toistakymmentä erilaista hoitajaviittausta, mikä ei sinänsä ole yllättävää, koska palsta on tarkoitettu alan ammattilaisille. Kontekstisidonnaisuus näkyy myös siten, että *Kauppalehden* palstalla useimmiten keskustelelee sijoittajaksi tai insinööriksi identifioituva keskustelija. Tosin on huomattava, että varsinkin insinööriviittauksia ei ole määrällisesti kovin paljon, mutta useimmiten mainitut ammatit ovat sijoittaja ja insinööri ja muita ammatteja ei juurikaan mainita. Termi sijoittaja voi tietenkin ammatin ohella viitata myös harrastukseen. Tutkintonimike diplomi-insinööri lienee taustalla nimimerkissä *di-mannen* (MOT-RU s.v. *di*). Nimimerkissä *ecomies* on laaja viite talousalaan tai tietynlaiseen elämäntapaan – ammatti ei tule esille suoranaisesti. Näin on laita myös nimimerkissä *metsien_mies*, joka voi viitata metsätyöhön, asuinpaikkaan tai laajemmin elämäntapaan ja arvoihin. Arvot tulevat esille kuitenkin erityisesti *Taloussanomien* rekisteröimättömissä nimimerkeissä, joissa ammattivihjeet eivät ole keskeisellä sijalla: ammatti näkyy vain nimimerkeissä *Insinööri*, *Ökonomi* ja mahdollisesti (mutta ei välttämättä) melko hämäräksi jääneessä nimimerkissä *Peitonpaikkaaja*. Kohosteisempaa kielen käyttöä on nimimerkissä *Ei mikään lentäjä kadettiin ekonomiplattu*, sillä siinä osoitetaan selvä pesäero ekonomien ammattiryhmään.

Hoitajan ammattiin viitataan nimimerkeissä eri tavoin. Hoitajien palstan hoitajaviitteistä suurin osa osoittaa yleisesti hoitajuutta, mutta myös tiimikategoriointi näkyy. *Lääkärihoitaja* on eri asemaan kategorioitu kuin vaikkapa *Nuorempi hoitsupoitsu*. Tiimikategoriointia edustaa myös mahdollinen tutkintonimikeviite nimimerkissä *BS*, sillä *BS* voi tarkoittaa lyhennettä nimikkeestä *Bachelor of Surgery*. Huomionarvoista on, että opiskelijuus paljastuu vain yhdessä nimimerkissä, joka on *Student Midwife*. Hoitoalan erilaisia rooleja osoittavat kätilöön viittaavat *kätsä* ja *Student Midwife* sekä mahdollisesti ambulanssihenkilökuntaan viittaava *Elämäntähti*. Laboratoriopuolelle taas viittaa *Vampirella* (verenimijä). Rooliviittaus on myös nimimerkissä *Oinaspässi*. *Pässi* nimitäin tarkoittaa hoitoalan slangissa päivystäjää. Hoitajien palstalla näkyy ammattiyhteisön roolien lisäksi hoitajien verkkoyhteisöön sijoittuvia rooleja. Ainakin *Reporterinimimerkin* käyttäjä välittää palstalla tietoa muun muassa ottamalla hoitoalan uutisia keskustelunaiheiksi. Palstalla toimii myös *Tuomari*, jonka rooliin kuuluva toiminta ei suoraan välity nimimerkistä, eikä ole selvää, kuvastaako nimimerkki kuitenkin enemmän vaikkapa käyttäjän mielipiteiden vahvuutta kuin tiettyä roolia verkkoyhteisössä tai var-

sinaista ammattia. Yksi mahdollinen merkitys on jo mainittu tuojaletku (ks. luku 6.3.2.3).

Oman tutkimukseni verkkoyhteisöt voivat näyttäytyä käyttäjille eri tavoin, mutta yleistäen voisi olettaa, että hoitajien keskustelupalstayhteisöä ei voi täysin erottaa käyttäjien työyhteisöstä, koska keskustelijat ovat kaikki hoitoalan ammattilaisia tai opiskelijoita. Sen sijaan *Kauppalehden* ja *Taloussanomien* keskustelupalstat tuskin ovat kaikille käyttäjille työyhteisöön limittyviä yhteisöjä, vaikka saattavat sitä monille olla.

Identiteettiä muodostetaan suuntaamalla omaa elämää mielenkiinnon mukaan ja sitoutumalla erilaisiin valintoihin. Yksi keskeinen identiteettiä määrittävä valinta on koulutuksen ja ammatin valinta. Muita valintoja ovat harrastukset, kiinnostuksen kohteet, elämäntapa, poliittinen vakaumus ja maailmankatsomus sekä ihmissuhteet. Kaikissa näissä sosiaalisella ympäristöllä ja vuorovaikutuksella on suuri merkitys, joten ihminen ei tee valintojaan yksin. Etenkin ihmissuhteissa muilla on suuri rooli siinä, millaisia valintoja on mahdollista tehdä. Mainitut asiat ovat kuitenkin enemmän itse valittuja kuin esimerkiksi syntymässä saadut ryhmäjäsennydet perheeseen, uskontokuntaan ja kansallisuuteen. Myös ”valitut” identiteettitekijät liittävät yksilön erilaisiin ryhmiin: kaveriporukkaan, ammattikuntaan, harrastusyhteisöihin, puolueisiin, tietyn aatteen edustajiin, tietyn idolin faniyhteisöön ja niin edelleen. Ryhmäjäsennyksien tuominen esille nimimerkeissä osoittaa, että verkon käyttäjä identifioi itsensä johonkin sosiaaliseen ryhmään tai yhteisöön. Oman ammattialan verkkovuorovaikutukseen osallistumisella saattaakin olla suuri merkitys yksilön ammatillisen identiteetin kehitykselle.

Lakawin (2006: 10, 16, 36) mukaan konteksti vaikuttaa nimimerkkeihin, ja onkin oletettavaa, että ammattinimikkeitä on paljon juuri valittujen keskustelupalstojen luonteen vuoksi. Tosin myös Lakawin tutkimuksessa ammatin mainitseminen nostetaan esille. Lisäksi hän huomauttaa, että vaikka perinteinen luokkajako on monissa maissa jätetty historiaan, ihmisten arvottaminen ammatin ja palkkatason mukaan vaikuttaa edelleen yleiseltä.

Luokka tuleeekin epäsuorasti ilmi useista nimimerkeistä, jos sen niistä haluaa tulkitella, sillä useat ammattinimikkeet luovat mielikuvan tiettyyn luokkaan kuulumisesta. Hyvä esimerkki luokka-ajatuksesta nimimerkkimaisemankin määrittäjänä on nimimerkissä *Ei mikään lentäjä kadehtiva ekonominplattu*. Käyttäjä vaikuttaa tiedostavan oman luokkansa. Voi olettaa, että palstojen keskustelijat ovat varttuneempaa väestöä, koska koulutusorganisaatiot eivät juurikaan näy nimimerkeissä. Opiskelijaksi itsensä nimittää

suoraan vain *Student Midwife* ja kahdessa nimimerkissä on viite tiettyyn tutkintoon. Voi myös olla niin, että opiskelijatkin identifioituvat alansa keskustelupalstalla jo niin vahvasti ammattiryhmäänsä, ettei koulutusvaihe näy siksi.

7.5 Harrastukset, elämäntavat ja vakaumukset

Kuten sanottu, sijoittaminen voi olla paitsi ammatti myös harrastus, ja sitä se on ainakin nimimerkissä *SatunnainenSijoittaja*. Sijoittamisharrastuksesta kertoessa ei tarvitse käyttää vain nimitystä sijoittaja, vaan sijoittamiseen voivat viitata esimerkiksi nimimerkit *Veritas* ja *SatamakadunSoros*.

Urheilun harrastamiseen voivat viitata muun muassa nimimerkit *golffaja* ja *Voi-manainen*. Urheiluviittaukset ovat toisaalta mahdollisia sekä oman toiminnan ilmaisemisessa että urheilun seuraamisen tai tietyn henkilön/seuran/lajin "fanittamisen" osoittimena. Tämäntapaisia nimimerkkejä ovat esimerkiksi *#10*, *koo koo*, *vjs* ja *Carlos*. Kouvolan Edustuskiekko ry:n tunnettu lyhenne on *KooKoo* (KooKoo). Lyhenne *VJS* voi viitata Vantaan Jalkapalloseuraan (VJS), vaikka toisaalta kyseessä voisivat tietysti olla myös nimikirjaimet. Myös monikkomuotoinen nimimerkki *Sakset* voisi viitata urheiluun. Sama nimi on nimittäin salibandyerotuomareiden yhdistyksellä. (Sakset ry.) Urheilulliset harrastukset ovat tärkeä ominaisuus nykyaikana: niitä on korostettava esimerkiksi seuranhaussa. Onkin oletettavaa, että urheilullisuus saattaa näkyä enemmän seuranhakupalstojen nimimerkeissä.

Maailman vahvin tyttö, *Liisa Ihmemaassa* ja *Puh* liittävät mielikuvat lukemiseen, samoin kuin nimimerkit *Entinen Esko* ja *metsien_mies* voivat tehdä ainakin, jos tulkitsija tuntee Heikki Meriläisen romaanin *Kuusten juurella* tai Otto Mannisen runon *Metsien mies*. *Maailman vahvin tyttö* tuo useimmille varmaankin mieleen *Peppi pitkätös-sun*, mutta sama nimi on myös Tuija Välipakan romaanilla (Gummerus 2007; Välipakka 2007). Mangakulttuuri on oma maailmansa, johon liittyviä vihjeitä tunnistavat parhaiten mangaa itsekin harrastavat yksilöt. Esimerkiksi *Major* voi viitata mangasankariin (McCarthy 2006). *Pitkis* tarkoittaa muun muassa pitkää sarjakuvaa, joten nimimerkki *pitkis* saattaa harrastaa sarjakuvia, kuten voivat toisaalta tehdä erilaisiin sarjakuviin vii-jaavat nimimerkit *Kroisos P*, *Vampirella*, *maximus* ja niin edelleen.

Tietynlaisen musiikin kuuntelusta voi kertoa artistien ja yhtyeiden nimien käyttäminen nimimerkeissä sekä muut viittaukset musiikkiin, vaikkapa kappaleisiin. Lisäksi

musiikkiviittaukset voivat paljastaa jotain elämäntavasta laajemminkin kuin harrastuksena. Nimimerkkien *Lemmy1916*, *einarieinarise* ja *kemmuru* käyttäjät on helppo kuvitella erityylisiksi ihmisiksi. *Lemmy1916* viittaa Motörheadiin, ja sitä kautta raskaampaan musiikkiin kuin suomalaiseen, hauskoilla kielileikeillä operoivaan rockmusiikkiin viittaava *einarieinarise* tai uudempaan, tietynlaiseen elämäntapaan liittyvään rap-musiikkiin viittaava *kemmuru*.

Tietokoneharrastuneisuuteen viittaa teknologisten sanojen ja tuotteiden hyödyntäminen, kuten nimimerkissä *epoksi9* (Testberichte.de). Sana *epoksi* tosin on tuttu myös liimana ja muovina (PS s.v. *epoksiliima*). Tietokone- tai peliharrastuneisuus ilmenee usein myös peleihin viittaavissa nimimerkeissä, joita on käsitelty jo intertekstuaalisuuden yhteydessä (*C/T*, *Cucco*, *LL*, *Guldan*, *Morte*, *Torsola* ym.).

Tietyn televisiosarjan katselua tai fanittamista voi vihjata *Buffy*, *vampyyrintappajan* hahmon nimen käyttäminen nimimerkissä *Samfinn*. *Uno007* kenties vihjaa käyttäjän pitävän komedia- ja toimintaelokuvista ja ylipäänsä huumorikiinnostuksesta kielii nimimerkki *Elmeri Hautamäki*.

Paikkojen nimien käyttäminen voi tietysti osoittaa asuinpaikan, mutta erityisesti silloin, kun suomalaisen verkkokeskustelupalstan nimimerkkimaisemassa näkyy erikoisempia paikannimiä, voi ajatella käyttäjän matkustaneen kyseiseen paikkaan tai pitävän sitä muuten merkittävänä, kuin että se olisi välttämättä asuinpaikka. Tällaisia mahdollisesti matkustamiseen tai mielenkiintoon viittaavia paikannimisisältöisiä nimimerkkejä ovat esimerkiksi *LaJolla* ja *Eiskar*. *LaJolla* on kaupunki San Diegossa, Kaliforniassa (Heiskanen & Nousiainen 2000), *Eiskar* taas jäätikkö Alpeilla (*Berg und Schitourenseite*). Paikannimiviite saattaa tietysti jäädä tulkitsijalta huomaamatta, jos paikka ei ole tiedossa: esimerkiksi sana *jolla* saattaa tuoda mieleen purjeveneen (PS s.v. *jolla*). Tietyn kulttuurin kiinnostuksesta viestii muun muassa japanilaistyyllisen sanaston käyttäminen nimimerkeissä *Kenziro* ja *Kiju* sekä ranskalaistyyllisen sanaston käyttö nimimerkissä *Mersault*. *Mersault* voi viitata paikkaan tai viiniin, joiden nimet kirjoitetaan kuitenkin tarkalleen ottaen *Meursault*. Sama nimi on myös päähenkilöllä Camus'n romaanissa *Sivullinen*. *Castello* on hankala tulkita vain tietyksi viittaukseksi, koska nimi liittyy paitsi viiniin myös veneisiin ja homejuustoon. Nimimerkin *Piikki* käyttäjä saattaisi harrastaa moottoripyöräilyä. Nimimerkki *deko* taas voi vihjata sisustamis- tai askartelukiinnostusta, sillä *Deko* on sisustusaiheinen lehti ja englannin sana *decoration* tarkoittaa korista-

mista. Dekoilu tarkoittaa (usein nuorten tyttöjen) harrastusta, johon kuuluu paperivihkosten teko, koristelu ja lähettäminen dekoystävälle tai kirjeenvaihtotovereille.

Viinin juonti osoittaa tietynlaista hienostunutta elämäntapaa, kun taas viite kaljaan toisi mielikuvan toisenlaisesta elämäntavasta – kaljaviitteitä aineistossa tosin ei ole. Sen sijaan huumeviitteiksikin tulkittavia nimimerkkejä on useita: *Benny*, *-teme-*, *Telaketju*, *Koden Faija*, *pessimistinisti*. Nämä assosioituvat taas omanlaiseen elämäntapaan, mikä toisaalta voi olla ristiriidassa sellaisen mielikuvan kanssa, jossa yksilö seuraa ja osallistuu arjessaan talous- tai hoitoalan verkkokeskusteluihin. Hienostunutta elämäntapaa saattaa vihjata myös arvonimeä hyödyntävä *SirLucas* tai matkaoppaassa äveriääksi kuvattua paikkaa, *La Jollaa* (Heiskanen – Nousiainen 2000) käyttävä verkkokeskustelija, kun taas vastakkaiseen elämäntapaan vihjanee nimimerkki *ryysyranta*. *Kultapossukerho* on paitsi lapsille aikoinaan suunnattu pankin asiakasohjelma, myös etuoikeutettuihin ja varakkaisiin viittaava ilmaus. Täten käyttäjien *Kultaporsas* ja *Kultapossu* elämäntyö välittyy jollain tapaa heidän nimimerkeistään. Luonnonläheiseen elämäntapaan tai maailmankatsomukseen viittaavat nimimerkit *luonto*, *Talvi* ja *Vänes the hippipupu* sekä ehkä myös *pettuleipä*, jonka käyttäjä saattaa suosia perinteisiä elämänarvoja. Omanlaisesta elämäntavasta kielii nimimerkki *sotamies Ramba*. Nimimerkki luo mielikuvan taistelevasta tai taistelleesta yksilöstä, jonka koko elämään taistelu on vaikuttanut. Henkisyteen vihjaavat nimimerkit *Buddha*, *darshan* ja *sanse*, joista mikään tosin ei kuulu Suomessa vallalla olevaan luterilaiseen kristinuskoon, johon voi jollain tasolla ajatella liittyvän oikeastaan vain nimimerkin *Pyhä*. Kuten aiemmin on tullut ilmi, *Darshan* tarkoittaa näkyä Jumalasta ja viittaa myös hindujen filosofiaan ja *sanse* taas viittaa voodooon. *Jyrä* on suomalaisen gospelmuusikon esiintyjänimi (*J. Jyrä*), johon nimimerkki *Jyrä* voisi viitata. Uskonnon ilmaiseminen ei vaikuta yleiseltä näillä verkkokeskustelupalstoilla.

Poliittinen näkemys tulee esille erityisesti *Taloussanomien* pitkissä väittämämuotoisissa nimimerkeissä, jotka ovat joko osa viestiä tai viestin sanomaa korostava lopeustapa. Jälkimmäisestä esimerkkinä toimii *On se kapitalismi niin tyhmää*. Sen sijaan perustyypisissä, rekisteröidyissä nimimerkeissä poliittisuus ei ole läsnä. Joitakin viitteitä voi havaita nimimerkeissä *oppositio*, *Kansalainen* ja *Kekkonen*, *Kekkonen*, *Kekkonen*. Viimeisin tosin voi yhtä hyvin perustua myös sanonnan pitämiseen hauskana, eikä sana *kansalainen* osoita mitään tiettyä näkemystä, vaan vain sen, että nimimerkin käyttäjä identifioi itsensä valtion alaisuuteen, *oppositio* taas vastustukseen tai hallituksen

ulkopuolisuuteen. Poliittisuuden merkityksettömyys ei ole sinänsä yllättävää, sillä esimerkiksi nykynuorison sanotaan olevan politiikasta innostumatonta ja toisaalta hoitajien palsta on organisoitunut erityisesti ammatillisten intressien vuoksi. *Kauppalehden* palstalla sen sijaan keskustellaan ajankohtaisista aiheista, myös poliittisista, joten poliittisen vakaumuksen voisi odottaa näkyvän edes jonkin verran. Yksi tapa on tietenkin tuoda vakaumus ilmi itse viestissä. Poliittisuus ei siis vaikuta niin tärkeältä asialta, että se pitäisi liittää verkkonimeen, joka on rekisteröitymisen vuoksi melko pysyvä ja eri viesteissä näkyvä tekijänmaininta. Ehkäpä nimimerkin tulee sallia luontevasti myös aivan muunlaiseen kuin poliittiseen keskusteluun osallistuminen.

Ryhmäjäsenyyksiä socialisaatioitasoittain tarkastellessa käy ilmi, että hoito- ja ta- lousalan verkkokeskustelujen nimimerkit liittävät käyttäjät erityisesti ammatti-, harras- tus- ja elämäntapayhteisöihin, joihin voi laskea esimerkiksi faniyhteisöt. En tosin tarkoi- ta, että faniuden pitäisi olla aina merkittävää rituaalinomaista suorittamista – se voi olla myös lievempää tietystä asiasta kiinnostuneisuutta. Tämä sopiikin teoriassa esiin nostet- tuun ajatukseen, että kaikki kuluttajat ovat lähentyneet faneja. Keskeisimmäksi sociali- saatioympäristöksi nousee media erilaisine tekstuaalisine ja audiovisuaalisine tuotoksi- neen. Koska mediaa on käsitelty intertekstuaalisuuden yhteydessä, siihen ei tässä enää syvennyttä.

7.6 Kansallinen ja alueellinen identiteetti

Kansakunta ja valtio ovat myös keskeisiä socialisaatioympäristöjä, mutta ei liene yllättä- vää että kansallisella keskustelupalstalla tietyn maan kansalaisuutta ei yleensä tarvitse tuoda esille. Mediahahmojen lainaamisessa suomalaiset hahmot jäävät kansainvälisten populaarikulttuurilainauksen varjoon. Suomalaisuuteen identifioituminen tulee kuitenkin vahvasti esille *Taloussanomien* väittämätyyppisissä ”nimimerkeissä”, kuten esimerkissä *Kyllä suomen johto on oikeasti rautaa*. Kansallisuus- tai kansalaisuusviite on nimimer- keissä *suomalainen* ja *Kansalainen*. Myös luonto- ja eläinviittaukset saattavat olla merkinä suomalaisesta identiteetistä, sillä luonto on aina kuulunut vahvasti suomalai- suuteen. Toisaalta suomalaisuuden korostaminen ei ehkä ole keskustelijalle tärkeää, ei- hän hän välttämättä edes ole taustaltaan suomalainen.

Nimimerkit *saaristolainen*, *lapinukko* ja *Savon Sonni* vihjaavat kansallisen tason alueellisesta identifioitumisesta. *SatamakadunSoros*-nimimerkin *Satamakatu* implikoi

kaupunkilaisuutta, koska maaseudulla ei yleensä puhuta kaduista vaan teistä. Kuten muutkin nimet, nimimerkeissä käytettävät paikannimetkin voivat olla fiktiivisiä, mikä näkyy nimimerkeissä *Liisa Ihmemaassa* ja *Torsola*. Edellä on käsitelty sitä, että paikannimen käyttäminen nimimerkissä ei viittaa välttämättä asuinpaikkaan, vaikka se voi toki siihenkin viitata. Näin voi olettaa erityisesti vieraskielisten paikkojen kohdalla. Tällaisia esiintyy muun muassa nimimerkeissä *Eiskar*, *jakutski*, *LaJolla* ja *santsibar the sairaanhoitaja*. *Jakutski* on kaupunki Venäjällä ja *Sansibar* on saari Afrikan itäpuolella Intian valtameressä (*Tammen suuri maailmankartasto* 2011: 89, 197). Useat nimimerkkien ilmaukset voivat viitata paitsi muihin tarkoitteisiin, myös paikannimiin. Näitä ovat esimerkiksi *Brooks.*, *Cucco*, *Lauha* ja *Pyhä*. Myös aiemmin mainittu *Meursault* on paikka Ranskassa (*Google*). Se, miten asuinalue tai muut alueet vaikuttavat ihmisen identiteettiin, ei liene kovin yksiselitteistä, eikä nimimerkkitutkimuksessani voi päätellä juurikaan sitä, mikä merkitys mainituilla paikoilla on nimimerkkien käyttäjille – se on asia, jota pitäisi kysyä heiltä itseltään. Kansalliseen identiteettiin liittyy vahvasti myös kieli. Suomalaisen nimimerkkimaiseman kieli ei aina ole suomi, mikä käy ilmi jo edellä luvussa 6.3.1.

7.7 Kielellinen identiteetti

Kielellistä identiteettiä voi pyrkiä tavoittamaan niin tietyn kielen käytöstä kuin eri kieli-
muotojen ja rekistereiden valinnasta. Kieli muuttuu jatkuvasti, ja usein yleiskielen ja puhekielen rinnalla puhutaan jo kolmannelle kielimuodosta, verkkokielestä. Nimilainojen ottaminen muista kulttuureista on ollut yleistä kautta aikojen ja lisääntynyt tiedonsiirron nopeutumisen sekä yhteiskunnan monikulttuuristumisen myötä (Ainiala ym. 2008:20). Tämä näkyy selvästi myös nimimerkeissä, eikä ihme, sillä juuri verkko on nopean tiedonsiirron aluetta.

Niin yleiskieli kuin puhekielikin ovat nimimerkeissä yleisiä. Murteellisia muotoja ei kuitenkaan nimimerkin *Manit Män* ohella tapaa. Puhekielisiä muotoja sanoista on niin prorpri- kuin appellatiivilähtöisissä nimimerkeissä (*Pena*, *Stetari*), samoin joko adjektiiviseksi tai propriseksi tulkittavissa nimimerkeissä *kätsä* ja *pitkis*, sekä muissakin: *joo*, *jopas*, *juupeli*, *näintälläkertaa*. *Juupeli* mainitaan sanakirjoissa yleisesti lievänä kirosanana (PS s.v. *juupeli*; MOT UU s.v. *juupeli*), ja sitä onkin käytetty aiemmin niin hevosen kuin yrityksenkin nimenä (Sukuposti 2001–2013; Yrityshaku). Puhekielisissä

nimimerkeissä yleisiä ovat erityisesti ihmisviitteisten sanojen puhekieliset muodot: *Koden Faija*, *pappainsinööri* ja *pessimistini* sekä *ekonomiplattu*. Suomen yleiskielelle erikoinen sanajärjestys on nimimerkeissä *MattiMahtava* ja *Veli valkoinen*. Erään etu- ja sukunimestä koostuvan nimimerkin sisältö on järjestetty puhekielelle tyypillisen järjestyksen ja muodon mukaan. *Mattimeikäläistä* käyttäen kyseinen nimimerkki on muodossa *meikäläisen matti*, jota käytetään esimerkiksi puhelimesta esittäytyessä. Yleiskielestä lyhenteestä poikkeaa *psyhoi*.

Nimimerkissä *Nuorempi hoitsupoitsu* loppu on puhekielinen, mutta alku virallisävyinen (vrt. *vanhempi konstaapeli*). Yleis- ja puhekieli sekoittuu myös nimimerkissä *Sairaanhyvähoitaja*, sillä tarkoittaessaan sairaan (potilaan) hoitajaa ilmaus on yleiskielinen, mutta ilmaus edustaa myös puhekielistä konstruktiota *sairaan hyvä X*. Sekä puhekielessä että yleiskielessä käytettävästä sanasta koostuu *Oinaspässin* ohella muun muassa nimimerkki *Nuppi*. Nimimerkissä *koo koo* esitetään kirjallisesti ilmauksen ääntämismuodossa esiintyvät *o*-vokaalit, joita ilman ilmaus olisi kirjallisesti muotoa *kk*.

Jo aiemminkin esitetystä mukakielisten nimien listassa *Biini*, *gartsu*, *robsku*, *spärlä*, *suffe*, *syxid*, *Söppe* ja *veegari* on monia slangille tyypillisiä elementtejä, kuten johtimet *-tsu*, *-sku* ja *-ari* sekä runsas vierasperäisten konsonanttien käyttö. Slangisanaan voi tulkita myös nimimerkin *Koden Faija* elementit. *Kode* voi viitata kotiin (PAU s.v. *kode*) tai aiemmin mainittuun kodeiniin. Slangin, kuten muidenkin kielen eri rekisterien käyttö aiheuttaa sen, että nimimerkin viittauskohteiden tulkinta voi edellyttää triviaaliakin tietoa, mistä esimerkkeinä ovat tietokone-, videopeli- ja mangakulttuuri erikoissanastoinen. Eri tulkitsijat voivat tulkita samat ilmaukset eri tavoin riippuen siitä, minkä rekisterin turvin he tulkintojaan tekevät. Näin ollen esimerkiksi nimimerkki *Oinaspässi* voidaan yleiskielen rekisterissä tulkita konkreettisesti eläinaiheiseksi tai kuvainnollisesti tyhmää tai itsepäistä ihmistä tarkoittavaksi nimimerkiksi (PS s.v. *pässi*), kun taas hoitoalan slangissa se voidaan tulkita päivystäjää tarkoittavaksi ilmaukseksi. Slangin tai erikoisanalan tuntemusta edellyttävät usein myös kirjainlyhenteet: Räsänen (2013: 70) kertoo hiphopartistinimen *OD* viittaavan katukulttuuriin liittyvään päihteidenkäyttöön, ja omasta aineistostanikin olen *Googlen* avulla saanut vihiä useiden nimimerkkien mahdollisesta huumeviittauksesta, mitä yleiskielen tuntemus ei ole riittänyt paljastamaan. (Monitulkintaisuudesta lisää luvussa 8.1.)

Verkossa käytettävän kielen on ajateltu sisältävän piirteitä sekä puhekielestä että kirjoitetusta kielestä, ja näiden ohella on tiettyjä vain verkkokieleen kuuluvia ominai-

suuksia, kuten hymiöt tunteiden ilmaisemiseen, sanojen lyhentäminen pikaviestinnän nopeuttamiseksi (*ASL*, *LOL* ym.) ja Eckerin (2011: 14) mainitsema ”koristeleminen” nimimerkkien muodostamiseksi/yksilöimiseksi. Tyypillisin nimimerkkejä koskeva verkkokielen ilmiö on lisätä sanan perään numeroita, kuten nimimerkeissä *Eskimo68* ja *Tyrni1*. Verkkokielen mahdollistama sanaton viestintä (merkeillä) ilmenee nimimerkeissä *#10*, *F* ja *zzz*. Verkkokielistä ilmaisua osoittaa myös nimimerkki *Eza*, jossa *s*-kirjain on korvattu *z*:llä. Koristelua aineistoni nimimerkeissä on niukasti, mutta sellaiseksi voidaan katsoa nimimerkin *metsien_mies* alaviiva ja nimimerkin *-teme-* alussa ja lopussa olevat yhdysmerkit sekä nimimerkin *niska--* lopun yhdysmerkit, kuten myös piste nimimerkissä *Brooks.*. Toisaalta myös *qjorman q* ja *jukkatx:n tx* voisivat olla tällaisia ”ylimääräisiä” merkkejä, jotka erottavat ne sanastoltaan samantapaisista nimimerkeistä. Sen sijaan */-*merkki nimimerkissä *CT* kuulunee jo lainattuun ilmaukseen.

8 NIMIMERKKIEN TYYLI KIELEN JA IDENTITEETIN NÄKÖKULMASTA

8.1 Affektiivisuus

Nimimerkeissä käytetyt sanat ja ilmaukset vaihtelevat paljon. Osa voidaan määritellä melko yksiselitteisesti joko positiiviseksi tai negatiiviseksi. Tällaisia ovat esimerkiksi myönteiset ja kielteiset adjektiivit, komparatiivit ja superlatiivit, vaikutusvaltaisten tai kuuluisien henkilöiden nimet, sekä sanat, joihin itseensä sisältyy joko kielteinen tai myönteinen merkitys tai sävy. Sana *master* tarkoittaa mestaria, jolloin itse sanassa on positiivinen lataus (MOT-EN s.v. *master*). Kun nimimerkissä *BlasterMaster* on vielä lainattu yhteen nimeä, nimimerkin voi tulkita affektiivisuudeltaan positiiviseksi. Valkoisuus liitetään puhtauteen ja moraaliseen hyveyteen (Valovirta 2010: 92), ja sana *veli* on perhetermi, jonka voi ajatella assosioituvan läheisyyteen ja tärkeyteen. Lisäksi hoitajat tekevät työtä muiden ihmisten auttamiseksi, joten nimimerkin *Veli valkoinen* voi ajatella olevan sävyiltään erittäin positiivinen. *LaJolla* sen sijaan ei itse ilmauksena paljasta vielä paljoo, mutta jos tietää ilmauksen viittaavan varakkaaseen paikkaan, positiivinen sävy on melko todennäköinen (Heiskanen–Nousiainen 2000).

Affektiivisuus on piirre, joka näyttäytyy eri tulkitsijoille eri tavoin. Toisen mielestä *PikkunenMyy* voi olla positiivinen, toisten mielestä negatiivinen. Fiktiivisten hahmojen lainaaminen lieneekin eniten moninaisia tulkintoja aiheuttava asia. Onko *Puh* lapsellinen ja tyhmä vai ystävällinen ja hellyyttävä? Osa sanoista on sinänsä melko neutraaleja, mutta ihmisillä voi olla sanoille omia negatiivis- tai positiivissävyisiä merkityksiä. Vaikkapa julman esimiehen tai uteliaan tädin nimeen saattaisi liittyä negatiivisia assosiaatioita ja rakkaan ihmisen tai lemmikin nimeen taas positiivisia. Sanojen sävyjen lisäksi affektiivisuutta nimimerkeissä luovat myös vierasperäisten kirjainten käyttö hienostuttamaan tuttuja sanoja (*Eza*) ja vierasperäisten sanojen käyttö mahdollisena kielen ylevöittäjänä (*Castello*). Numeroilmaukseen *I* liittyy positiivisia konnotaatioita parhaudesta ja ensisijaisuudesta.

Affektiivisuus voi paljastaa kielenkäyttäjän suhtautumisen käsiteltävään asiaan ja nimimerkkien affektiivisuutta tarkastelemalla voikin väittää, että nimimerkeistä voi päätellä jotain käyttäjän itsearvostuksesta. Itsearvostus tulee yleensä esille positiivismerkityksisten sanojen käytössä (*SavonSonni*), ja vastaavasti negatiivissävyisten sanojen

käyttöä voinee pitää vihjeenä alemmasta itsearvostuksesta. Usein puhutaan siitä, että suomalaiset suhtautuvat itseensä vaatimattomasti, mikä näkyikin nimimerkeissä, kuten *vikaville*. Tällaiset affektiiviset nimimerkkien erot voivat luoda myös vaikutelman statuseroista. Taulukko 7. osoittaa, millaiset tekijät luovat positiivista affektiivisuutta.

Taulukko 7. Positiivisen affektiivisuuden tekijät.

Syy	Esimerkkejä
tuttavuus	<i>Reiska, pete</i>
menestys	<i>Lemmy1916, Smeichel, Rahavainu</i>
arvostus	<i>SirLucas, Asiantuntija Mäki</i>
hienostuneisuus	<i>Eza, Castello</i>
vauraus	<i>Kroisos P, SatamakadunSoros, LaJolla</i>
merkittävyys	<i>Buddha, galileo</i>
luovuus	<i>Ville Visionääri</i>
hyvää tekevä	<i>Veli valkoinen, Elämäntähti, C-Vita</i>
sanan perusmerkitys	<i>maximus, BlasterMaster, Oivallinen, Pyhä</i>
komparatiivi, superlatiivi	<i>Nuorempi hoitsupoitsu, Maaailman vahvin tyttö</i>

Negatiivinen affektiivisuus muodostuu melko samoin keinoin kuin positiivinen, mutta merkitykset ovat päinvastaisia, muun muassa kurjuuteen ja köyhyyteen viittaavia. Myös sanoissa itsessään voi olla negatiivinen merkitys. Esimerkiksi sanaa *sissy* voi käyttää haukkumasanana naiselliselle pojalle tai miehelle (MOT-CO, MOT-EN ja ROU s.v. *sissy*) ja sanakirjamääritelmät *oppositiolle* ovat negatiivissävyisiä ilmauksia: 'vastustus', 'vastarinta', 'vastustajat' varsinkin oppositiopuolueista (PS s.v. *oppositio*). Lisäksi negatiivinen affektiivisuus voi ilmetä sellaisten sanojen ja asioiden käytöstä, jotka koetaan yleensä negatiivisiksi, vaikeiksi ja ei-toivottaviksi asioiksi. Voi myös olla niin, että itse sisällössä ei olisi selkeästi positiivista tai negatiivista ilmausta, mutta tietty affektiivinen lataus tulee siitä, että nimimerkin sisältämiä ilmauksia käytetään yleensä negatiivisessa yhteydessä. Tällainen on esimerkiksi nimimerkki *Pikavippi*.

Affektiivisuuden tulkinta vain positiiviseksi tai negatiiviseksi ei aina onnistu. Pöllöä luonnehditaan toisinaan viisauden vertauskuvaksi, mutta Perussuomen sanakirjassakin *pöllölle* annetaan määritelmä 'typerys', 'hölmö' (PS s.v. *pöllö*). Nimimerkin *Insinööri* edustama ammatti on toisaalta arvostettu, toisaalta insinöörien suunnittelutaidoista

vitsaillaan yleisesti. Sanan *bastardo* merkitys on negatiivinen, mutta ilmauksen *grande* liittäminen siihen muuttaa sävyä jossain määrin. Negatiivisen affektiivisuuden tekijöitä olen koonnut taulukkoon 8.

Taulukko 8. Negatiivisen affektiivisuuden tekijät.

Syy	Esimerkkejä
kurjuus, huonot elinolot	<i>ryysyranta, pessimistinisti, metsien_mies</i>
arvottomuus	<i>vikaville, Entinen Esko</i>
tyhmyys	<i>uuno007, Luuriapina</i>
sanan perusmerkitys	<i>Julma, gannet, Porttikielto, deadpixel, juupeli</i>
ei-toivottu asia/ominaisuus	<i>Katatoninen, Sosiopaatti</i>

Väittämien ja lausumien muotoiset nimimerkit eroavat toisistaan affektiivisuudessa. Jotkut ovat hyvin vahvoja ja jopa hyökkäviä (*Positiivisia ihmisiä noi Suomalaiset perkele*). Toisissa taas näkyy vaatimattomampi asenne, kuten nimimerkissä, jossa puhutaan risukasasta (*Kyllä se aurinko risukasaankin paistaa*). Tämäntapaisten ”nimimerkien” väliin jää useita enemmän tai vähemmän affektiivisia väitteitä ja lausumia.

Kaikilla palstoilla on yhtä lailla positiivisia, negatiivisia ja affektiivisuudeltaan monitulkintaisia nimimerkkejä, joten palstojen välillä ei ole huomattavissa eroa. Toisinkin voisi odottaa, sillä hoitoalan töihin kuuluu olennaisesti muiden tunteisiin vaikuttaminen (Helkama ym. 1998: 171). Sukupuolisten erojen vertailuun keskittyminen ei lie ne kovin järkevää vielä tämänkokoisella aineistolla, ja koska nimimerkeistä paljastuu useammin maskuliinisuus kuin feminiinisyys, myös affektiivisissa nimimerkeissä näkyvä sukupuoli on useimmiten maskuliininen. Negatiivissävyisissä nimimerkeissä ei yleensä edes näy sukupuoli. Yleiskuvaa voi kuitenkin luoda myös siitä, miten affektiivisuus ja sukupuoli yhdessä ilmenevät nimimerkeissä. Taulukko 9. kiteyttää eri vaihtoehdot.

Taulukko 9. Sukupuolen ja affektiivisuuden osoittavat nimimerkkityypit.

	Feminiininen	Maskuliininen
Positiivinen	<i>Maailman vahvin tyttö</i>	<i>MattiMahtava</i>
Monitulkintainen	<i>Vampirella</i>	<i>uuno007</i>
Negatiivinen	-	<i>vikaville</i>

Huomionarvoista on, että vaikka negatiivissävyisiä, maskuliiniseksi tulkittavia nimimerkkejäkään ei ole paljon, naispuolisiksi tulkitsemistani nimimerkeistä on vaikea löytää esimerkkiä negatiivisesta affektiivisuudesta. Sellaiseksi voi tulkita jo mainitun nimimerkin *PikkunenMyy*, mutta vain jos kokee lainan kohteen *Pikku Myyn* negatiiviseksi tai jos pitää pienuutta negatiivisena asiana. Samoin erilaisia tulkintoja mahdollistaa *Liisa Ihmemaassa*. Jos painottaa eksyksissä olemista sekä pelon ja epävarmuuden tunteita, tulkinta on negatiivinen, kun taas positiivisen tulkinnan luovat ajatukset seikkailusta ja kiehtovuudesta. Niin ikään *Vampirella* voidaan tulkita negatiivisesti, vereen, pimeyteen ja pahuuteen assosioituvaksi tai positiivisesti kiehtovuuteen ja sankaruuteen assosioituvaksi. Nimimerkit *Nainen63* ja *kai45* edustavat seuranhakuilmoituksista tuttua nimimerkkityyliä, ja tämän tyylin tulkitsemiseen voi vaikuttaa sekin, pitääkö tulkitsija seuranhakupalstoja mielenkiintoisina ja hyödyllisinä vai turhina ja epätoivoisten tai säälettävien ihmisten paikkoina.

Maskuliinisissa nimimerkeissä on useita ilmauksia, jotka voidaan tulkita vaihtelevasti positiiviseksi tai negatiiviseksi. *Nuorempi hoitsupoitsu* esimerkiksi implikoi kokemattomuutta, vaikka toisaalta nykyaikana ihannoidaan nuoruutta. Nimimerkkien *metsien_mies* ja *lapinukko* tulkinta voi vaihdella esimerkiksi tulkitsijan asuinalueen ja arvo maailman mukaan. Jos asuu maaseudulla tai arvostaa luontoa ja metsää, voi nimimerkki assosioitua positiivisiin miellelyhtymiin, kun taas vaihtoehtoinen tulkinta korostanee assosiaatioita metsäläisyyteen ja sivistymättömyyteen. *SavonSonni* voi aiheuttaa negatiivisen assosiaation röyhkeyteen, mutta toisaalta nimimerkki voi henkiä karismaa ja vahvuutta.

Nimimerkin *niska*-- sana *niska* voi viitata paitsi ruumiinosaan, myös historialliseen henkilöön, Algot Niskaan (Kallonen 2000). Tiedot henkilöstä voivat olla hajanaisia, ja tulkinta nimimerkin affektiivisuudestakin saattaa olla hyvin sattumanvarainen. Taulukko 10. osoittaa kootusti nimimerkkien affektiivisuuden ja sukupuolen ilmenemistä.

Taulukko 10. Nimimerkeissä ilmenevä affektiivisuus sukupuolen mukaan jaoteltuna.

	Positiivinen	Monitulkintainen	Negatiivinen
Sukupuoleton tai monitulkintainen	<i>#10 Ahja99 Asiantuntija Mäki Been there beva (jos valuutta) BlasterMaster C-Vita dino Elämäntähti jopas kätsä luonto Lääkärihoitaja Oivallinen Pyhä Rahavainu Sairaanhyvähoitaja santsibar the sairaan- hoitaja suomalainen Söppe Tyrni1</i>	<i>BastardoGrande Ei mikään lentäjiä kadehtiva ekonominplattu Evakon lapsi Insinööri Jyrä Kansalainen katumus Kultaporsas Morte Nuppi Peitonpaikkaaja pettuleipä Piikki Pöllö Samfinn sissy Torsola Tuomari turma Vänes the hippipupu</i>	<i>BS deadpixel gannet Julma juupeli Katatoninen Luuriapina oppositio pessimistiniisti Pikavippi Porttikielto ShitThingBull Sosiopaatti Stiffneck Suppea Oppimäärä</i>
Feminiininen	<i>Bianca Diana69 LaJolla Maailman vahvin tyttö mermaid Veritas Voimanainen</i>	<i>Ansa Liisa Ihmemaassa Lyrica PikkunenMyy Vampirella</i>	
Maskuliininen	<i>Buddha Carlos Castello ecomies Eza galileo kemmuru Kenziro Kroisos P Lemmy1916 MattiMahtava Mickey O'Boy Reiska SatamakadunSoros SirLucas Veli valkoinen Ville Visionääri</i>	<i>-teme- Benny Elmeri Hautamäki hoitopoika John Doe vai mikä se oli? lapinukko Manit Män maximus metsien_mies niska— Nuorempi hoitsupoitsu Oinaspässi pappainsinööri Puh SavonSonni Simpleman Sotamies Ramba uuno007</i>	<i>(jussipussi) (ryysyranta) Entinen Esko H Chinaski vikaville</i>

8.2 Kielellinen leikittely, metafora ja monitulkintaisuus

Nimimerkeissä ilmenevä leikittely voidaan jakaa seuraaviin tyypeihin: merkitysleikki, muodon tai äänteiden leikki, kontekstileikki ja lainaleikki. Merkitysleikkeihin sisältyy monitulkintaisuudella leikkimistä ja metaforan käyttöä, sekä merkityksen laajentamista käyttämällä tuttua ilmausta uudella tavalla. Metaforisia nimimerkkejä käsitellään tässä luvussa, sillä niitä voi ajatella niin monitulkintaisuuden kuin leikittelyn ilmentäjinä, vaikka ne eivät aina välttämättä olekaan leikitteleviä ja tulkintakin saattaa olla melko yksiselitteinen. Eri leikkimuodot ja niitä osoittavia esimerkkejä olen kerännyt tauluk-
koon 11.

Taulukko 11. Nimimerkkileikittelyn tyypit.

Leikin tyyppi	Esimerkkejä
Merkitysleikki	<i>Buddha</i> <i>Elämäntähti</i> <i>hoitopoika</i> <i>ManitMän</i> <i>O'Boy</i> <i>Oinaspässi</i> <i>Pöllö (ja muut eläintennimitykset)</i> <i>sairaanhyvähoitaja</i> <i>Simpleman</i> <i>TexWiller</i> <i>Vampirella</i> <i>Veli valkoinen</i>
Muodon tai äänteiden leikki	<i>Cucco</i> <i>ecomies</i> <i>MattiMahtava</i> <i>Nuorempi hoitsupoitsu</i> <i>pessimistinisti</i> <i>PikkunenMyy</i> <i>santsibar the sairaanhoitaja</i> <i>Savon Sonni</i> <i>Stetari</i> <i>TeMeZ</i> <i>Ville Visionääri</i> <i>Ökonomi</i>
Kontekstileikki	<i>Ei mikään lentäjiä kadehtiva ekonominplattu</i> <i>Liisa Ihmemaassa</i> <i>pseudonimo</i> <i>Sosiopaatti</i>
Lainaleikki	<i>BlasterMaster</i> <i>einarieinarise</i> <i>Entinen Esko</i> <i>jussipussi</i> <i>kemmuru</i> <i>Rusoposkinen Inkkari</i>

Kielen dynaamisuus ja tilanteinen käyttö näkyy erityisesti nimimerkissä *hoitopoi-ka*: tutun, hoitolapseen viittaavan yhdyssanan käyttöalaa on laajennettu tarkoittamaan miespuolista, ilmeisesti nuorta, hoitajaa. *Veli valkoinen* lainaa kulttuurista konventiota *sisar hento valkoisesta* toiselle sukupuolelle ja *O'Boy* tuotteen nimeä osoittamaan oman sukupuolensa. Näissä kaikissa esimerkeissä on käytetty merkityksen laajentamisen keinoa. Nimimerkin *ManitMän* monitulkintaisuus tulee siitä, että ilmaus voidaan tulkita joko kokonaan suomeksi tai alku suomeksi ja loppu englanniksi. Sekakielinen tulkinta luo käsityksen, että henkilöllä on paljon rahaa, kun taas suomenkielinen tulkinta on päinvastainen: rahat ovat menneet. *Elämäntähti* on tunnettu symboli, mutta sen käyttäminen nimimerkinä hoitoalan palstalla määrittää nimimerkin käyttäjän tähdeksi eli sankariksi, joka pelastaa ihmishenkiä. *Simplemanin* tulkinta vaihtelee sen mukaan, tietääkö tulkitsija Lynyrd Skynyrdin samannimisen kappaleen vai tulkitseeko nimimerkin kirjaimellisesti. Erityylistä monitulkintaisuutta, liikasanaisuutta, on nimimerkissä *Oinaspässe*. *Oinas* tarkoittaa tähdistön ja horoskooppimerkin ohella kuohittua pässiä (PS s.v. *oinas*). Tosin sanalla *pässi* voi olla monia eri käyttötapoja, kuten on aiemmin esitetty.

Leikillisen monitulkintaisuuden ohella nimimerkkien monitulkintaisuus voi olla myös toisentyypistä. Tällöin monitulkintaisuus tulee siitä, että nimimerkissä olevilla ilmauksilla on monia mahdollisia viittauskohteita ja nimimerkit ovat monitulkintaisia riippumatta nimimerkin käyttäjän pyrkimyksistä.

Torsola-nimimerkki on hyvä esimerkki siitä, miten moniin eri yhteyksiin nimimerkillä voi ajatella olevan yhteyttä, ja tulkinta painottuu tulkitsijan tietämyksen mukaan. Johdin *-la* tekee ilmauksesta paikanilmauksen, jolloin peliviittaukset tuntuvat luontevimmilta (ks. luku 6.3.2.1). Sana *torso* voi kuitenkin viitata hyvin moneen eri asiaan. Perussuomen sanakirja tuntee merkitykset 'vajaajäseninen veistos' ja 'kesken-eräiseksi jäänyt teos' (PS s.v. *torso*). Sanaa *torso* käytetäänkin keskeneräisyyteen viittaavana adjektiivina (Mediuutiset 2.12. 2009) tai jopa osaamattoman henkilön luonnehdintana (URB s.v. *torso*). Hoitoalalla muun muassa sydämen tehohoidon harjoittelussa käytettäviä nukkeja sanotaan torsoiksi (Laerdal Oy 2001–2013).

Deko on sana, jolle on löydettävissä useita hyvin erilaisia viittauskohteita. Se voi viitata sisustusaiheiseen lehteen tai koristeluun sanan *decoration* lyhentymänä. Sanakirjan mukaan *deco* on lyhennys sanasta *decompression* (MOT EN s.v. *deco*), jolloin se viittaa joko pakatun tiedoston purkamiseen tai paineen alentamiseen. Verkosta löytyy

myös useita sivustoja, joissa puhutaan deaktivoituista aseista, ilmeisesti koristekäyttöön tarkoitettuina (*Dekoase.com*). *Brooks* voi viitata urheilu-jalkinemerkkiin, paikkaan tai kuuluisiin ihmisiin, esimerkkinä näyttelijä Mel Brooks (MOT CO s.v. *Brooks*).

Metaforisuuden selvimpiä ilmentäjiä ovat eläinviitteiset nimimerkit. Pöllö voi symboloida niin tyhmää kuin viisastakin. *Kukko* ja *sonni* taas tuovat ihmiskuvaukseen karismaattisuutta tai röyhkeyttä. Monet eläinmetaforykset ovat kuuluneet jo vanhimpaan henkilönnimistöömme (Kiviniemi 1990: 138), joten niiden hyödyntäminen nimimerkeissä ei yllätä. Eläinmetaforien käyttö itsestä kertoessa näkyy myös seuranhakuilmoituksissa (Muikku-Werner 2009: 267–276). Niin fiktiivisten hahmojen kuin todellisten henkilöidenkin nimien lainaaminen edustaa metaforista nimeämistä, jos nimenkantajan ominaisuudet rinnastetaan omiin ominaisuuksiin. Fiktiivisten hahmojen ja todellisten henkilöiden nimien lainaaminen voisi olla samalla myös identiteettileikkiä. On jotain erityistä olla *Buddha* tai *galileo*. Metaforisuuden syvällinen selvittäminen vaatisi kuitenkin nimenantajan näkökulman, ja tämä tarkastelu antaa vain viitteitä nimimerkkien metaforisuudesta.

Muodon muunteluun perustuvat esimerkiksi nimimerkit *PikkunenMyy* ja *ecomies*. Ensimmäiseen on liitetty *nen*-pääte, kun taas *ecomies* voisi olla muunnos 90-luvulla esitetyistä *Ekoisti*-televisio-ohjelmasta tutusta *Ekomiehestä* (IS 11.2.2011). Arvauksen perusteella nimimerkin *Stetari* käyttäjän etunimi voisi olla *Ari*. Samoin nimimerkkiin *Tuomari* voi sisällyttää joko nimen *Ari* tai *Mari*. Alkusointu on erittäin tyypillinen aineistoni nimimerkkien ominaisuus. Muutamia esimerkkejä ovat *Ville Visionääri* ja *santsibar the sairaanhoitaja*. Myös loppusointua esiintyy: *pessimistinisti*, *Nuorempi hoitsupoitsu*. Muodon tai äänteiden leikkiin lasken myös kirjoitusasulla leikkimisen, jota ilmentävät muun muassa nimimerkit *TeMeZ* ja *Cucco*.

Nimimerkin *Liisa Ihmemaassa* käyttäjä leikkii kontekstilla, sillä hän ei itse asiassa ole hoitajien keskustelupalstan vakituinen käyttäjä vaan vieras, minkä hän osoittaa leikkisästi nimimerkissään. Kontekstileikkiä on myös nimimerkin *pseudonimo* ilmiasu, sillä se tarkoittaa juuri salanimeä. *Ei mikään lentäjä kadehtiva ekonominplattu* määrittelee itsensä kontekstin mukaan painottaen sitä, mitä hän ei ole. *Taloussanomien* palstalla käytiin tuolloin keskustelua lentäjien ammattiryhmän tilanteesta. Kontekstileikin ryhmään voidaan laskea myös se, että esiinnyttään todella negatiivissävyisen nimimerkin, kuten *Sosiopaatti*, turvin. Kontekstileikkiä tästä tekee se, että tällainen nimimerkki on erityisen kohosteinen verkkoyhteisössä, jossa a) viestii hoitoalan ammattilaisia, ei niin-

kään potilaita ja b) pyritään yleensä sosiaaliseen vuorovaikutukseen. *Sosiopaatti* viittaa kuitenkin juuri sosiaalisuuden ongelmiin.

Lainaleikkejä ovat lainatut kielileikit, kuten Juice Leskisen laulun sanojen *eina-riearise* tai esiintyjänimi *Kemmurun* lainaaminen. Toisaalta *kemmuru* on sana, jonka käyttäjä voisi mukailla sanasta kenguru ilman tietoa kyseisestä yhtyeestäkin. Räsänen (2013: 68) kuitenkin huomauttaa, että yhtyeen nimi *Kemmuru* on opaakki, eikä yhteys sanaan *kenguru* ole varma. *Vellu Pirinen* ja *Rusoposkinen Inkkari* ovat sananmuunnoksia, jotka voivat olla niin ikään muualta kuultuja tai, vähemmän todennäköisesti, itse muodostettuja. Idea on kuitenkin sanojen alkutavujen vaihtaminen. Nimimerkki *kansalainen* voi perustua konventioon sen tyyllisistä nimimerkeistä kuin *Huolestunut kansalainen*.

8.3 Virallisuus – epävirallisuus

Nimimerkkejä ei voi jakaa suoraan joko epävirallisuuteen tai virallisuuteen pohjautuviksi nimiksi, vaan virallisuus muodostaa jatkumon, jonka toisessa ääripäässä on virallisten nimien käyttäminen ja toisessa ääripäässä aivan muunlaisten elementtien käyttäminen. Näiden välillä on muun muassa virallisten ammattien tai muiden virallisten roolien ilmaiseminen sekä *proprien* ja *appellatiivisten* elementtien yhdistäminen. Lisäksi virallisuusasteeseen vaikuttaa se, käyttäkö yleiskieltä vai esimerkiksi slangia tai puhekielisiä ilmauksia. Niin ikään affektiivisuus tuo oman lisänsä epävirallisuuteen.

Virallisinta muotoa edustavat nimimerkit, joissa on sekä etu- että sukunimi. Aineistossani kymmenkunta nimimerkkiä sisältää joko kokonaisena tai vajaan sekä etu- että sukunimielementin, eikä näissä nimimerkeissä siten ole juurikaan eroa viralliseen nimeen. Muutama nimimerkki paljastaa vieläkin enemmän: paitsi koko nimen myös asuinpaikkakunnan. Lisäksi muutamat kirjainyhdistelmät saattavat perustua virallisiin nimiin, mutta ne eivät suoranaisesti osoita virallisia nimiä, eikä niitä ole tarpeen varjella tässä tutkimuksessa tunnistamisen pelossa (*LL*, *vjs*). Erikoisempi tapaus on hieman kyseenalainen: nimimerkissä on huvittava etunimen ja sukunimen yhdistelmä, josta googletuksen perusteella verkossa puhutaan vanhana, todellisena nimenä, mutta tutkija ei voi olla varma, onko nimi lainattu nimimerkkiin vai myös nykyisen nimimerkin käyttäjän virallinen nimi. Väestörekisterikeskuksen nimipalvelun (VRK) mukaan kyseinen sukunimi on noin 300 suomalaisella nykyisenä sukunimenä.

Koko 300 nimimerkin aineistosta muutaman kymmenen nimimerkin muodostaa tavallinen Suomessa käytössä oleva etunimi tai etunimeen pohjautuva lempinimi, esimerkiksi *tobias*, *Pena* ja *kaitso*. Tyypin soveltuneekin hyvin nimimerkiksi juuri siitä syystä, että laajan käyttöyhteyden vuoksi moni käyttäjä varmaankin tuntee nimensä omakseen ja kokee olevansa juuri nimetty henkilö, minkä voisi ajatella helpottavan luonnollista verkkovuorovaikutusta, mutta pelkän etunimen perusteella ei tarvitse pelätä tulevaisuutta paljastuneeksi, jos ei tätä halua. Muikku-Werner (2009: 285) ajattelee samansuuntaisesti: ”Etunimi kätkee henkilöyden, vaikka luokin harhakuvitelman läsnä olevasta yksilöstä – –.” Hänen mukaansa (2009: 312) etunimet ovat kuitenkin ajan myötä kadonneet kontakti-ilmoitusten nimimerkeistä.

Sukunimeen perustuvia nimimerkkejä on vähemmän. Toisaalta sukunimiä ei ole aina helppo erottaa muista sanoista/nimistä. Esimerkiksi aiemmin mainittu *Mursu* voi viitata sukunimeen tai eläimeen ja *Kerde* puolestaan on virossa käytössä oleva sukunimi (Facebook) ja *Google* antaa hakutuloksissaan linkkejä muutamaa *Kerde*-sukunimiseen henkilöön, jotka voivat olla joillekin tuttuja urheilun tai sodan yhteydestä. *Kerde*-sanan alkuperä saattaa silti nimimerkissä olla jokin aivan muukin. Koko nimen käyttäminen nimimerkissä tekee nimimerkistä tyyliltään virallisemmän kuin vaikkapa tittelin ja sukunimen yhdistelmä *Asiantuntija Mäki*. Tästä epävirallisempaa tyyliä edustaa nimimerkki *lapinukko* ja edelleen *vikaville*, *Tryffeli*, *juupeli* ja *kops*. Toisaalta tulkinta ei ole yksiselitteistä. Esimerkiksi nykyihmiselle nimimerkki *Talvi* tuottanee melko helposti ensisijaisen ajatuksen vuodenajasta, vaikka *Talvi* onkin muinaissuomalainen etunimi (Vilkuna 1990: 10).

9 POHDINTA

9.1 Nimimerkkien minärepresentaatiot ja identiteetti verkossa

Koska kieli ei ole yhtä kuin sen kuvaamat asiat, nimimerkit, niiden identiteettikategoriamaininnat, tai mitkään ihmisten tekemät luonnehdinnat, eivät teoriassa voi kertoa sitä, millaisia yksilöt ovat. Sen sijaan ne voivat kuvata sitä, miten ihmiset kokevat itsensä ja millaisia asioita he haluavat esittää muille itsestään. Nimimerkit ovat osa verkossa välitettävää viestiä ja siten osa vuorovaikutusta. Ei liene perusteetonta olettaa, että niillä on vaikutusta siihen, miten niiden käyttäjiin suhtaudutaan, vaikka voikin olettaa, että verkovuorovaikutuksessa itse asia on myös tärkeä, ei vain vuorovaikutuskumppani. Vahva sosiaalipsykologinen tosiasia on, että arvojen ja mielipiteiden samanlaisuus saa ihmiset pitämään toisistaan (Helkama ym. 1998: 192). Nimimerkki voi synnyttää ensivaikutelman käyttäjästä, samoin kuin voi tietenkin tehdä muukin kielenkäyttö verkossa. Tämä ei ole kuitenkaan mikään pieni seikka: ”Myös ensivaikutelmat vaikuttavat usein olennaisesti toista ihmistä koskeviin käsityksiimme” (Helkama ym. 1998: 143).

Edellisissä luvuissa käsitellyt näkökulmat nimimerkkien sisältöön osoittavat, että nimimerkeissä kerrotaan monenlaista tietoa itsestä ja usein samalla sekä paljastetaan että muodostetaan omaa identiteettiä, koska monet identiteettiin liittyvät ilmiöt ja kategoriat näkyvät nimimerkeissä. Identiteettikategorioista yleisin on ammatti, joka näkyy sekä talous- että hoitoalan nimimerkeissä: *Nurse2008*, *Elämäntähti*, *Sistah*, *pappainsinööri*, *Ökonomi*. Nimimerkeistä tulee usein ilmi myös miessukupuoli, kuten esimerkiksi *ecomies*, *kaitsu*, *Savon Sonni*, *SimoPoika* ja *Ville Visionääri*. Monet perinteiset identiteettikategoriat eivät näy nimimerkeissä kovin yleisesti. Esimerkiksi uskonto ja kansalaisuus ovat tällaisia. Äidinkieltä ei ole helppo päätellä nimimerkeistä, sillä nimimerkkipaisema vaikuttaa hyvin kansainväliseltä ja vieraskielisten paikannimien tai muun sanaston lainaamiselle voi olla eri syitä. Sen sijaan nimimerkeissä yleisiä ovat erityisesti propriit, joiden voi olettaa viittaavan mielenkiinnon ja ”fanituksen” kohteisiin (*Carlos*, *Guldan*, *kemmuru*, *Lemmy1916*, *Morte*, *rockefella*). Usein ilmaukset, jotka eivät viittaa suoraan ihmiseen, paljastavat kiinnostuksenkohteita tai läheisesti elämänpäiriin kuuluvia teemoja. On tietysti niinkin, että nimimerkit eivät välttämättä aina liity identiteetin muodostamiseen, ja ne on saatettu valita hyvin sattumanvaraisestikin. Tämä näyttää pätevän kuitenkin lähinnä *Taloussanomien* palstaan, jonne ei tarvitse rekisteröityä ja siksi nimi-

merkkiin ei tarvitse sitoutua. *Taloussanomien* palstalta kuvaava esimerkki on nimimerkki *nxgfg*, joka näyttää sattumanvaraisesti näppäimistöltä painetulta merkkiyhdistelmältä.

Jonkin ryhmän mainitseminen nimimerkissä osoittaa ryhmään kuulumista tai samastumista ja voi mahdollisesti liittyä henkilön identiteetin rakentamiseen. Esimerkiksi hoitajana keskusteleminen hoitoalan palstalla voi edistää ammatillisen identiteetin omaksumista. Kuuluisuuksien mainitseminen voi liittyä niin samastumiseen kuin omien mielenkiinnon kohteiden kertomiseenkin, jälkimmäisessä siis informatiiviseen funktioon. Nimimerkkien minärepresentaatioilla voidaan ilmaista myös statusta tai itsearvostusta – joko tarkoituksellisesti tai tiedostamatta.

Paasosenkin (2006) mainitsema *ASL* (ikä, sukupuoli, sijainti) on jossain määrin tärkeä hoito- ja talousalan keskustelupalstoilla, mutta kyseisiä tietoja tärkeämmäksi osoittautuu ammatillisen identiteetin paljastaminen. Asia ei kuitenkaan ole aivan yksinkertainen. Hoitoalan ammattinimikkeen paljastaminen hoitoalan verkkokeskustelupalstalla palvelee varmasti vuorovaikutustavoitteita, ja ehkäpä ammatillisen identiteetin muodostamista, mutta samalla antaa mahdollisuuden piiloutua ammattinimikkeen taakse. Voisikin ajatella, että enemmän henkilökohtaisesta minästäan paljastaa tällöin suosikkilaulajansa tai tunnetun, inhimillisen piirroshahmon nimen lainaaja. On tietenkin luonnollista, että nimimerkissä ei voi kerralla paljastaa koko identiteettiä, ja nimimerkissä näkyy vain se, mitä valintahetkellä pitää tärkeänä ilmaistavana asiana. Nimimerkin käyttö mahdollistaa paljastamisen ohella myös anonyyminä pysymisen. Runsas etunimien käyttö osoittaa puolestaan sen, että useimmat eivät selvästikään halua olla täysin anonyymejä, nimettömiä käyttäjä X:iä.

Monet tutkijat ovat pohtineet, mahdollistaako verkko identiteettikokeilut, ja verkossa tehtävien nimivalintojen voi todella ajatella olevan osa identiteetin muodostamista. Verkkomaailma on harvoja julkisia paikkoja, joissa ihminen valitsee täysin itse, millä nimellä toimii. Ei liene liioiteltua olettaa, että verkossa itsen esittämiseen liittyvät valinnat tulevat entistäkin tietoisemmiksi: mitä kuvia laittaa itsestä esille, millaista kieltä käyttää, mihin sivustoille kirjautua, käyttääkö omaa nimeä tai millainen nimimerkki keksiä, laittaako kuvia ollenkaan, kirjautuako vai seuratako vuorovaikutusta vain ulkopuolelta? Valintoja on lukemattomia. Jos identiteettiä ja minäkäsitystä luodaan esittämällä itseä muille, niin sosiaaliseen vuorovaikutukseen pyrkivää verkon käyttöä voi todella pitää identiteetin muodostamisena. Toisaalta on hyvä muistaa, että nimimerkkien

keksiminen saattaa liittyä eri ihmisillä eri tarpeisiin. Nimimerkkien käyttö onkin hyvin moninaista. Paasonen kertoo Wallacen tutkimuksesta, että neutraalien, monitulkintaisten ja selvästi ”toisten” nimimerkkien käyttö voi myös toimia puolustautumisena, koska keskustelijoita häiritään ja vaiennetaan nimimerkin ilmaiseman sukupuolen, iän ja asuinpaikan perusteella (Paasonen 2006: 166 mukaan Wallace 1999: 47.)

Miksi sitten fiktiivisten hahmojen nimien käyttäminen on niin yleistä nimimerkeissä? Yksi selitys voisi olla populaari- ja kulutuskulttuurin suosio. Lisäksi nykyiseen identiteetin muodostamisen pohdintaan voi soveltaa Bergerin ja Luckmannin (1994: 193, 195) esitystä siitä, että yksinkertaisessa yhteiskunnassa kaikki ovat sitä, mitä heidän oletetaan olevan, ja monimutkaistuneessa, pitkälle institutionaalistuneessa yhteiskunnassa kipuillaan identiteetin kanssa kysyen ongelmallisia kysymyksiä, ”kuka minä olen?”. Ongelmaksi tulee usein ennemminkin se, että yksilö joutuu esittämään sellaista, mitä hänen oletetaan olevan. Voisiko siis olla niin, että todellisuus painostaa ihmisiä erilaisten sankarimyyttien kautta monisuoriutujan lukemattomiin rooleihin, jolloin tuo todellisuus on niin sekava ja painostava, että siihen sisältyvä identiteettityö tuottaa entistä enemmän mielikuvitusidentiteettejä?

Kysymys, toimivatko ihmiset verkossa omana itsenään, on turha, sillä ensinnäkään ”perimmäistä, tehdyistä konstruktioista riippumatonta *tosi minää* ei ole olemassakaan” (Alasuutari 2011: 163). Esittäytyypä ihminen verkossa minä tahansa, hän ei mitenkään voi toimia mistään muista kuin omista lähtökohdistaan käsin. Itseä voi kyllä tuoda esiin epäluotettavasti – yleensä tämä ilmenee toisen nimellä kirjoittelussa, mutta muotoja ja ”harhaanjohtamisen” asteita voi olla monia. Itsestä voi esimerkiksi kirjoittaa totena sellaista, minkä toivoisi olevan totta, ja toisaalta itsen voi nähdä eri tavoilla. On kuitenkin muistettava, että mitään yhtä totuutta ei ole olemassakaan, eikä itseä kaikkine ominaisuuksineen ja kokemuksineen voi tuoda verkkoon. Paasonen (2010: 48) mukaan ”representaatioita voi pitää valikoivina, osittaisina ja rajattuina, minkä vuoksi ne aina valehtelevat jossain määrin tarjotessaan todellisuudesta tietyn tulkinnan”. Koska inhimillisessä ajattelussa ja kielessä on tapana luokitella asioita, asioita luokitellaan ja itseä kategorioidaan eri luokkiin. Identiteetti näyttää siis olevan mukana nimimerkeissä, vaikka olenkin esittänyt lähinnä arvailuja ja oletuksia sen merkityksestä.

9.2 Verkon yhteisöt ja todellisuus identiteetin näkökulmasta

Kontekstin merkitys näkyy selvästi nimimerkeissä, minkä myös Lakaw (2006) on todennut. Vaikka miessukupuoli on aineistossani yleisemmin edustettuna, hoitoalan palstalla naissukupuoli näkyy nimimerkeissä huomattavasti laajemmin kuin talousalan palstoilla. Hoitoalan palstalla ammattinimikkeet viittaavat hoitoalaan (*kätsä, Lääkärihoitaja, santsibar the sairaanhoitaja*), kun taas talousaiheilla palstoilla ammattinimike on usein *sijoittaja, insinööri* tai *ekonomi*. Ilmiö ei ole mitenkään yllättävä, sillä palstat on perustettu juuri siksi, että alan ihmiset voisivat keskustella asioista keskenään.

Sosialisaatioympäristöjä tarkastellessa huomionarvoista onkin, että myös itse verkko ja sen yhteisöt toimivat sosialisaatioympäristönä. Oletan, että erilaiset identiteetit tai roolit, jotka ilmenevät verkossa, saattavat mahdollisesti olla joko verkon ulkopuolisesta yhteisöstä kumpuavia tai verkon yhteisö(i)ssä muodostuneita. Mahdollisesti nämä eri identiteettialustojen tuotokset voivat käydä yhteen tai olla ristiriidassa, mutta ne eivät ole toisistaan erillisiä. Ajatelmaani havainnollistaa esimerkki, että arkielämässä opettajana toimiva saattaisi ilmaista opettajuutensa tai opettajamaisen asenteen myös verkossa ja käyttäytyä opettajaroolinsa mukaisesti, tai vaihtoehtoisesti peittää sen ja toimia verkkoyhteisössä enemmän vaikkapa oppijan tai sivustakatsojan roolissa. Identiteetin tutkiminen tästä näkökulmasta voisi edistää verkkoidentiteettitutkimusta.

Vuorovaikutus ryhmän kanssa on Bergerin ja Luckmannin mukaan tärkein todellisuuden ylläpitomekanismi. Vaikka uskonnollisesta yhteisöstä erillään elävä voi harjoittaa uskoonsa liittyviä toimintoja, kuten rukoilua, uskoon liittyvä todellisuus on vähemmän läsnä ilman uskovan yhteisön vuorovaikutusta, joka pitää yllä, muuntaa ja tuottaa yksilön identiteettiä. (Berger–Luckmann 1994: 172–173.) Vaikka ajatukset ovat ajalta ennen internetiä ja painottavat kasvokkaista keskustelua, teoria saattaisi selittää sitä, mitä ihmiset hyötyvät yhteisöllisten verkkosivujen osallisuudesta.

Toisaalta verkon todellisuus kuuluu samaan perusarkeen kuin muukin ympäröivä todellisuus. Ainakin hoitoalan työntekijän voisi olettaa pitävän hoitoalan ammattilaisten verkkoyhteisöä tutuna yhteisönä, jonka vuorovaikutus on hyvin luontevaa. Toisaalta verkkokeskusteluympäristöt mahdollistavat uusiin todellisuuksiin pääsyn, vieraiden alueiden kokeilut ja arjen laajentamisen. Koska verkossa voi hakeutua sellaisiin yhteisöihin, joihin ei muuten pääse, verkon voi olettaa olevan keino edistää identiteettityötä.

Itse ymmärrän vaihtoehdot nelikentäksi, jossa ihminen toimii. Tätä havainnollistaa luomani taulukko 12., jossa verkko on keinotekoisesti erotettu luonnollisesta ympäristöstä. Erottaminen selventää sitä, miten monitahoinen ympäristö ihmisen identiteetinmuodostuksen taustalla voi olla, kun ihminen toimii erilaisissa yhteisöissä. Hoitajien ammatillisen identiteetin kannalta erityisesti kohdat A ja B (kaikenlainen ammatillinen vuorovaikutus) lienevät keskeisiä, kun taas jonkin aivan muun ammatin edustajalle hoitajien verkkokeskustelupalsta edustaisi kohdan B sijaan kohtaa D. Kohta C, vuorovaikutus etäisen yhteisön kanssa luonnollisessa ympäristössä, lienee harvinaisempaa kuin kohta D, vuorovaikutus etäisen yhteisön kanssa verkossa. Taulukkoni luonnollisesti yksinkertaistaa ilmiötä paljon, sillä hoitajien palstalta hyödyllistä, omaan elämäänsä liittyvää tietoa voivat tietysti saada muutkin kuin alalla työskentelevät tai alaa opiskelevat.

Taulukko 12. Identiteettiympäristöjen nelikenttä.

A. luonnollinen ympäristö + arjen yhteisö	B. verkko + arjen yhteisö
C. luonnollinen ympäristö + etäinen yhteisö	D. verkko + etäinen yhteisö

Vaikka nimimerkin käyttäjä yleensä keksii nimimerkin itse itselleen, on tärkeä muistaa, että hänen identiteettinsä muodostuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, samoin kuin käsitys siitä, millaisia asioita tuoda nimimerkissä esille. Eri asia on sitten se, että osa nimimerkin käyttäjistä haluaa korostaa persoonallisen identiteetin puolia ja osa sosiaalisen. Matikainen (2006: 115–116) huomauttaa, että monissa verkkoidentiteettitutkimuksissa ei tiedosteta käsiteltävän *sosiaalista* identiteettiä. Hän nostaa keskeiseksi ryhmien ja yhteisöjen merkityksen tutkimisen, koska sosiaalisen identiteetin teorian mukaan identiteettiä tuotetaan niiden perusteella: yksilö muodostaa identiteettiään kategorioimalla itseään erilaisiin kategorioihin ja ryhmiin ja käyttämällä muita ryhmiä vertailukohteina (Helkaman ym. 1998: 68–69, 141, 364 mukaan Tajfel 1981; Matikainen 2006: 13). Ryhmäjäsennydet kuuluvat henkilökohtaiseenkin identiteettiin olennaisesti (Helkama ym. 1998: 309, 344). Matikainen hyödyntää Tajfelin selitystä siitä, että jo ajatuksellinen ryhmä, jonka jäsenet eivät tunne toisiaan, saa yksilön samastumaan ryhmään. Matikaisen mukaan verkkoyhteisöllä on sosiaalista voimaa, vaikka yhteisöä ei voi havaita konkreettisesti ja hänen mukaansa tutkimus ja teoria osoittavat tämän perustuvan sosiaaliseen identiteettiin.

9.3 Nimimerkkien luonne niminä

Nimimerkkien sisällön analyysi osoittaa oletukseni oikeiksi: nimimerkit kuvaavat usein kantajaansa ja ne koetaan yleensä nimiksi. Tätä osoittaa erityisesti substantiivielementtien ja propristen elementtien runsaus. Nimimerkeissä hyödynnetään laajasti muita nimikategorioita (*Diana69*, *H Chinaski*, *Lyrica*, *O'Boy*, *Smeichel*, *TexWiller*, *Veritas*, *Ville Visionääri*), joten nimimerkkejä voi nimittää deproprisiksi nimiksi.

Pohdinta nimen semanttisesta sisällöstä saa nimimerkkien kohdalla melko kiistämättömän vastauksen. Nimimerkkien (pää)tehtävä on kyllä yksilöidä eli erottaa keskustelijat toisistaan ja selventää, kenen ajatuksista on kyse. Nimimerkit kuitenkin väistämättä myös kertovat jotakin käyttäjästä ja tämän tekemistä valinnoista, mikä johtuu erityisesti siitä, että keskustelu käydään verkossa, eivätkä käyttäjät ole fyysisesti näkyvissä tai kuuluvissa. Nimimerkit ovat siis kuvailevia – olkoonkin niin, että osa nimimerkeistä kuvailee käyttäjää suuremmin kuin toiset. Jopa se, että keskustelija käyttää nimimerkinään omaa nimeään, paljastaa jotakin keskustelijasta. Tulkitsijasta riippuen se voi olla esimerkiksi tulkinta avoimuudesta tai itseluottamuksesta.

Seppänen (2005: 69) on paikannimitutkimuksessaan huomauttanut, että käyttäjille kaikki nimet ovat käyttönimiä: he eivät tee käytössä eroa virallisten ja epävirallisten nimien välille. Nimimerkin valinnassa ja käytössä voi kuitenkin olettaa olevan mukana jonkin verran pohdintaa siitä, käyttäkö virallista nimeä, osaa siitä, virallisen nimen muunnelmaa vai jotakin ihan muuta. Tämä on omiaan osoittamaan, että nimimerkki ei ole perinteinen nimi tai lisänimi – tai muuten täytyy vähintäänkin tulkita, että Seppäsen ajatus ei päde nimimerkkeihin.

Nimimerkin keskeinen ero perinteisiin nimiin verrattuna liittyy niiden vapauteen. Nimimerkkien valintaa ei ohjaa mikään tietty säännöstö, eikä muodolle ole tiukkoja rajoituksia. Nimimerkkikäytännöt ovatkin moninaisia, sillä esimerkiksi propristen elementtien ohella appellatiiviset elementit ovat yleisiä, ja toisaalta jonkin verran on myös perustyypistä, substantiivisesta nimimerkkityypistä, poikkeavia nimimerkkejä. Näin ollen nimimerkkimaisema on hyvin kirjava. Tähän lienee vaikutusta myös kontekstilla: verkkokielessä nimeen voidaan sisällyttää esimerkiksi iän paljastava numero (kai45).

Myös nimimerkkien käyttö on virallisten nimien käyttöä vapaampaa. Nimimerkkiä voi vaihtaa melko helposti, eikä kerran käytettyä nimimerkkiä ole pakko käyttää enää uudelleen, vaikka myös pitkäaikainen sitoutuminen tiettyyn nimimerkkiin on mah-

dollista, kuten Heinonen (2008) on osoittanut. Kiviniemen (1974: 46) aikanaan luonnonympäristön väliaikaisiin nimiin tarkoittama termi **retkinimi** sopisikin kenties kuvaamaan nimimerkkien väliaikaisuutta. Termi sopii hyvin **nimimaisemasta** puhumisen yhteyteen. Yhteys on perusteltu siinäkin mielessä, että usein internetistä puhuttaessa käytetään liikkumisen terminologiaa, kuten sanoja *surffaus* ja *navigointi* (Paasonen 2006: 151).

Nimimerkkitutkimuksessa on useita mahdollisuuksia luokitella nimiä, ja monet aiemmat luokitukset vaikuttavat sovellettavilta. Sisällön luokittelu erityisesti tarkoitteiden ja propristen/appellatiivisten elementtien mukaan syventää ymmärrystä nimimerkkien luonteesta. Kielitieteessä olisi tosin eduksi eritellä nimimerkkejä tarkemminkin kuin vain tarkoitteita luokittelemalla, jota erityisesti viestinnän ja informaatioteknologian aloilla on tehty. Rakenteen luokittelussa olisi kuitenkin valittava muunlainen tapa kuin nimistöntutkimuksen perinteinen syntaktis-semanttinen luokittelu, sillä nimimerkkien rakenne ei ole yhtä yhtenäinen kuin paikannimien, vaikkakin syntaktis-semanttisten suhteiden määrittely on toisinaan hankalaa paikannimissäkin (Kiviniemi 1990: 121). Oma tutkimukseni ei ole keskittynyt nimimerkkien rakenteeseen, joten se on yksi jatkotutkimuksen alue, ja sitä voisi lähestyä esimerkiksi nimimerkkien mahdollisia rakenteita kartoittamalla.

9.4 Menetelmien ongelmat ja tutkimuksen luotettavuus

Objektiivisuuden saavuttaminen on yleinen tieteen dilemma, joka korostuu merkitysten tutkimisessa. Merkitykset eivät pysy samanlaisina tai ole mitenkään täysin selvärajaisia, kuten ei ihmisen minuuskaan, joka on ”hajanainen kokoelma mahdollisia minuuksia”. (Helkama ym. 1998: 69, 225–226; Alasuutari 2011: 59–60; Aittola–Raiskila 1994: 229.) Matikainen (2006: 114) kiteyttää sosiaalisen konstruktionismin hengessä ajatuksen minuuden tutkimisesta seuraavasti: ”Täsmällisemmin ottaen kyse on siitä, ettei ole olemassa diskursiivisesta maailmasta erillisiä metodisia keinoja päästä kiinni minuuteen. Merkity maailman tutkiminen nähdään ongelmalliseksi senkin vuoksi, että eri ihmiset tekevät erilaisia tulkintoja samasta informaatiosta (Helkama ym. 1998: 128; Alasuutari 2011: 73).

Merkitysten tutkimisessa voidaan kuitenkin keskittyä ihmisen toimintaan ja kieleen, ja tutkimus on mahdollista, kunhan omat metodiset ratkaisut ja analyysin toteutta-

mistapa selvitetään tarkasti itselle ja muille. Laadullisessa tutkimuksessa silti hyväksytään, että tutkijan valinnat vaikuttavat tutkimukseen. (Tuomi–Sarajärvi 2009: 46, 69, 136; Alasuutari 2011: 73.) Berger on yhdessä Kellnerin kanssa todennut myös tieteellisen tiedon olevan sosiaalisesti rakentunutta, ja selittänyt mahdollisuuden objektiivisuuden tulevan tieteen todellisuuden vaatimuksien täyttämisestä tieteellisten ohjeiden, systemaattisen tarkastelun, tutkijayhteisön ja tieteenalojen tietovarantojen avulla (Aittola–Raiskila 1994: 229).

Aittola ja Raiskila (1994: 229) kirjoittavat: ”Empiirisessä tutkimuksessa subjektiivisten merkitysten tutkimisen vaikeus onkin saanut yhä useammat sosiologit siirtymään kielen ja diskurssin kaltaisten objektiivisten ja empiirisille yleistyksille helpommin avautuvien ilmiöiden tutkimiseen.” Yleiseen kysymykseen siitä, miten toista voi ymmärtää (Tuomi–Sarajärvi 2009) voi Bergeriä ja Luckmannia lukemalla vastata, että kielen luonteen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen myötä syntyvien tietovarantojen avulla. Kieli on objektiivista ja luo rajat ilmaisulle. Transsendenssikykyksä vuoksi se tuo läsnä oleviksi fyysisesti tai ajallisesti läsnä olemattomat asiat ja kokemusten tyypittely kielen luonteessa liittyy siihen, että kokemuksista tulee yksilöitymättömiä. Esimerkiksi ”hankaluudet anopin kanssa” voi olla tyypitys, joka lähtee yksilön konkreettisesta kokemuksesta, mutta tyypittymisen myötä myös muiden on mahdollista käyttää ja ymmärtää tällaista ilmausta. Kielen avulla kokemuksia voidaan jakaa. Sukupolvilta toisille välittyvää tietovarantoa syntyy, kun kokemukset, vaikkapa työhön liittyvät rutiinit, objektivoituvat kielellisesti ja säilyvät. Tätä tietovarantoa tarvitaan vuorovaikutuksessa ja kaikessa toiminnassa. (Berger–Luckmann 1994: 46–54, 81.) Kielen avulla todellisuudesta voidaan siis muodostaa erilaisia versioita, joita samassa kulttuurissa eläneet pystyvät ymmärtämään jokseenkin samalla tavalla yhteisten puhetapojen ja konventioiden vuoksi (Helkama ym. 1998: 69, 225–226; Alasuutari 2011: 59–60).

Nimimerkeistä ei voi nähdä, mitä sen käyttäjä on nimimerkillään tarkoittanut tai miten muut tulkitsevat nimimerkin, mutta nimimerkeistä voi tutkia, millaisia käytäntöjä niissä on. Tällöin täytyy kuitenkin väistämättä tehdä tulkintoja siitä, mitä yksittäinen nimimerkki mahdollisesti tarkoittaa tai mihin se viittaa. Tutkijana olen tehnyt näitä tulkintoja uskoen siihen, että oma kulttuurinen taustani, tietovarantoni ja mahdollisuuteni etsiä tietoa mahdollistavat sellaisten yhteisten puhetapojen ja konventioiden tunnistamisen, joiden turvin voi tehdä tulkintoja vuonna 2009 suomalaisilla talous- ja hoitoalan verkkokeskustelupalstoilla esiintyneistä nimimerkeistä. Minun on täytynyt re-

konstruoida aineiston tuottajien merkitysmaailmaa mielessäni ymmärtääkseni näitä tuotoksia (Alasuutari 2011: 45). Henkilökohtaiset konstruktionit (termi Kellyltä, Helkama ym. 1998) eivät ole voineet olla vaikuttamatta tähän prosessiin, sillä ilman niitä en olisi voinut edes tehdä tätä tutkimusta. Oma merkityksensä on sillä, että en kuulu tutkimiini verkkokeskustelupalstojen yhteisöihin, vaan olen ulkopuolinen.

Autenttisen aineiston käyttäminen kytkee tutkimukseni kiinni ympäröivään kulttuuriin. Aineistoni kuitenkin rajoittaa tutkimusta sillä tavalla, että en voi vastata kysymyksiin, miksi ihmiset muodostavat ja ilmaisevat identiteettiään nimimerkeissä siten kuin tekevät, tai miksi he eivät tätä tee. Asiaa pitäisi kysyä ihmisiltä itseltään, nimimerkit tuskin pystyvät tätä tietoa välittämään. Kysymykseen, miksi ihmiset toimivat tietyllä tavalla saa parhaiten vastauksen kysymällä sitä heiltä (Helkama ym. 1998). Aineiston sopivuus riippuu ennen kaikkea teoreettisesta viitekehuksesta ja tutkimustehtävästä (Alasuutari 2011: 83). Tutkimuksessani painottuu johdannossa mainituista syistä kielenkäyttöyhteisön näkökulma (samoin esim. Sjöblom 2006), vaikka tutkinkin yksilöiden nimimerkkejä. Jos haluaisin tutkia yksilön näkemystä, nimimerkkiaineisto ei sopisi kovinkaan hyvin tutkimustehtävään. Aineisto on olemassa riippumatta tutkimuksestani, mikä tekee siitä jossain mielessä hyvän (Alasuutari 2011: 84). Tällöin ei ole vaaraa, että tutkimuksen kohteena oleville koituisi vaivaa (Tuomi–Sarajärvi 2009), mutta olen ottanut vallan tutkia yksilöiden itselleen keksimiään nimiä kysymättä heiltä, mikä voi olla eettisesti kyseenalaista. Puolustukseksi voidaan sanoa, että he ovat itse ottaneet nimimerkkinsä julkiseen käyttöön, jolloin he eivät voi kontrolloida, mitä nimimerkeillä tehdään. Toisaalta toimiakseni eettisesti en mainitse keskustelupalstoilla kokonaista virallista nimeä käyttäneitä nimeltä, mutta jossain määrin tutkimukseni voi olla eettisesti kyseenalaista: tietyt nimimerkit voivat olla niin vakiintuneita, että niiden avulla käyttäjä voidaan tunnistaa.

Tutkimuksen laatu kaiken kaikkiaan koostuu monesta tekijästä. Näitä ovat esimerkiksi metodin sopivuus, aineiston hyödyntäminen järkevästi, systemaattinen ote sekä tutkijan ymmärrys siitä, mitä on tekemässä (Tuomi–Sarajärvi 2009). Alasuutari (2011: 82) korostaa metodin tärkeyttä tutkimuksen luotettavuudessa. Oman haastavuutensa tutkimukseeni tuo se, että identiteettiaiheisissa keskusteluissa on ollut ”heikosti argumentoituja ja löyhästi empiriseen tutkimukseen liittyviä väitteitä” (Matikainen 2006: 14). Tämän vuoksi laajasta identiteettikeskustelun materiaalista on löydettävä tieteellisesti relevantit lähteet. Toiseksi vastuu relevantin teorian yhdistämisestä on ollut täysin har-

teillani, koska täsmällisesti tutkimuskysymykseeni liittyvää teoriaa ei ole. Lisäksi käsite identiteetti on hankala, koska eri ihmisillä – ja samoillakin eri aikoina – on erilaisia identiteettejä ja toisaalta käsitettä on käytetty hyvin monella tavalla. Ongelmallista on myös määrätä ennalta tietyt kategoriat, joita tutkia – voisihan olla hyvin monenlaisia identiteettejä, jotka selviävät vasta kohdetta analysoimalla tai joita on vieläpä vaikea kielellisesti kuvata. Kaiken kaikkiaan identiteetin osuus jää tutkimuksessani melko pinnalliseksi, kielestä tehdyiksi havainnoiksi ja arvailuiksi. Identiteetin kokemuksellisen puolen tutkiminen edellyttäisi toisenlaista tutkimusotetta.

Edellä esitetystä voi huomata, että tutkijan rooli on koko tutkimuksen teon kannalta hyvin keskeinen, sillä tieteessä pyritään aina objektiivisuuteen. Tutkimustulosten täytyy perustua käytettyyn aineistoon ja siitä tehtyihin havaintoihin, ilman että tutkijan subjektiiviset mieltymykset vaikuttavat tuloksiin. (Alasuutari 2011: 32.) Täyden objektiivisuuden saavuttaminen on silti mahdotonta, koska tutkija tekee prosessin aikana lukemattoman määrän valintoja, jotka voisi tehdä toisinkin ja tutkijan ymmärrys asettaa rajat saatavalle tiedolle. Tiedon subjektiivinen luonne sekä se, että valintoja ei voi lopullisesti selittää rationaalisesti, myönnetäänkin laadullisessa tutkimuksessa. (Tuomi–Sara-järvi 2009: 20, 67–68.)

LÄHTEET

Aineisto

www.hoitajat.net.

www.kauppalehti.fi.

www.taloussanomat.fi.

Kirjallisuus

- Acker, Joan 1990: Hierarchies, jobs, bodies: a theory of gendered organizations. – *Gender & Society* 4 (2) s. 139–158.
- 1998: The future of ‘gender and organizations’: connections and boundaries. – *Gender, work & organization* 5 (4) s. 195–206.
- Ainiala, Terhi 1997: *Muuttuva paikannimistö*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 667. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Ainiala, Terhi – Saarelma, Minna – Sjöblom, Paula 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Tietolipas 221. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Aittola, Tapio – Raiskila, Vesa 1994: Jälkisanat. – Peter Berger & Thomas Luckmann, *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Tiedonsosiologinen tutkielma*. Helsinki: Gaudeamus.
- Alapuro, Risto 1996: Lapsuusympäristö ja aikuisiän sosiaalinen verkosto helsinkiläis- ja pariisilaisopettajien keskuudessa. – T. Aittola, – L. Alanen & P. Rantamaa (toim.), *Minkä ikäinen olettekaan rouva?* s. 55–70. Yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 5. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Alasuutari, Pertti 2011: *Laadullinen tutkimus 2.0*. 4. uud. p. Tampere: Vastapaino.
- Alford, Richard 1988: *Naming and identity: A cross-cultural study of personal naming practices*. New Haven: HRAF.
- Anderson, Benedict 2007: *Kuvitellut yhteisöt. Nationalismin alkuperän ja leviämisen tarkastelua*. Suom. Joel Kuortti. Tampere: Vastapaino.
- Bechar-Israeli, Haya 1995: From <Bonehead> to <LoNehEAd>: Nicknames, Play and Identity on Internet Relay Chat. – *Journal of Computer-Mediated Communication* 1(2).
- Berger, Joseph – Rosenholtz, Susan. J. – Zelditch, Morris Jr. 1980: Status organizing processes. – *Annual Review of Sociology* 6. s. 479–508.
- Berger, Peter L. – Luckmann, Thomas 1994: *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Tiedonsosiologinen tutkielma*. Suom. ja toim. Vesa Raiskila. Helsinki: Gaudeamus.
- Burr, Vivien 2004: *Sosiaalipsykologia ihmiskäsityksiä*. Suom. Jyrki Vainonen. Tampere: Vastapaino.
- Couldry, Nick 2010: *Why voice matters? Culture and politics after neoliberalism*. London: Sage.
- Ecker, Robert 2011: Creation of Internet Relay Chat nicknames and their usage in English chatroom discourse. – *Linguistik online* 50 (6) s. 3–27.
- Ellilä, Eino J. 1966: *Kirjallisia salanimiä ja nimimerkkejä*. Tietolipas 47. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Elonen, Tuula 2004: *Pohjan kunnan epävirallinen henkilönnimistö: nimien antaminen, käyttö ja funktiot*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston suomen kielen laitos.

- Eskola, Jari – Suoranta, Juha 1998: *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 3.p. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, Jari 2010: Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. – Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* s. 179–203. 3. uud. ja täyd. p. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Feldt, Taru – Mäkikangas, Anne – Piitulainen Sari 2005: Persoonallisuuden riski- ja suojaavat tekijät työhyvinvoinnin näkökulmasta – Ulla Kinnunen, Taru Feldt & Saija Mauno (toim.), *Työ leipälajina. Työhyvinvoinnin psykologiset perusteet* s. 95–118. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Fornäs, Johan 1999: Digitaaliset rajaseudut – identiteetti ja vuorovaikutus kulttuurissa, mediassa ja viestinnässä. – Aki Järvinen & Ilkka Mäyrä (toim.) *Johdatus digitaaliseen kulttuuriin*. Tampere: Vastapaino.
- Genette, Gérard 1982: *Palimpsestes. La littérature au second degré*. Paris: Seuil.
- Georgakopoulou, Alexandra 2005: Styling men and masculinities: Interactional and identity aspects at work. – *Language in Society* 34. s. 163–184.
- Gergen, Kenneth 1985: The social constructionist movement in modern psychology. – *American Psychologist* 40 (3) s. 266–275.
- Goffman, Erving 1974: *Frame analysis. An essay on the organization of experience*. Boston: Northeastern University Press.
- Hall, Stuart 1999: *Identiteetti*. Suom. ja toim. Mikko Lehtonen ja Juha Herkman. Tampere: Vastapaino.
- Haney, Craig – Banks, Curtis – Zimbardo, Philip 1973: Interpersonal dynamics of simulated prison. *International Journal of Criminology and Penology* 54. 917–924.
- Harré, Rom 1983: *Personal being. A theory for individual psychology*. Oxford: Basil Blackwell.
- Hautakangas, Mikko 2008: Yleisöä kaikki, tuottajia kaikki. Toimijuuden neuvotteluja Suomen Big Brotherissa. – Kaarina Nikunen (toim.), *Fanikirja. Tutkimuksia nykykulttuurin fani-ilmiöistä* s.161–183. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 96. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- 2011: >>Käytä valtaasi!>> Aktivoidut yleisöt ja toimijuuden rajat Suomen Big Brotherissa. – Anu Koivunen & Mikko Lehtonen (toim.), *Kuinka meitä kutsutaan? Kulttuuriset merkityskamppailut nyky-Suomessa* s. 131–164. Tampere: Vastapaino.
- Haverinen, Eeva 2008: Yhteisöllistä rajankäyntiä ja kulttisuhteita osoitteessa www.sylviaplatform.com. – Kaarina Nikunen (toim.), *Fanikirja. Tutkimuksia nykykulttuurin fani-ilmiöistä* s.17–42. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 96. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Heikkinen, Vesa – Mantila, Harri 2011: *Kielemme kohtalo*. Helsinki: Gaudeamus.
- Heinonen, Ulla 2008: *Sähköinen yhteisöllisyys. Kokemuksia vapaa-ajan, työn ja koulutuksen yhteisöistä verkossa*. Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen julkaisuja 14. Pori: Turun yliopiston kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitos.
- Helkama, Klaus – Myllyniemi, Rauni – Liebkind, Karmela 1998: *Johdatus sosiaalipsykologiaan*. Helsinki: Edita.
- Housley, William – Fitzgerald, Richard 2009: Membership categorization, culture and norms in action. – *Discourse & Society* 20 (3), s. 345–362.
- Hujanen, Jaana 1997: Media alueellista identiteettiä rakentamassa. – Kalle Virtapohja (toim.), *Puheenvuoroja identiteetistä. Johdatus yhteisöllisyyden ymmärtämiseen* s. 97–112. Jyväskylä: Atena.
- Hurrelmann, Klaus 1988: *Social structure and personality development. The individual as a productive professor of reality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hurtta, Julia 2009: *Erään poikaporukan epäviralliset lisänimet: nimien muodostus, funktiot ja käyttö kontekstit*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston suomen kielen laitos.
- Huuska, Maarit 2010: Transsukupuolisuuden tutkimus Suomessa. – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 155–160. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arto 2010: Kriittinen mies- ja maskuliinisuustutkimus. – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 128–139. Tampere: Vastapaino.

- Juvonen, Tuula, Rossi, Leena-Maija & Saresma, Tuija 2010: Kuinka sukupuolta voi tutkia? – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 9–17. Tampere: Vastapaino.
- Kallio, Väinö J. 1939: *Fennica-kirjallisuuden salanimiä ja nimimerkkejä vuoteen 1885*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 211. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kangasniemi, Heikki 1997: *Sana, merkitys, maailma. Katsaus leksikaalisen semantiikan perusteisiin*. Helsinki: Finn lectura.
- Karvonen, Erkki 2011: Julkkispolitiikko median suurennuslasissa. – Anu Koivunen & Mikko Lehtonen (toim.), *Kuinka meitä kutsutaan? Kulttuuriset merkityskamppailut nyky-Suomessa* s. 187–218. Tampere: Vastapaino.
- Kasi, Tiina 2007: *Epäviralliset paikannimet ryhmäidentiteetin luojina*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos.
- Kinnunen, Taina 2010: Sukupuolen ja seksuaalisuuden ruumiillinen muoto-oppi. – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 226–240. Tampere: Vastapaino.
- Kiviniemi, Eero 1982: *Rakkaan lapsen monet nimet. Suomalaisten etunimet ja nimenvalinta*. Espoo: Weilin + Göös.
- 1990: *Perustietoa paikannimistä*. Suomi 148. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Klinge, Matti 1981: *Suomen sinivalkoiset värit. Kansallisten ja muidenkin symbolien vaiheista ja merkityksestä*. Helsinki: Otava.
- Knuutila, Tarja – Lehtinen, Aki Petteri 2010: Johdanto: Representaatio – tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi. – Tarja Knuutila & Aki Petteri Lehtinen (toim.), *Representaatio – tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi*. s. 7–31. Helsinki: Gaudeamus.
- Koivunen, Anu 1995: *Isänmaan moninaiset äidinkasvat: sotavuosien suomalainen naisten elokuva sukupuoliteknologiana*. SETS-julkaisu 2. Turku: Suomen elokuvatutkimuksen seura.
- Korvajärvi, Päivi 2010: Sukupuolistunut ja sukupuolistava työ. – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 183–196. Tampere: Vastapaino.
- Kulmala, Anne 2006: ”*Ei nimi bändiä pahenna, jos ei bändi nimeään*”. *Kognitiiviskielitieteellinen kuvaus eteläpohjalaisten yhtyeiden nimistä ja nimien viesteistä*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos.
- Laaksonen, Pekka 1972: Nätti, Tulikuuma ja Tuskanpunainen. Jätkäperinteen liikanimiä. – Hannes Sihvo (toim.), *Nimikirja* s. 178–203. Kalevalaseuran vuosikirja 52. Porvoo: WSOY.
- Lakaw, Alexander 2006: *Hiding behind nicknames. A linguistic study of anonymity in IRC chatrooms*. Opinnäytetyö. Växjön yliopiston humanistinen laitos. <http://lnu.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:206935>. Luettu 9.5.2013.
- Lakoff, George – Johnson, Mark 1980: *Metaphors we live by*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Lappalainen, Hanna 2008: Kielellinen vaihtelu vuorovaikutuksen resurssina. – Sara Routarinne & Tuula Uusi-Hallila (toim.), *Nuoret kielikuvassa. Kouluikäisten kieli 2000-luvulla* s. 85–102. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Leech, Geoffrey 1981: *Semantics. The study of meaning*. 2.p. England: Penguin Books.
- Lehtonen, Mikko – Koivunen, Anu 2011: Miltä tuntuu todella? Arjen kulttuuriset merkityskamppailut. – Anu Koivunen & Mikko Lehtonen (toim.), *Kuinka meitä kutsutaan? Kulttuuriset merkityskamppailut nyky-Suomessa* s. 7–39. Tampere: Vastapaino.
- Liljeström, Marianne – Paasonen, Susanna 2010: Introduction. Feeling differences – affect and feminist reading. – Marianne Liljeström & Susanna Paasonen (toim.), *Workin with affect in feminist readings: disturbing differences* s. 1–7. London: Routledge.
- Lähteenmäki, Mari 2008: *Ysi, Päänsärky ja Kuiskaaja: eri sukupuoliryhmien käyttämiä peitenimiä*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos.
- Makkonen, Anna 1991: Onko intertekstuaalisuudella mitään rajaa? – Auli Viikari (toim.), *Intertekstuaalisuus. Suuntia ja sovelluksia* s. 9–30. Tietolipas 121. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- Mantila, Harri 2008: Variaatiosta identiteettiin. – Sara Routarinne & Tuula Uusi-Hallila (toim.), *Nuoret kielikuvassa. Kouluikäisten kieli 2000-luvulla* s. 63–80. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Matikainen, Janne 2006: Identiteetti verkossa – yhteisöllisen vuorovaikutuksen näkökulma. – *Psykologia* 41 (2) s. 112–122.
- Matsi, Jaana 2009: *Bailusmurffi, Keinotekoinen, Lapislazuli ja kumppanit: Internetin keskusteluryhmien käyttäjien peitenimet, eli nikit, niiden valintaperusteet ja käyttö*. Kandidaatintutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos.
- McClure, Peter 1981: Nicknames and petnames. Linguistic forms and social contexts. – *Nomina* 5 s. 63–76.
- Miller, Owen 1985: Intertextual Identity. – Mario J. Valdés & Owen Miller (toim.) *Identity of the Literary Text* s. 19–40. Toronto: University of Toronto Press.
- Moscovici, Serge 1988: Notes towards a description of Social Representations. – *European Journal of Social Psychology* 18. s. 211–250.
- Muikku-Werner, Pirkko 2009: *Tositarkoituksella. Näkökulmia kontakti-ilmoituksiin*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Mustonen, Anu 1997: Media ja identiteetti. – Kalle Virtapohja (toim.), *Puheenvuoroja identiteetistä. Johdatus yhteisöllisyyden ymmärtämiseen* s. 147–159. Jyväskylä: Atena.
- Nakamura, Lisa 2002: *Cybertypes: race, ethnicity and identity on the Internet*. New York: Routledge.
- Naskali, Päivi 2010: Kasvatus, koulutus ja sukupuoli. – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 277–291. Tampere: Vastapaino.
- Nikunen, Kaarina 2008: Televisio ja fanius – verkon varassa? – Kaarina Nikunen (toim.), *Fanikirja. Tutkimuksia nykyculttuurin fani-ilmiöistä* s.184–199. Nykyculttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 96. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Nurmi, Jari-Erik – Ahonen, Timo – Lyytinen, Heikki – Lyytinen, Paula – Pulkkinen, Lea – Ruoppila, Isto 2007: *Ihmisen psykologinen kehitys*.1.–2. painos. Porvoo; Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.
- Onikki-Rantajääskö, Tiina 2010: Ronald W. Langacker ja kognitiivisen kielitieteen perusta. – Pentti Hadgington & Jari Sivonen (toim.) *Kielentutkimuksen modernit klassikot. Kognitiivinen ja funktionaalinen kielitiede* s. 41–70. Helsinki: Gaudeamus.
- Onnen uskotaan löytyvän maalta. – *Keskipohtaanmaa* 19.5.2011.
- Paasonen, Susanna 2006: Identiteetti internetissä – Anna Mäkelä, Liina Puustinen & Iris Ruoho (toim.), *Sukupuolishow. Johdatus feministiseen mediatutkimukseen* s. 149–167. Helsinki: Gaudeamus.
- 2010: Sukupuoli ja representaatio – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 39–49. Tampere: Vastapaino.
- Rojola, Sanna 2010: Teknologia ja sukupuoli. – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 197–205. Tampere: Vastapaino.
- Rossi, Leena-Maija 2010: Sukupuoli ja seksuaalisuus. Erosta eroihin. – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 21–38. Tampere: Vastapaino.
- Räsänen, Kerttu 2013: *Suomalaisten hiphopmuusikoiden artistinimien muoto ja merkitys*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos.
- Saarela, Taina 1996: Saisiko olla Nätti-Jussia? Etunimen sisältävät tavaramerkit. – Eero Kiviniemi & Sari Mustakallio (toim.), *Nimet, aatteet, mielikuvat* s. 241–344. Kieli 11. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- Sacks, Harvey 1992: *Lectures on conversation*. Oxford: Blackwell.
- Saresma, Tuija 2010: Kokemuksen houkutus. – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 59–74. Tampere: Vastapaino.
- Schegloff, Emanuel A. 2007: A tutorial on membership categorization. – *Journal of Pragmatics* 39 s. 462–482.

- Seppänen, Anni-Marja 2005: *Jyväskyläläisen yliopisto-opiskelijan nimimaisema*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos.
- Sjöblom, Paula 2006: *Toiminimen toimenkuva. Suomalaisen yritysnimistön rakenne ja funktiot*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Stommel, Wyke 2008: Mein nick bin ich! Nicknames in a German forum on eating disorders. – *Journal of Computer-Mediated Communication* 13 s. 141–162.
- Tajfel, Henri 1981: Human groups and social categories. *Studies in social psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tammi, Pekka 1991: Tekstistä, subtekstistä ja intertekstuaalisista kytkennöistä. Johdatusta Kiril Taranovskin analyysimetodiin. – Auli Viikari (toim.), *Intertekstuaalisuus. Suuntia ja sovelluksia* s. 59–103. Tietolipas 121. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Tikkala, Saara 2004: *Nikit ja nikit: käyttäjien kutsumanimet Internetin keskustelukanavilla*. Nimistön soiolingvistiikkaa -kurssin essee. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- Tufeci, Zeynep 2008: Can You See Me Now? Audience and Disclosure Regulation in Online Social Network Sites. – *Bulletin of Science, Technology & Society* 28 (1), s. 20–36.
- Tuomi, Jouni – Sarajarvi, Anneli 2009: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 5. uud. p. Helsinki: Tammi.
- Turtiainen, Riikka 2008: Aktiivisen urheilun kantapäillä. Fanaattisia mediaurheilun kuluttajia kategorisoidaan. – Kaarina Nikunen (toim.), *Fanikirja. Tutkimuksia nykykulttuurin fani-ilmiöistä* s.43–71. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 96. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Törrönen, Jukka 2010: Kuvaus, näkökulma, ääni: Representaatioiden analyysi empiirisessä sosiaalitutkimuksessa. – Tarja Knuutila & Aki Petteri Lehtinen (toim.), *Representaatio – tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi* s. 276–304. Helsinki: Gaudeamus.
- Urponen, Maija 2010: Kansalaisuus, kansallisuus ja sukupuoli. – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 292–304. Tampere: Vastapaino.
- Valovirta, Elina 2010: Ylirajaisten erojen politiikkaa. – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 92–105. Tampere: Vastapaino.
- Veivo; Harri 2011: *Portti ja polku. Tutkimus kirjallisuuden semiotiikasta*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Vilkuna, Kustaa 1990: *Etunimet*. Avustajat Marketta Huitu ja Pirjo Mikkonen. Helsinki: Otava.
- Vuola, Elina 2010: Feministinen uskonnontutkimus. – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 170–182. Tampere: Vastapaino.
- Vuorinen, Risto 1997: *Minän synty ja kehitys – ihmisen psyykkinen kehitys yli elämänkaaren*. Helsinki: Porvoo: WSOY.
- Wallace, Patricia 1999: *The Psychology of the Internet*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ylisalo, Kati 2006: *Yksilönä virtuaaliyhteisössä: nimimerkki identiteetin ilmaisukeinona lemmikkieläinaiheisessa virtuaaliyhteisössä*. Pro gradu -tutkielma. Vaasan yliopiston viestintätieteiden laitos.

Nimimerkkien taustaselvityksessä käytetyt sanakirjat, verkkolähteet ja muut lähteet

- 91.com 2003–2012: *Conquerz. Invasion of Pirates*. <http://bbs.co.91.com/showthread.php?t=602657>. Luettu 12.2.2011.
- Alatest 2008–2010: *Bumblerride Indie Twin Double stroller*. Käyttäjien arvosteluja. <http://alatest.fi/arvoselut/lastenvaunut/bumblerride-indie-twindouble-stroller/po3-91725955,360/>. Luettu 11.5.2013.
- Ankama 2013: *Dofus Game Guide*. <http://www.dofus.com/en/mmorpg-game/objects/5-pets/18-pet?pa=8>. Luettu 9.5.2013

- AppsZoom.com: *Discovering the best Android apps. Wabbit* http://www.appszoom.com/android_applications/entertainment/wabbit_btb.html. Luettu 9.5.2013.
- Arla Ingman Oy Ab: *Castello® black 150g*. <http://www.arlaingman.fi/tuotteet/tuote/?productid=5740200002415>. Luettu 11.5.2013.
- Berg und Schitourenseite*. <http://feiersinger.jimdo.com/eiskar/>. Luettu 11.5.2013.
- The Blaster Master: *The Blaster Master -yhtyeen Myspace-profiili*. <http://www.myspace.com/theblaster-master>. Luettu 11.2.2013.
- Caesar, Gaius Julius 2000: *Gallian sota*. Suom. ja selityksillä varustanut Gunnar Rancken. 4.p. Karisto: Hämeenlinna.
- Castello-boats 2013: *Tervetuloa*. <http://www.castelloboats.fi/fi/>. Luettu 11.5.2013.
- Dekoase.com*. www.dekoase.com. Luettu 11.5.2013.
- Dopinglinkki.fi 2012: *Melanosyyttejä stimuloiva hormoni*. <http://www.dopinglinkki.fi/dopingaineet/melanosyytteja-stimuloiva-hormoni-ja-sen-johdannaiset>. Luettu 9.5.2013.
- Doubleplusgood 2000: h.Chinaski press. – *CMJ Music Monthly Issue 657* (March 13). <http://www.doubleplusgoodrecords.com/C3/bands/hchinaski/press/cmj.htm>. Luettu 12.2.2011.
- Facebook*. www.facebook.com.
- Fallout wiki*. <http://fallout.wikia.com/wiki/Morte>. Luettu 11.2.2011.
- FD = *Farlex: The Free Dictionary*. <http://acronyms.thefreedictionary.com>. Luettu 12.2.2011.
- Freshwap.net: *Sponsored high speed Downloads. Biini*. <http://www.freshwap.me/>. Luettu 9.5.2013.
- KOPS = *Karvaotusten pervoiluseura*. <http://www.foorumi.info/kops/>. Luettu 11.2.2011.
- Gade Nou Leve Society 2005–2011: *Sanse. Overview*. <http://www.ezilikonnen.com/sanse/sanse.html>. Luettu 11.2.2011.
- GeorgeSoros.com. *The official website of George Soros*. <http://www.georgesoros.com/>. Luettu 11.5.2013.
- Google*. www.google.com.
- Gummerus 2007: *Maaailman vahvin tyttö*. http://www.gummerus.fi/page.asp?sivuID=280&component=/PublishDB/Kirjat_kirjaesittely.asp&recID=1562. Luettu 11.2.2011.
- Heiskanen, Sakari – Nousiainen, Markku 2000. *Kalifornia. Suomalainen matkaopas*.
- HOI 2008: *Psyk osastolla lääkkeet antaa ...kuka? Hoitajat.net*-keskustelupalstan aihe. <http://hoitajat.net/foorumi/topic/8165-psyk-osastolla-laakkeet-antaakuka/>. Luettu 11.5.2013.
- Huiskeliini 2013: Söppe <3 – *Oma planeetta* Demi-lehden verkkokeskustelualue. <http://www.demi.fi/keskustelut/oma-planeetta/kattokaa-kuinka-s%C3%B6ppe%C3%B6-proffa-mun-odssa-laiskoille-kuva#UY9uAaIj2So>.
- The Interpid Traveler 1999–2007: Define Twin-Double – *Travel-industry-dictionary*. <http://www.travel-industry-dictionary.com/twin-double.html>. Luettu 11.2.2011.
- IS = Tv-julkkis puolusti äitiään alasti hyökkääjältä – ”Olin ihan munasillani” – *Iltasanomat* 11.2.2011. <http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-1288368634040.html>. Luettu 11.2.2011.
- J. Jyrä*. <http://www.jjyra.com/>. Luettu 11.5.2013.
- Johan-Puu: *Jopas-tuotteet*. <http://www.jopas.fi/index.htm>. Luettu 12.2.2011.
- Kenziro name meaning*. <http://www.babynology.com/meaning-kenziro-m35.html>. Luettu 11.2.2011.
- Kiju organic*. <http://www.kijuorganic.com/en/>. Luettu 11.2.2011.
- KIV = Kivimäki, Arto 1998: *Summa summarum. Latinankielisiä termejä*. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- KooKoo = *Kouvolan Edustuskiekko ry*. <http://www.kookoo.fi/>. Luettu 9.5.2013.
- Laerdal Oy 2001–2013: *Laerdal IV Torso*. <http://www.laerdal.com/fi/doc/217/Laerdal-IV-Torso>. Luettu 9.5.2013.

- Laerdal Oy 2001–2013: *Stifneck@-tukikaulurit*. www.laerdal.com/fi/doc/125/Stifneck-tukikaulurit. Luettu 9.5. 2013.
- LAT = Pitkäranta, Reijo 2001: *Suomi–latina–suomi-sanakirja*. Helsinki: WSOY.
- Lauha 2013. <http://www.lauha.fi/>. Luettu 11.5.2013.
- Lauha, Jetro 2001: *KOPS. What's KOPS?* <http://jet.ro/kops/about.html>. Luettu 11.2.2011.
- LinkedIn. <http://www.linkedin.com/pub/dir/+/Pagba>. Luettu 11.2.2011.
- Masked 2011. *Rockefella*. <http://www.virtueverse.net/wiki/Rockefella>. Luettu 11.5.2013.
- Medi uutiset 2.12.2009: *Hoitajareseptistä voi tulla torso*. <http://www.medi uutiset.fi/keskustelutjamielipiteet/blogit/article353637.ece>. Luettu 11.5.2013.
- Mikkonen, Pirjo – Paikkala, Sirkka 1993: *Suomalaiset sukunimet*. Helsinki: Weilin+Göös.
- Minä olen mursu. http://www.youtube.com/watch?v=pu_iO5TN1bs&feature=related. Luettu 11.5.2013.
- Monty Python's Looney Bin. – *Giant Bomb*. <http://www.giantbomb.com/monty-pythons-looney-bin/61-11826/>. Luettu 11.2.2011.
- Morte. A wise-cracking skull from Planescape: Torment. – *Giant Bomb*. <http://www.giantbomb.com/morte/94-668/>. Luettu 11.2.2011.
- Mortimer, Lars – Junko-Koskinen, Maiju 2002: *Tuolla hirvi tallustaa*. Tampere: Egmont.
- MOT-CO = *MOT Collins English Dictionary*. <http://mot.kielikone.fi.ezproxy.jyu.fi/mot/jyu/netmot.exe>. Helsinki: Kielikone Oy.
- MOT-EN = *MOT Englanti*. <http://mot.kielikone.fi.ezproxy.jyu.fi/mot/jyu/netmot.exe>. Helsinki: Kielikone Oy.
- MOT-ES = *MOT WSOY Suomi–espanja-suursanakirja*. <http://mot.kielikone.fi.ezproxy.jyu.fi/mot/jyu/netmot.exe>. Helsinki: Kielikone Oy.
- MOT IDI = *MOT Gummerus englanti–suomi-idiomisanakirja*. <http://mot.kielikone.fi.ezproxy.jyu.fi/mot/jyu/netmot.exe>. Helsinki: Kielikone Oy.
- MOT-IT = *MOT Gummerus suomi–italia–suomi-perussanakirja*. <http://mot.kielikone.fi.ezproxy.jyu.fi/mot/jyu/netmot.exe>. Helsinki: Kielikone Oy.
- MOT-KI = *MOT Kielitoimiston sanakirja*. <http://mot.kielikone.fi.ezproxy.jyu.fi/mot/jyu/netmot.exe>. Helsinki: Kielikone Oy.
- MOT-LÄ = *MOT Lääketiede 2.0a*. <http://mot.kielikone.fi.ezproxy.jyu.fi/mot/jyu/netmot.exe>. Helsinki: Kielikone Oy.
- MOT-NO = *MOT Norstedts Svensk ordbok*. <http://mot.kielikone.fi.ezproxy.jyu.fi/mot/jyu/netmot.exe>. Helsinki: Kielikone Oy.
- MOT-PO = *MOT suomi–portugali–suomi-sanakirja*. <http://mot.kielikone.fi.ezproxy.jyu.fi/mot/jyu/netmot.exe>. Helsinki: Kielikone Oy.
- MOT-RA = *MOT Ranska*. <http://mot.kielikone.fi.ezproxy.jyu.fi/mot/jyu/netmot.exe>. Helsinki: Kielikone Oy.
- MOT-RU = *MOT ruotsi*. <http://mot.kielikone.fi.ezproxy.jyu.fi/mot/jyu/netmot.exe>. Helsinki: Kielikone Oy.
- MOT-TA = *MOT FinnLectura Tanskalais-suomalainen sanakirja*. <http://mot.kielikone.fi.ezproxy.jyu.fi/mot/jyu/netmot.exe>. Helsinki: Kielikone Oy.
- MOT-UU = *MOT Gummerus uusi suomen kielen sanakirja*. <http://mot.kielikone.fi.ezproxy.jyu.fi/mot/jyu/netmot.exe>. Helsinki: Kielikone Oy.
- Motorhead. *The official website*. <http://www.imotorhead.com/>. Luettu 9.5.2013.
- MW = *Merriam Webster An encyclopædia Britannica Company*. Verkkotietokirja. <http://www.merriam-webster.com/dictionary/twin%20double>. Luettu 11.2.2011.
- Myspace. www.myspace.com.

- PAU = Paunonen, Heikki – Paunonen, Marjatta 2000: *Tsennaaks stadii, bonjaaks slangii. Stadin slangin suursanakirja*. Helsinki: WSOY.
- Peter Smeichel hails David De Gea 2012. <http://www.manchesterunitedfanzine.com/2012/11/peter-smeichel-hails-david-de-gea.html>. Luettu 11.5.2013.
- Pharmaca Fennica 2012/ III tuoteselosteet G–O. Päätoimittaja Essi Kariaho. Helsinki: Lääketietokeskus 2012.
- Pitkis. <http://www.pitkissport.net/>. Luettu 11.5.2013.
- Player Characters. – RPGC. <http://shrines.rpgclassics.com/pc/planescape/characters.shtml>. Luettu 11.2.2011.
- PS = *Suomen kielen perussanakirja 1–3*. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, Valtion painatuskeskus 1990–1994.
- Riimusudet: *Sanasto*. <http://riimusudet.net/muuta/sanasto.html>. Luettu 11.5.2013.
- Rockefella.se 2012: *Rockefella*. <http://www.rockefella.se/aw12/index.php>. Luettu 11.5.2013.
- Rockjet clothing: *Sairaan hyvä hoitsu*. <http://www.rockjet.net/sairaan-hyva-hoitsu-p-1835.html>. Luettu 11.5.2013.
- Rotator 2013: *Hinattavien henkilönostinten kotimainen ykkönen*. <http://www.rotator.fi/fi/koneet/henkilönostimet-ja-nosturit/dino-henkilönostimet/>. Luettu 11.5.2013.
- ROU = Tom Dalzell 2009: *The Routledge Dictionary of Modern American Slang and Unconventional English*. New York: Routledge.
- Runescape-wiki: *Fighter Torso*. http://fi.runescape.wikia.com/wiki/Fighter_torso. Luettu 11.2.2011.
- Sakset ry. = *Savo-Karjalan salibandyerotuomarit Ry*. <http://www.sabatuomari.fi/>. Luettu 11.5.2013.
- Samantha Finn*. http://buffy.wikia.com/wiki/Samantha_Finn. Luettu 11.5.2013.
- Sands of Destruction Character Spotlight #2: Morte Asherah. – *Sega.com*. <http://forums.sega.com/showthread.php?308616-Sands-of-Destruction-Character-Spotlight-2-Morte-Asherah>. Luettu 12.2.2011.
- Salonen, Satu 2006: *Sairaan hyvä potilas*. Helsinki: Duodecim.
- Sharma, Manjari 2012: *The Darshan Project*. <http://www.projectdarshan.com/>. Luettu 9.5.2013.
- Sofsan.se 2011: *Söppe till middag*. <http://www.sofsan.se/2011/01/19/soppe-till-middag/>. Luettu 11.5.2013.
- IMDb*. <http://www.imdb.com/title/tt0117540/>.
- Stahler, Richard 2010: Stiff Neck Causes, Symptoms and Treatment. – *Spine Health*. <http://www.spine-health.com/conditions/neck-pain/stiff-neck-causes-symptoms-and-treatment> Luettu 9.5.2013.
- Stiff/Neck: *Stiff/Neck-yhtyeen Myspace-profiili*. <http://www.myspace.com/stiffneck1>. Luettu 11.2.2011.
- Telaketju: *Telaketju-yhtyeen kotisivu*. <http://www.telaketju.com/>. Luettu 11.5.2013.
- Suomen lasten hölmöläissadut*. – Kuvittanut ja toimittanut Pirkko-Liisa Surojegin. Helsinki: Otava 2003.
- Sukuposti 2001–2013: *Juupeli*. www.sukuposti.net/kuva/nayta/spnro/3753/kuva/83368. Luettu 9.5.2013.
- Suuri toivelaulukirja 10–12. Valikoima suosittuja yhteislauluja*. Tekstivihko. Toimittanut Heikki Uusitalo Helsinki: Warner/Chapell Music Finland 1995.
- Tammen suuri maailmankartasto*. Toimittaneet Markku Korhonen & Ulla Mehtätalo. Helsinki: Tammi 2011.
- TeMe*. www.teme.fi. Luettu 11.5.2013.
- Testberichte.de: *EpoX 9NPA+ SLI*. http://www.testberichte.de/test/produkt_tests_epox_9npa_sli_p53537.html. Luettu 11.5.2013.
- tomu 2010: *Pitkis – Sarjakuva-albumi*. Kvaak.fi-keskustelupalsta. <http://www.kvaak.fi/keskustelu/index.php?topic=13288.0>. Luettu 11.2.2011.

- Travian world analyzer*. <http://travian.ws/analyser.pl?s=fix&uid=3019>. Luettu 11.2.2011.
- URB = *Urbaani sanakirja verkossa*. <http://www.urbandictionary.com/>.
- VJS = *Vantaan jalkapalloseura*. <http://www.vjs.fi/>. Luettu 12.2.2011.
- VRK = *Väestörekisterikeskuksen nimipalvelu*. <http://verkkopalvelu.vrk.fi/nimipalvelu/>.
- Välipakka, Tuija 2007: *Maailman vahvin tyttö*. Helsinki: Gummerus.
- Wikipedia*. www.wikipedia.org.
- WoWWiki Suomi*. <http://fi.wow.wikia.com/wiki/Gul'dan>. Luettu 11.2.2011.
- YouTube*. www.youtube.com.
- Yrityshaku = *Kauppalehden yrityshaku*. www.kauppalehti.fi/yritykset/yritys/juupeli/16660038. Luettu 9.5.2013.
- Zam Network LLC 2012: *Eiskar*. <http://www.lolking.net/summoner/euw/40173047>. Luettu 11.5.2013.
- Zelda-pedia: *Cucco*. <http://zelda.wikia.com/wiki/Cucco>. Luettu 11.2.2011.

LIITE 1 Nimimerkkiaineisto palstoittain

Hoitajat.net

<i>-teme-</i>	<i>nursio</i>
<i>Aatu</i>	<i>O'Boy</i>
<i>Ansa</i>	<i>Oinaspässi</i>
<i>Asiantuntija Mäki</i>	<i>oppositio</i>
<i>Bianca</i>	<i>Osku</i>
<i>BlasterMaster</i>	<i>Pagba</i>
<i>BS</i>	<i>PikkunenMyy</i>
<i>Buddha</i>	<i>pile</i>
<i>C-Vita</i>	<i>pseudonimo</i>
<i>C/T</i>	<i>psyhoi</i>
<i>darshan</i>	<i>Puh</i>
<i>deko</i>	<i>Pöllö</i>
<i>Diana69</i>	<i>Reportteri</i>
<i>dino</i>	<i>Sairaanhyvähoitaja</i>
<i>Elämäntähti</i>	<i>Samfinn</i>
<i>Entinen Esko</i>	<i>sanse</i>
<i>Esa</i>	<i>santsibar the sairaanhoitaja</i>
<i>Eza</i>	<i>Satu</i>
<i>focce</i>	<i>sh jemi</i>
<i>gannet</i>	<i>Silja</i>
<i>gartsu</i>	<i>Simpleman</i>
<i>Guldan</i>	<i>Sini</i>
<i>hoitopoika</i>	<i>SirLucas</i>
<i>Janne</i>	<i>sissy</i>
<i>JKKK</i>	<i>Sistah</i>
<i>jopas</i>	<i>Smeichel</i>
<i>Julma</i>	<i>Sosiopaatti</i>
<i>Jyrä</i>	<i>spärlä</i>
<i>kaarina</i>	<i>Stetari</i>
<i>Katatoninen</i>	<i>Stiffneck</i>
<i>katumus</i>	<i>Student Midwife</i>
<i>kemmuru</i>	<i>syxid</i>
<i>Kerde</i>	<i>Söppe</i>
<i>kops</i>	<i>Talvi</i>
<i>KV</i>	<i>Teemu</i>
<i>kätsä</i>	<i>Telaketju</i>
<i>Lauha</i>	<i>TeMeZ</i>
<i>Lauri</i>	<i>TexWiller</i>
<i>Liisa Ihmemaassa</i>	<i>Torsola</i>
<i>Looney</i>	<i>Tryffeli</i>
<i>Lottastiina</i>	<i>Tuomari</i>
<i>Luuriapina</i>	<i>Tuure</i>
<i>Lyrice</i>	<i>Twindouble</i>
<i>Lääkärihoitaja</i>	<i>Vampirella</i>
<i>Maailman vahvin tyttö</i>	<i>Veli valkoinen</i>
<i>Morte</i>	<i>VF</i>
<i>msh</i>	<i>voikukka</i>
<i>Mursu</i>	<i>Voimanainen</i>
<i>Nuorempi hoitsupoitsu</i>	<i>wabbit</i>
<i>Nuppi</i>	
<i>Nurse2008</i>	

Kauppalehti

#10

*Aatos**Aavikkorotta**ahja99**BastardoGrande**Benny**beva**Biini**Brooks.**Carlos**Castello**deadpixel**di-mannen**ecomies**einarienarise**Eiskar**Ekiv**Elmeri Hautamäki**epoksi9**Eskimo68**Evakon lapsi**F**galileo**Gavnushkin**golffaaja**Gromit**H Chinaski**Helge**Honny**jakutski**John Doe vai mikä se oli?**jukkatx**jussipussi**juupeli**kai45**Kekkonen, Kekkonen, Kekkonen**Kenziro**kerja**Kiju**Koden Faija**koo koo**Kroisos P**Kultapossu**Kutaporsas**LaJolla**lapinukko**lassele**Leena T**Lemmy1916**Major**Manit Män**MattiMahtava**maximus**mazamix**mermaid**Mersault**metsien_mies**Mickey**mika.j**Mikko K**niska--**näintälläkertaa**Oivallinen**Olympia**ossipena**pappainsinööri**Peksul**Pesola**pettuleipä**Pikavippi**pitkis**qjorma**Rahastosijoittaja**Rahavainu**Ram**raudi**robsku**rockefella**Rusoposkinen Inkkari**Rydman**Sakset**Sample**Santapaperi**SatamakadunSoros**SatunnainenSijoittaja**Savon Sonni**Sijoittaja06**SimoPoika**suffe**Suppea oppimäärä**tobias**Tosi On**turma**Tyrni1**uuno007**veegari**Veritas**vikaville**vjs**Wesley-Barrington*

Taloussanommat

[etunimi sukunimi]
 [Etunimi Sukunimi]
 [Etunimi Sukunimi]
 [M. Sukunimi, Hki]
 [Osia etunimistä, sukunimi ja paikka]
 [Sukunimi Etunimi]
 [sukunimi etunimi]
 [sukunimi gen. Etunimi]
 An arches
 Anatoli
 Been there
 Cucco
 dev
 ehkä asunto ostoksille
 Ei Hienonen ohjaa lentäjien puolelta neuvotteluita
 Ei mikään lentäjiä kadehtiva ekonominplattu
 Ei paljon toivoa taloudelle mutta ehkä rakkaudelle.
 Ei todellakaan
 Ei todellakaan ostoryntäystä
 Ei voi jatkua
 Nimim. Tämä ei ole uhkaus
 Finnairin lentäjät dorkin ammattiryhmä
 guco
 H.O
 Huomasin
 ihmettelen
 Insinööri
 Jepulis
 Johan
 joo
 Kaikki ei ole totta mitä puhutaan
 kaitsu
 Kansalainen
 kapitalismi jää

Karina
 Keijo
 Kiitos vastauksista
 Koskee myös Vaskelaa
 kummajaisten maa-ouo maa
 Kyllä se aurinko risukasaankin paistaa
 Kyllä suomen johto on oikeasti rautaa
 köyhää
 Laman selvitymis opa nr.1
 Linda
 LL
 luonto
 maalaisjärki käyttöön
 Minä voisin ottaa monopolin vaikka öljybisnekseen
 MITÄ MEPPI VOI LUVATA
 KUN...
 Nainen63
 Niin se maailma muttuu
 nxgfg
 Nykyinen systeemi on vaan ihmisen kiusaksi.
 Nyt se kommunismi olisi hyvä asia Suomelle kaikki tasajakoon.
 Näytä esimerkkiä
 Ohhoh!
 On se kapitalismi niin tyhmää
 paavo
 Peitonpaikkaaja
 Pena
 pessimistinisti
 pete
 Piikki
 Portikielto
 Positiivisia ihmisiä noi Suomalaiset perkele
 "Putkinäköinen" on vaan leima, ei todellisuutta...
 Pyhä

rakenteellinen burn out
 Reiska
 Renvallin malli ihmetyttää.
 Renwall ei tiedä mistä puhuu.
 Riittäisi jo
 ryysyranta
 saa ainakin levätä..
 saaristolainen
 Se jolla raha on tulevaisuudessa määrää vauhdin.
 ShitThingBull
 sotamies Ramba
 suomalainen
 Suomalaiset haluaa markkinataloutta mutta eivät ymmärrä sen sivuvai
 Suomen päättäjät ovat lukutaidottomia.
 suomi 2009 -paluu 1900-luvun alkuun
 Suomi viisaiden maailmankatsomukseen
 Timo
 Tuottoa asiakkaalle
 Turha töniminen jäisi pois.
 u.f
 Uskokaa jo
 Vaihtakaa tosi johtajiin
 VARMA TAKUU
 Varsinkaan minun ei tarvitse myydä mitään.
 Vellu Pirinen
 Vesa
 vikaville
 Ville Visionääri
 Vänes the hippipupu
 zzz
 Äärikapitalismi ja kiina ilmiöt helvettiin.
 Ökonomi